

„Iréen”

Népi költészet és vallásosság
Egy beregújfalusi református parasztasszony verses füzetéről

Tartalom

Bevezetés	3
Molnár Róza élete	6
A verses füzetek	10
Kontextuális elemzés	16
Népi költészet: a műfaj értelmezése felé	23
Következtetések	32
Mellékletek	38
Az adatközlők adatai	38
Táblázatok	39
A verses füzetek szövegei	41
Az A jelű verses füzet szövegei	41
A B jelű verses füzet szövegei	90
A C jelű verses füzet szövegei	100
A D jelű emlékverses füzet szövegei (részlet)	109
Különálló versek	114
Verses levelek, versek levélben	117

Bevezetés

A néprajz tudomány- és eszmetörténetéből megállapítható, hogy a hazai kutatások egyik fő vonalát hosszú időn keresztül a „recens archaikum” (Ortutay 1981: 324) gyűjtésének, rögzítésének igénye, „bűvölete”, a paraszti kultúra eltűnésének fenyegetésétől való kényszere jelentette. Talán ez lehet az egyik oka annak, hogy a néprajzi kutatási témák között – néhány előtörténetinek tekinthető, 19. századi szövegközlés után – csak a 20. század második felében bukkan fel a *népi költészet* (Keszeg 2008: 250–254), amely jelen dolgozatnak is tárgyát képezi. A jelenségkör máig tartó ambivalens megítélése (Keszeg 2008:250) abban az attitűdben gyökeredzik, amellyel a napjainkra klasszikussá vált szerzők tekintettek a szerves kultúraként értelmezett paraszti közösségeket érő *idegen* kulturális behatásokra. A szóbeli¹ folklórműfajok „immanens” voltát látják szertefoszlni, amit Honti János szembeállít „az excendens modern írásos városi” (Honti 1935: 15) kultúrával. Bálint Sándor a fenti elkülönítés mentén pedig erőteljes értékítéssel fordul szembe a népitől idegen kulturális elemek feltűnésével. „A régi szellemi hagyományokat, főleg a népköltészet és a vallásos népelet világát gyökerében támadta meg az iskola, amely az individuális korszellem eszméit és alkotásait közvetítette népünkhöz. Népünk lassan elvesztette heroikus egyszerűségű, metafizikai határozmányokon épült kultúráját, és általában származásos félműveltségbe süllyedt.” (Bálint: 1981: 36–37). Ortutay egy korai írásában több ponton hasonlóan értékeli a változásokat. „A paraszttársadalom nálunk is atomizálódik, elveszti közösségi jellegét, individualista, »hedonista« elvek lesznek uralkodóvá, a régi világlátásnak primitívebb, irracionális, extatikus elemekben bővelkedő vonásai megszüremkülnek, szemlélete racionalizálódik.” (Ortutay 1981: 195)

Amennyiben a három szerző gondolatai mögött egységes koncepciót feltételezünk, azt a következő dichotómiákkal írhatjuk le: városi–falusi, modern–hagyományos, írásbeli–szóbeli, tanult–örökölt, individualista–közösségi, racionális–fantasztikus. Ezekkel az

¹ Az írásos források sokáig jellemzően nem tartoztak a néprajzi érdeklődés homlokterébe. A néprajztudomány identitáskeresésében, identitásválságában születő, Vajda László által jegyzet, vitaindító cikk összefoglalójában következőképpen vélekedik a szerző: „Anyaggyűjtésünk természetesen kiterjed írásos forrásokra (levéltári adatokra, régi nyomtatványokra stb.) is; de munkánk *néprajziatlanná* válik, ha döntően nem az írástalan vagy kevés írásos forrással rendelkező jelenségeket kutatjuk.” (Vajda 1954: 16) Vajda és a vele vitázó kutatók szemléletének egyik közös nevezőjét az írásos források szóhagyománnyal szembeni háttérbe szorítása jelenti. Vargyas Lajos szerint „a néprajz azoknak a kultúráknak vizsgálatával foglalkozik – közvetlen szemlélet útján –, amelyeknek egyik döntő ismertető jegye a szóhagyomány” (Vargyas 1954: 241). Bodrogi Tibor pedig az írásos forrásokkal való foglalkozást a történeti néprajz illetőségére szűkíti (Bodrogi 1954: 589).

összefüggésekkel² jellemezhetjük a népi és az elit kultúra kapcsolatát az idézett klasszikusok gondolatrendszerében. Ha pedig ezen írás tárgyát képező folklórjelenséget ebben az összefüggésrendszerben próbálnánk meg elhelyezni, akkor azt találnánk, hogy az valahol a két ellenpólus között helyezkedik el. Meglátásom szerint azonban ahhoz, hogy ez az önmagában nehezen operacionalizálható megállapítás túlvezethessen a degenerációs, sematikus modelleken, az egyoldalú esztétikai szemlélet érvényesülésén, az alkotásokat, önálló irodalmi műfajként kell megközelítenünk.

A vizsgálandó műfaj a *népi költészet*, bár e megnevezés körül jelentős a terminológia bizonytalanság (Keszeg 2008: 250). Mivel a műfaj alapvető hasonlóságokat mutat a közköltéssel³ (Keszeg 2008: 250–251), indokoltnak tartom, hogy az ott már bevált meghatározást munkadefinícióként alkalmazzunk. Ennek értelmében megkülönböztethetünk egy szűkebb és egy tágabb műfaji értelmezést. Az előbbi „anonim, írott variánsokban élő versrepertoár”-ként (Csörsz Rumen 2010: 16) tekint a műfajra, míg az utóbbi „minden más szöveget magába foglal, amely bekapcsolódik a kéziratok hagyományláncba, illetve felbukkan a népszerű nyomtatványokon. Ilyenek a folklorizálódó-laicizálódó szerzői alkotások, valamint a szórványosan felbukkanó, valódi népköltészeti töredékek is” (Csörsz Rumen 2010: 16).

A kutatómunka során kétféle, egymáshoz szorosan kapcsolódó megközelítést alkalmazok. A feldolgozást egy szűkebb, kontextuális, az egyénre, élettörténetére és kulturális beágyazottságára, valamint egy tágabb, a műfajra, annak gondolatszerveződési elvére irányuló kérdésfeltevésre tagolom. Az első a szövegek megjelenésére, helyére, szerepére kérdez rá az adott szociokulturális mezőbe betagozódott egyén szempontjából, míg a másik a szövegek visszaütését, viszonyulását, a létrehozó szociokulturális mezőre való reflexiót vizsgálja (vö. Barber 2007: 4). A dolgozat ezáltal közelebb vihet annak megválaszolásához, „hogyan és mikor használták e verseket, de legfőképpen ahhoz a kérdéshez, hogy mire is voltak a versek használatosak.” (Vaderna 2009: o.n.)

A feldolgozott anyagot a Kárpátalján végzett kéthetes (2011. augusztus 27. – szeptember 9. Beregújfalu) és három-napos (2012. március 30. – április 2. Beregújfalu, Fornos) terepmunkám adatai és házigazdám nagymamájának, Molnár Rózának (1916–2000), kéziratok verses füzetek képezik.

² Bár az idézett klasszikusok gondolatrendszerében a két pólus még ellentétpárrént jelenik meg, napjainkra ez a szemlélet túlhaladottá vált (R. Várkonyi 1992: 527) és egyfajta dialogikus szemlélet honosodott meg (Burke: 1984).

³ Ujváry Zoltán bár nem él e műfaji megkülönböztetéssel, maga is élesen elválasztja a szövegek két csoportját (Ujváry 1960: 111). Küllös Imola ugyanakkor a lágerversek, egy 20. századi folklór jelenség leírására is használja azt (Küllös 1997).

A tanulmány egy, a körülményekből adódó módszertani hiányossága, hogy az életútinterjú elkészítésére nem volt lehetőség. Így csak a rokonok visszaemlékezései alapján lehet guzsalyra szedni az életút fonalát. Ennek következtében a versek lejegyzésének körülményei is többnyire homályban maradnak, legalábbis csupán általános érvényű megjegyzéseket tehetünk a beszélgetőtársak visszaemlékezéseinek tükrében. A kontextuális elemzés során az érzelmi motivációk számbavételétől pedig el kell tekintenünk. A saját anyag példájával élve az első férj elvesztése, mint tragikus életesemény tűnhet fel, noha az adatközlők elmondása alapján kiderül, hogy rossz kapcsolatuk miatt Molnár Róza még évtizedek elmúltával is indulatokkal telve emlékezett vissza első házasságára. Előfordulhat tehát, hogy az egyes élethelyzetből adódó előfeltevések csak kutatói projekciók, adatok hiányában így nem számolhatunk velük a kontextuális elemzés során. Mindez azt eredményezi, hogy szűkül a kutatói mozgástér, és „életidegenné” válik a szöveg, amennyiben az emberi élet érzelmi tartományával nem minden esetben tud számolni. A hiányosságot, amennyire lehetséges, az elemzés első felében megpróbálom nagyobb kategóriák, mint hatótényezők (nőiség, időskor, vallásosság) számbavételével áthidalni (vö. Morin 1998: 23–24).

Molnár Róza élete

A verses füzetek tartalmának megértése nem nélkülözheti a tulajdonos, Molnár Róza, életútjának a megismerését, hiszen „az egyéni életpálya olyan kontextus, amelyben a szöveg jelentéshez és szerephez jut” (Keszeg 2008: 29). Életének, személyiségének megismeréséhez az őt ismerő rokonok visszaemlékezései, az általuk őrzött okmányok, levelek, írástörödékek adtak segítséget. A szelektív emlékezet morzsáiból összerakott kép teljes nem, de elégséges lehet ahhoz, hogy Róza néni művészetekhez, kiváltképpen pedig a versekhez való vonzódását megérthessük. Ennek ellenére az eltelt éveket felidézõ visszaemlékezések csak jelentõs hézagokkal teszik megismerhetõvé Molnár Róza életét és gyakorta csak általánosságokban adnak

1. kép Visszaemlékezések tükrében.
(saját felvétel)

választ a miértekre. „Az a baj, az baj, hogy amikor Róza mama ilyen aktív életet élt, ami most téged érdekel, itt most már senki nincs. Nem élnek.” (N 55)

Mielőtt rátérnénk életútjának ismertetésére, ki kell térnünk két olyan pontra, amelyet a Molnár Róza alakjának felidézésekor minden beszélgetőtárs megemlített. Az első ilyen a református vallásossága volt: „Templomba járt állandóan, mindig. Vasárnap sem hagyta ki. Igen nagyon vallásos volt.” (N 63) Unokája egyetlen felidézett emléke is ehhez kötődik. „Fiam, templomba kell menni. Jól van Mamám, megyek pecázni. [Fütttyent.] Elmentem pecázni. Na ennyit emlékszem én is látod.” (F 56) Másik menyee így emlékezett rá vissza. „Mindig ment, mindig. Református volt. Erősen vallásos volt. Mindig járt templomba. Azt halottam, mindig járt templomba. Templombajáró volt. Hogy mondjam? Fel tudott szólalni akárhol. Nem szeppent meg mint én. A sok nép előtt nem tudok beszélni. Valamihez hozzá kellett szólani ő hozzá tudott szólani. Bárki ki volt, ha sokan is voltak. Mer mondjuk a templomszentelésen is tömérdek nép volt s nem akadt meg sehunse. Nem volt ijedős, lámpalázás.” (N 60) Ez az idézet át is vezet minket a második pontra, Róza néni szavalásban

való jártasságára, amely már sejteti aktív közéleti szerepét. Az idézet elején a vallásról a szavalásra való átváltás véleményem szerint rámutat arra, hogy Molnár Rózáról már kanonizált kép él az elbeszélőben: a hirtelennek ható váltás Róza életének két fontos elemét köti össze, amelyeknek, még ha első látásra egymástól távolinak tűnnek is, az ő élete ad keretet. A harmadik legfontosabb elem pedig Róza néni tragikus életútja, amelyet a következőkben részletesebben bemutatok.

Molnár Róza 1916. június 21.-én született⁴ Beregújfaluban. Gyermekkoráról beszélgető partnereim – lévén jóval fiatalabbak nála –, szinte semmit sem tudnak. A szülők, ha nem is gazdag, mindenesetre jómódú parasztgazdák voltak, amit a később gyermekeiknek juttatott viszonylag jelentős örökség is bizonyít. Hosszas nyomozás után sem sikerült kideríteni, hogy milyen iskolákat is végzett a kis Róza. Fia véleménye szerint, mivel Beregújfaluban is volt elemi iskola, édesanyja feltehetően szülőfalujában folytatta tanulmányait: *„Beregújfaluba járt, persze a helyi iskolába. Hát ki ment volna a városba még a mi időnkbe is?”* (F 68)⁵ A kor szokásai alapján nem valószínű, hogy az elemi iskolát követően Róza néni továbbtanult volna.

Molnár Rózának két testvére volt; egyik nővére Ilona, a másiknak nevét az eltelt évek kimosták az emlékezetből. Róza 1935-ben ment férjhez a félárva Molnár Pálhoz. A fiatal pár Beregújfaluban maradt *„árendás házban”*, saját házuk 1936-os megépítéséig. A ház a falu alatt folyó Mérce patak hídjához közel esett, így *„ráragadt, hogy a híd mellett lakik”* és a *„Hidasi”* megkülönböztető nevet kapta. Molnár Pál kovácsmester volt, aki a mesterség hagyományainak megfelelően egészen Franciaországig jutott szakmájának elsajátítása során. A házasság Róza számára nem hozott boldogságban teljes életet. *„Hogy lejjebb süllyedjen a földbe, mint ahogy van, mert nagyon rossz ember volt. Ezt mondta, hogy süllyedjen lejjebb a földbe ott ahun van”* (F 68) – mondogatta idősebb korában volt férjével kapcsolatban. A házaspárnak négy gyermeke született. 1936-ban Rudolf, 1939-ben a fiatalon elhunyt Ernő, 1941-ben Zoltán, 1944-ben pedig Bálint. Az édesapát 1941-ben, Kárpátalja visszacsatolását követően besorozták a Magyar Királyi Honvédségbe, *„Mint magyar katonának vitték be. Mink itt Magyarország voltunk.”* (F 68), ahonnan utoljára 1944-ben jött haza szabadságra. Ahogyan az akkor született fia megfogalmazta: *„Úgyhogy Ő engem látott, én őtet nem.”* (F 68) Ezt követően a család már csak egy alkalommal kapott levelet a frontról, majd az apa mindörökre eltűnt a második világháború forgatagában.

⁴ M.R. szerepel mint adatközlő P. Punykó Mária Beregújfaluban felvett folklór gyűjteményében (P. Punykó 1993), ám születési éve hibásan van feltüntetve.

⁵ Az adatközlőktől származó idézeteket a szöveg követhetőségének érdekében dőlt betűvel szedem.

A gyermekeit egyedül nevelő Róza jelentős erőfeszítések árán, napszámosokkal és más segítőkkel fenntartotta a gazdaságot, és tovább művelte a földeket. Mindeközben egy alkalommal a szovjet katonák, míg másodszor az ukrán partizánok is kifosztották a házat. Akkoriban az apai örökségnek köszönhetően a család nem tartozott a szegények közé. Az akkor folytatott gazdaéletre Molnár Bálint a következőképpen emlékszik vissza: *„Háromszor a tehén is megdöglött, de azért mindig tehenet tartott és hízott vágott [az édesanya]. Akkor, abba a világba az nagyon ritka volt. Még ahun férj és feleség volt is. Nagyon ritka volt aki hízót vágott.”* (F 68) A viszonylagos jólétnek az 1948-ban bekövetkezett kolhozalapítás vetett véget, amikor a Molnár család földjeit és állatállományát is kollektivizálták.

Közben Róza - a negyvenes évek végén – élettársi kapcsolatot létesített Iván Endrével. A kapcsolatból 1950-ben megszületett Molnár Endre. Molnár Rózának ismét nem volt szerencséje a párválasztással, élettársa még a gyermek születése előtt meghalt, így a kapcsolat szentesítésének hiányában az újszülött is a Molnár nevet kapta. *„A másodikkal nem sokáig lakott. Ötvenbe született Endre, Ő meg meghalt... négy vagy öt hónapos állapotos volt [Molnár Róza] amikor meghalt, úgyhogy negyvenkilenc őszén halt meg. Szeptember, október környékén halt meg. Iván Endrének hívták.”* (N 60)

Az ötvenes évek komoly megélhetési gondokat hoztak a négy fiút nevelő özvegyasszony életébe. Miközben a kolhozban dolgozott, egyéb bevételi forrásokra is szüksége volt. Ekkor kezdett festeni, házi áldásokat készíteni és falvédőket varrni. Molnár Bálint így emlékszik vissza ezekre az évekre: *„A szegénység, a szegénység miatt kezdett festeni. Tájképeket festett, házi áldásokat, rózsákat, falvédőket csinált.”*(F 68) A képeken elsősorban csendéleteket örökített meg, amelyeket a szomszéd községben, Fornoson értékesített. Sorsának könnyítése érdekében Molnár Róza már az ötvenes évek elejétől, a lehetőségekhez képest gyakran megfordult Magyarországon is. Menye így emlékezett a gyakori utazásokra: *„Rengeteg sokat volt Magyarba. Már hányszor járt?! Nagyon sokat járt. Hányba is volt amikor anyósom legelőször Magyarba volt? Ő már át tudott menni korán. Anyósom ki tudta járni”.* (N 63) Fia, Bálint az utazások praktikus oldalára is kitért: *„Járt, na. Még akkor az a ballonkabát [véltetően az orkán kabát] nagy izé volt. Hetven rubelt adtunk egy-egy olyan köpenyért. Ha nap sütött azért nem volt jó, ha az eső esett azért nem volt jó.”* (F 68)

Közben Róza aktívan részt vett a falu közösségi életében is: az iskolában szervezett akciók keretében elsősorban félárva gyerekeket támogattak segélyekkel és adományokkal. Fiai is kezdtek önállóvá válni. A legidősebb, Rudi, már tizenhat éves korától idénymunkára járt Oroszországba. A hatvanas évek politikai helyzetének enyhülése az új szovjet vezetésnek köszönhetően némi könnyebbséget hozott a mindennapi életben is. Miután a fiai sorban letöltötték a három éves sorkatonai szolgálatot, önállóvá váltak, és elszakadtak az anyai háztól. Molnár Róza 1971-ben, ötvenöt éves korában nyugdíjba vonult a kolchoztól, és ettől kezdve együtt élt Zoli fiával és annak a feleségével: „55 éves koráig dolgozott akkor jöhetett nyugdíjba, az első nyugdíj tizenhat griveny volt. Hát azután még járt, de az

2. kép Molnár Róza időskori fényképe (családi fotó)

már nem volt kötelező.” (N 60) Körülbelül erre az időre tehető, amikor a volt helyi tanítónő, P. Punykó Mária, amatőr csoportot szervezett a helybeli jó hangú és jól verselő asszonyokból. „Akkor ugye sokat ismert ez a Marika ilyen jó beszédűeket, meg jó hangúakat, aki tudta, hogy egy szép verset el tud mondani, azokat összeszedte oszt akkor elmondták neki, hogy Ők eztet tudják énekelni, oszt akkor felírta, elvitte őket.” (N 60) Ennek a körnek lett tagja Molnár Róza is. Az asszonyok a járás településeinek különböző rendezvényein léptek fel. Molnár Róza 2000. december 9-én hunyt el, jelenleg két fia él. „Szóval olyan asszony volt, hogy mondjam neked? Ha kellett dolgozott, ha kellett mulatott, ha kellett danolt, ha kellett verset mondott, így tudom neked leadni, hogy ilyen, ilyen volt. Sok mindenén átment, az biztos, hogy nagyon sok mindenén. Olyan népszerű volt, ő barátkozott.” (N 68)

A verses füzetek

Az A jelű (17X20cm) sötétbarna alapszínű, szabálytalan, világosbarna geometriai mintázatú, puha fedőlapú kockás füzet. A 3. oldalán a következő felirat szerepel: „1978. január 28. (alatta virág rajza látható) Molnár Róza. szül 1916 tulajdona.”. Molnár Róza oldalszámozása az ötödik oldalon kezdődik. Összesen száztizenkét számozott oldal található benne. A számokat eleinte az alsó, majd a 28. oldaltól a jobb felső sarokban tünteti fel a füzet vezetője. A füzet rendezett, szép külalakkal vezetett, csak ritkán találhatóak benne javítások, oldalkihagyások. Az ebbe a füzetbe tartozó verseket Aa és Ab jellel láttam el. Ennek oka, hogy a füzet elejébe később egy borító nélküli, nem oldalszámozott, összesen hat lapból álló, kis füzet került (Aa). Mivel az eredeti füzetben (Ab) feltüntetett utolsó évszám 1982 (a 97. oldalon szerepel) és a betoldáson szereplő egyetlen dátum 1986 (az utolsó oldalon), biztosak lehetünk benne, hogy ez a későbbi. A betoldott füzet mind tartalmi (lásd táblázatok)⁶, mind fizikai értelemben beilleszkedik a gyűjteménybe – hozzám is így került – egyedül az oldalszámozás hiánya és a papír eltérése mutatja, hogy eredetileg nem tartozott a füzethez. Így feltételezhetjük, hogy Molnár Róza maga csatolta azt az eredeti füzethez annak beteltét követően, és ezért az elkülönítést nem tartom indokoltnak.

A B jelű füzet (17X20cm) gesztenyebarna, PVC fedőlapú, rajta kivehetetlen fekete nyomtatott betűs szöveg és feltehetően Molnár Róza monogramja. A füzet rendszertelenül vezetett, két oldala tépett, hét oldalát pedig láthatóan teljesen kivágták.

A füzetben összesen nyolc teljes és egy töredékes vers szerepel, egy lágervers (B1), három köszöntő (B2, B4, B6) és három vallásos költemény (B3, B5, B7, B8, B9). Az utolsó két oldalon nevek és hozzájuk tartozó településnevek, esetenként utcanevek, házszámok vannak feltüntetve.

A C jelű füzet (17X20cm) hat lapból áll, fedőlapja nincs. A versek folyamatosan követik benne egymást, csak néhány javítás van a szövegben. A lap helyenként foltos, a tinta elmosódott, öt oldal kicsit összefirkálódott. A füzetben összesen tíz vers került lejegyzésre. Ezek közül hét Darcsi Antal, fornosi parasztköltő verse (C1, C2, C3, C4, C5, C6, C7). Található benne még három vallásos költemény, kettő szerző nélkül (C8, C10) és egy Molnár Róza neve alatt (C9). A füzetben az egyetlen parasztköltőtől származó versek nagy aránya rámutat arra, hogy az ilyen típusú gyűjtemények valóban külön csoportját képezik a kéziratos

⁶ Ennél a kötetnél tettem kísérletet a versek szerzőség, elsődleges forrás szerint csoportosítására.

füzeteknek (Ujvary 1960: 127). A füzet egyik érdekessége, hogy Molnár Róza a lejegyzés során a Darcsitól származó, egy-egy helyi eseményt megörökítő hírvers (C5, C6) előtt egy-egy sorban röviden leírja a verset életre hívó eseményt.⁷

A D jelű füzet fiának emlékv verses füzete. Ebből csak azokat a füzet elején található verseket tüntetem fel a mellékletekben, amelyek Molnár Róza bejegyzései. Ezek a tőle legkorábban lejegyzett és fennmaradt versek érdekesen szemléltetik a szövegek variálódását. Segíthetnek közelebb jutnunk a forrásozás kérdéséhez, ahol az adatközlői megjegyzések nem sokat segítenek a tájékozódásban. „Eztet Édesanyám írta legelőször. Na ő írta le. A fejéből tudta, vagy honnan? Sokat tudott. (F 68) Az anyósom írt egy másikat is, miből, honnan? Nem tudom.(N 63)

A kis kezdőbetűvel hivatkozott versek egyik füzethez sem tartoznak, hanem itt-ott felelhető, többnyire a füzetekbe, vagy könyvekbe becsúsztatott, különálló lapokon szerepeltek. Mivel a célunk Molnár Róza fent maradt szövegeinek teljes vizsgálata volt, ezért ezek felvétele is szükségszerű.

A versek betűkódos jegyzéke

A0	Ha majd idők múltán...	Ab46	Óktóber hatodikán
Aa1	Új esztendő	Ab47	A templomba hív a harang
Aa2	Karácsonyi történet	Ab48	A szegény asszony könyve
Aa3	Peng a kasza	Ab49	Édesanyák
Aa4	Isten szava	Ab50	A megfagyott gyermek
Aa5	Imádság	Ab51	Jézus szeret engem
Aa6	Aratás	Ab52	Tanács
Aa7	Megnyugvás	Ab53	Üzenet Erdéjből
Aa8	A kaszonyi fürdőről	Ab54	Árpád sírja
Aa9	Karácsonyi vers	Ab55	Vedd elő
Aa10	Édesanyám keze	Ab56	A gójához
Aa11	Mária menekülj	Ab57	Krisztus és a madarak
Aa12	A Biblia	Ab58	Aratás után
Aa13	Székely himnusz	Ab59	Tóth Ilonka legendája
Aa14	Betlehemi uton	B1	Fogoj szilveszter
Aa15	A bibliáról	B2	Egy Édesanyának
Aa16	Húsvéti vers	B3	Karácsonyi beszélgetés
Aa17	Édesanyámnak születés napjára katona fiától	B4	Ujpar köszöntő

⁷ „1938 őszén mikor a magyarok bejöttek ezzel a versel fogadta Darcsi Antal a magyar katonákat” és „A földosztás 1929be ígérték a népnek a szavazás előtt, de meg nem adták eről ír Darcsi Antal” (lásd még: Mellékletek).

Aa18	Levél Édesanyámnak	B5	Vallomás
Aa19	Hoffi (Piroskától Rózának)	B6	Névnapi Köszöntő
Ab20	Magyar asszony írja 1944-be	B7	Hitetetlen Tamás
Ab21	Édesanyánk	B8	Ének
Ab22	Fodormenta	B9	Találkozunk
Ab23	Névnapi Apunak	C1	Hódolat, az elmúlt időkre
Ab24	Anyunak névnapiján	C2	Hazánk bukása 1944be
Ab25	Édes kedves anyuka...	C3	Fejfájára írva Antal bátyjának
Ab26	Templomszentelési vers	C4	Kóbor eszméim
Ab27	Apának névnapi	C5	Isten hozott nálunk...
Ab28	Anyám intése	C6	Karácsonykor ígérték
Ab29	Történt a Piava fojónál 1914-15-be	C7	A kóbor poéta
Ab30	Névnapi köszöntő	C8	Ének
Ab31	Arany ábécé (Életszabály I.)	C9	Ima
Ab32	Arany kalász	C10	Napsugár
Ab33	Reggeli imádság	D1	Tudjátok-e mi a haza
Ab34	Imádság	D2	Anyám intése
Ab35	Szülőkért	D3	Magyar asszony írja 1944.be
Ab36	Testámentum	D4	Édesanyánk
Ab37	Reggeli fohászkodások	D5	Fodormenta
Ab38	Istenítélet	a1	A szenvedő Úr Jézushoz
Ab39	A mi templomunk, ez a Badalai templomról	a2	Áldozás utáni ima
Ab40	Szülőgyi (<i>Szilágyi</i>)* Erzsébet	a3	Reggeli imádság
Ab41	Keressétek Istennek országát	a4	Esti ima
Ab42	Tudjátok e mi a haza?	b1	Ima
Ab43	Egy nap meg egy este	c1	Ó de milyen váratlanul...
Ab44	Ünnepi harangszó	d1	Székely himnusz
Ab45	Egyedül halgatom...	e1	Ezer fogj imája 1944ben

Az egyes verses füzetek tartalmukat tekintve nem képeznek olyan homogén csoportokat, melyekben, egy füzetben csak egy típusú költemények lennének (vö. Ujváry 1960: 112). Ezért a következőkben a verseket témájuk szerint Ujváry azon beosztása szerint (Ujváry 1960: 129) csoportosítom, melyekkel ő az általa külön típusként kezelt parasztköltők kéziratos könyvei esetében alkalmazott. Bár fentebb a C jelű füzet kapcsán rámutattam, hogy egy ilyen elválasztás valóban lehetséges, a kizárólagosság már nem tartható. Ahogy az A jelű füzetben is találhatók Molnár Rózától származó költemények, úgy Ujváry is hoz a keveredésre példát saját anyaga alapján (Ujváry 1960: 117–118). További egybeesés, hogy

Molnár Rózához hasonlóan a lejegyzés során az említett verses füzet lejegyzője is időnként „saját nevét kanyarintja az idegen versek alá is” (Ujváry 1960: 118).

A versek tartalmi felosztása

	A versek jelölés szerint
Dalok, balladafélék	Aa6; Aa19; Ab29; Ab38; Ab40; Ab50; Ab56; Ab59; C4; C7;
Hazafias versek, háborús versek, háborús verses naplók, <i>lágerversek</i> *	Aa13; Aa17; Aa18; Ab20; Ab42; Ab45; Ab46; Ab53; Ab54; B1; C1; C2; D1; D2; D3; d1; e1;
Alkalmi versek (névnapi, lakodalmi köszöntők, temetési búcsúztató)	Aa1; Aa8; Aa9; Aa16; Ab23; Ab 24; Ab25; Ab26; Ab27; Ab30; Ab39; Ab43; Ab58; B4; B6; C3; c1;
Hírversek (főleg helyi események feldolgozása elbeszélő formában)	C5; C6;
Istenes versek (amelyekhez hozzátartoznak a temetési énekek is), <i>erkölcsi</i> *	Aa2; Aa3; Aa4; Aa5; Aa7; Aa10; Aa11; Aa12; Aa14; Aa15; Ab21; Ab22; Ab28; Ab31; Ab32; Ab33; Ab34; Ab35; Ab36; Ab37; Ab41; Ab44; Ab47; Ab48; Ab49; Ab51; Ab52; Ab55; Ab57; B2; B3; B5; B7; B8; B9; C8; C9; C10; D4; D5; a1; a2; a3; a4; b1;

* saját kiegészítés

A fenti beosztás szerinti csoportosítás az egészen különböző forrású szövegeknél sem okozott problémát. Ha mégis, a parasztköltő Darcsitól származó versek ugyanolyan kétértelműségeket keltettek, mint más költemények. Úgy gondolom, hogy ez visszaigazolja a bevezetőben taglalt formai szempontú fogalomhasználat helyességét, hiszen nem beszélhetünk tartalmi elválasztódásról. A táblázatban látható, hogy a különböző forrású, szerzőségű versek sem az egyes füzetekben nem különülnek el mereven, sem tartalmi elválasztódásról nem beszélhetünk. Amennyiben egy-egy füzet verseinek tartalmát vagy szerzőségét nézve ki is rajzolódnak bizonyos tendenciák, ezek akkor sem válnak elsődlegessé: az a szövegek létmódja marad, ami nem elválasztja, hanem összekapcsolja az alkotásokat.

Analógiával élve azt mondhatjuk, hogy miként a „mesefák” esetében az egyéniség és az élettörténet kihatott a meserepertoárra, az előadásmódra, a hagyományhoz való viszonyulásra, az újításra való hajlandóságra és készségre, ugyanígy igaz ez a népi költészet esetében is. Adott esetben a válogatás, a lejegyzés is az ízlés, értékorientáció visszatükröződésének tekinthető, egyfajta alkotás, de legalábbis a szöveg megőrzésének,

továbbhagyományozásának egyértelmű szándéka. Azt, hogy „az egyéni életpálya olyan kontextus, amelyben a szöveg jelentéshez és szerephez jut.” (Keszeg 2008: 29), mi sem példázza jobban, mint a verses füzetben a szerző megjelölése nélkül szereplő a *Magyar asszony írja 1944-be* című költemény, mely valójában Gyóni Géza 1914-es szerzeménye és eredeti címe *Magyar asszony írja* (D3). A cím, az egyébként szöveghűen lejegyzett alkotásnál nyilvánvalóan az egyéni életút összefüggésében módosult. A költemények általában egyszerű és egyértelmű gondolatokat, nemes és szent eszméket fogalmaznak meg. Mindamellett könnyen befogadhatóak, gyorsan megjegyezhetőek és interpretálásuk nem kíván előadói, művészi előképzettséget. Általában elmondható, hogy nincsenek áthallások, rejtett tartalmak a lejegyzett költeményekben. A verses füzetekben olykor elmaradt a szerző személyének a megjelölése. Ezekben az esetekben a vers szerkezete, a rímképlete, nyelvezete adhat támpontot arra vonatkozóan, hogy esetleg Molnár Róza saját szerzeményéről van szó. Azonban a mű szerzőjének meghatározása mégis sok bizonytalansággal és nagy kockázattal jár. Erre és szövegek természetének megvilágítására csupán egyetlen példát szeretnék bemutatni. Róza néni füzetében az általam Aa14 jelzettel ellátott, *Betlehemi uton* címet viselő vers a következőképpen került lejegyzésre:

Betlehemi uton (Aa14)

Hová hová fenyves csillag, megyek napkeletre
Istállóba kicsiny gyermek, megállok felette
Hová sietsz fehér felhő, Betlehembe szálllok
Nagy ünnep lesz az éjszaka angyal szóra várok
Hová szállasz te szép angyal
Zöld álmodó rétre
Ébresztem pásztorokat, aztán a nagy égbe
Sok angyalkák zengik a dalt, Hozsánna, hozsánna
Megszületett Betlehembe az élet Királya
Hová mentek énekelni? jámbor pásztor népek.
Angyal küldött betlehembe betelt az ígélet
Hová mentek hosszú uton ti három Királyok
Betlehembe a gyermekhez, ojan régen várjuk
Viszünk neki tömjént mirrhát, aranyat is bőven
Akit ígért a nagy Isten, eljött az időben.
Őt dicsérje Angyal csillag, felhő pásztor gyermek
Megszületett az Úr Jézus Hozsána Istenek.
Vége

Ennek alapján, nem lévén szerző megjelölve, akár Molnár Róza töredezett szerkezetű költeményének is vélhetnénk a verset. Azonban ha a szöveg tördelését megváltoztatjuk, pótolunk néhány hiányzó írásjelet és beiktatunk néhány szereplőt, akkor egy ma is ismert, népszerű és sokat játszott pásztorjáték egy változata áll előttünk. Valahogy így:

Angyalok:

Hová háová fényes csillag?

Csillag:

Megyek napkeletre,

Istállóban kicsiny gyermek,

Megállok felette,

Betlehembe szálllok.

Nagy ünnep lesz az éjszaka,

Angyal szórá várok.

Hová szálltok angyalok?

Angyalok:

Zöld álmodó rétre,

Ébresztem a pásztorokat,

Aztán nagy égbe.

Kontextuális elemzés

A visszaemlékezések visszatérő, mondhatni konszenzusos elemei alapján leszűrhetjük, hogy Molnár Róza életében vallásossága meghatározó jelentőségű volt, éppúgy, ahogyan esztétikai irányultságú önkifejezési hajlama. A kontextuális elemzés során e két tulajdonságának, mint hatótényezőnek számbavétele mellett a fejezetben kitérek néhány, meglátásom szerint fontos befolyással bíró kategóriára: a nőiség, a szervezett folklór alkalmak, a kisebbségi lét és a jelenlévő uralkodó ideológia egymástól szigorúan el nem különíthető, vélhetőleg jelentős hatásaira. Mindez meghatározta a szerzői versek kiválasztásának szempontjait, mind a lejegyzett, elszavalt, népi versek tartalmát, illetve általában magára a lejegyzés módjára is hatást gyakorolt, hiszen az írásosság különböző tulajdonságainak kihasználására is kihat a specifikus, helyi társadalmi nyomás, forma és történelem (Barber 2007: 176)⁸.

A vallásosság szerepét nem lehet túlbecsülni a füzetek elemzésekor, hiszen a versek túlnyomó része hordoz valamilyen vallási tartalmat. Molnár Rózára következetesen, mint „istenfélő asszonyra” (F 74) hivatkoznak, illetve a református vallás természete önmagában is bír olyan tulajdonságokkal, melyekkel számolnunk kell az értelmezés során.

Az első ilyen szempont a protestáns vallások és az oktatás kapcsolata. „A protestáns egyházak mindenkor fontosnak tartották a társadalom alsó rétegeinek iskoláztatását” (Kósa 1990: 452), ezzel értelemszerűen hozzájárulva az írás–olvasás elterjedéséhez, bár e tekintetben a felekezetek közötti különbségek hatása már a 20. század elején is elhalványulni látszik (Kósa 1990: 452). Ennek ellenére számolhatunk ennek jelenlétével még Róza néni életében is, amennyiben figyelembe vesszük, hogy még a „vallásukat rendszeresen gyakorló 21-35 éves, felsőfokú végzettséggel rendelkező vagy felsőfokon tanuló” (Kamarás 2009: 9) fiatalok között lefolytatott szociológiai kutatás is kimutatott felekezeti különbségeket éppen a versolvasásban és a művészettel való kapcsolatban, mely összevetésben a reformátusok igen előkelő helyen szerepeltek (Kamarás 2009: 92–93). Mindezzel arra próbálok rámutatni, hogy amennyiben intellektuális csoportok között is számolhatunk a felekezeti hatásaival a 20. század végén, akkor Molnár Róza esetében is jogosnak látszik ennek a tényezőnek a figyelembevétele. Kézzel fogható módon mutatkozik meg ez olvasottságában: „*Hát sok*

⁸ The way the properties of writing – and specific genres of writing like letters – are exploited is shaped by specific local social pressures, forms and histories.

könyvet, regényt olvasott. Nagyon sok könyvet olvasott az anyósom.” (N 63) Fiával közösen gyűjtött, tételszám szerint a százas nagyságrendet közelítő⁹ házikönyvtárában klasszikus regények, kiváltképp Jókai Mór művei, krimik¹⁰ és kegyességi kiadványok találhatóak meg. Ugyanakkor ezek az olvasási élmények nem lehetnek közvetlen forrásai a verseknek, hiszen csak prózai művek szerepelnek az állományban. *„Nahát ő csak könyvből olvasta, amit olvasott. Amit meg nem, az a fejébe megjött.”* (F 68)

Ebben a tekintetben tehát a forrásolás problémájának általános megoldásához nem jutunk közelebb. Ugyanakkor sikerülhet rávilágítanunk arra, hogy mit jelent adott esetben az, hogy a „református »paraszti intellektualizmus« lényegében a 18. század végére lehanyatlik, hatása azonban szinte máig kitapintható, többek között éppen egy másfajta, öntudatosabb személyiségtípusban.” (Jávor 2000: 792). Az alfabetizáció egyik következménye, hogy a személyiség kivetülésének, kivetítésének és kezelésének új módjait teremti meg. (Barber 2007: 204)¹¹. A református vallás tehát közvetlenül hozzájárul az alfabetizáció elterjedéséhez, kihat az egyén olvasottságára, és ezáltal hozzájárul ahhoz, hogy az írásbeliség hatására egy öntudatosabb személyiségtípus jelentkezzen. A válogatást, a lejegyzést, a koherens, sajátos értékeket nyíltan kifejező verseket ehhez a személyiségtípushoz köthetjük. A reformátusvallás azonban nemcsak az írásbeliségen keresztül közvetetten, hanem a propagált, „személyes Istenkapcsolatra” (Jávor 2000: 792) hangsúlyt helyezve közvetlenül is hozzájárul egy ilyen típusú személyiség kialakulásához.

A vallásnál maradva fontosnak tartom megemlíteni azokat a paraliturgikus jellegű énekléseket, búcsúztató versezeteket, amelyeknek jelenlétével az egyházi tiltás ellenére is találkozhatunk, egészen 20. század közepéig (Kósa 1990: 473). A jelenség elterjedtségét mutatja, illetve a tiltás szó élét is tompítja némileg, hogy a jelenség leírása az egyházi, „belső” kiadványokban is megtalálható: „A magányos és a »népi liturgiák« verses formákban is megnyilvánultak az élet nagy alkalmait megszentelve (lakodalmi, virrasztóénekek, rigmusok).” (Szönyi 1983: 406). Számos olyan, főként névnapi, vagy más köszöntőszöveg található a gyűjteményben, amely ilyen ünnepekhez kapcsolódhatott. Mindez nem meglepő, ha figyelembe vesszük, „hogy a népköltészetnek különösen a szóbeliség és az írásbeliség határán álló, ún. félnépi műfajoknak van egy felekezetekhez szorosabban kötődő, a

⁹ Bár „leltárba vettem” az állományt, a pontos szám meghatározása az időközben ki- és bekerült kötetek miatt nem lehetséges, így realisabbnak tartom ha körülbelüli példányszámot adok meg.

¹⁰ Utóbbiakat házigazdám nagybátyja könyveinek tartotta.

¹¹ Literacy participated in personal transformation not only because it was very widely associated with upward social mobility, but also because writing and reading made possible new forms of self-objectification, selfprojection and self-management.

vallásosság jegyeit erősebben őrző és képviselő rétege, amely a reformátusvallású közösségeknél erősebben kapcsolódik az iskolai kultúrához, a könyvkultúrához, mint pl. a katolikus közösségek esetében” (Barna 1996: 87).

A névnap, amely római katolikus ünnepként mint „szented napja” nyilvánvalóan rendelkezik valamilyen vallási színezettel, a református közegben óhatatlanul deszakralizálódik, hiszen a szentkultuszhoz köthető vallási megnyilvánulás idegen lenne a református vallás természetétől. A verseket ebben az összefüggésben tekinthetjük reszakralizációs kísérletnek, az ünnepeket a szakrális–erkölcsi dimenzióba bevonó szövegeknek. Az általam vizsgált közösségben ugyanakkor már egy adatközlő sem emlékezett rá, hogy lettek volna hasonló, versmondással kísért névnap-i köszöntések.

Ezzel ismét visszaérünk a műfaj átmenetiségének kérdéséhez. Azáltal ugyanis, hogy a szövegeket írásban rögzítik, a szöveg elszakadhat eredeti kontextusától, közegétől. Adja magát a kérdés, hogy egy nyilvánvalóan alkalomhoz kötött vers, amely a szóbeliségben már nincs jelen, vajon miért élhet tovább az írásbeliségben. Válaszként azt a kézenfekvő magyarázatot vethetjük fel, hogy „a műveket azért szeretjük, mert magas esztétikai értéket tulajdonítunk neki” (Maquet 1984: 20). Vagyis a versek esztétikai értéke önmagában elég ahhoz, hogy funkcióvesztett szövegek továbböröklődjenek.

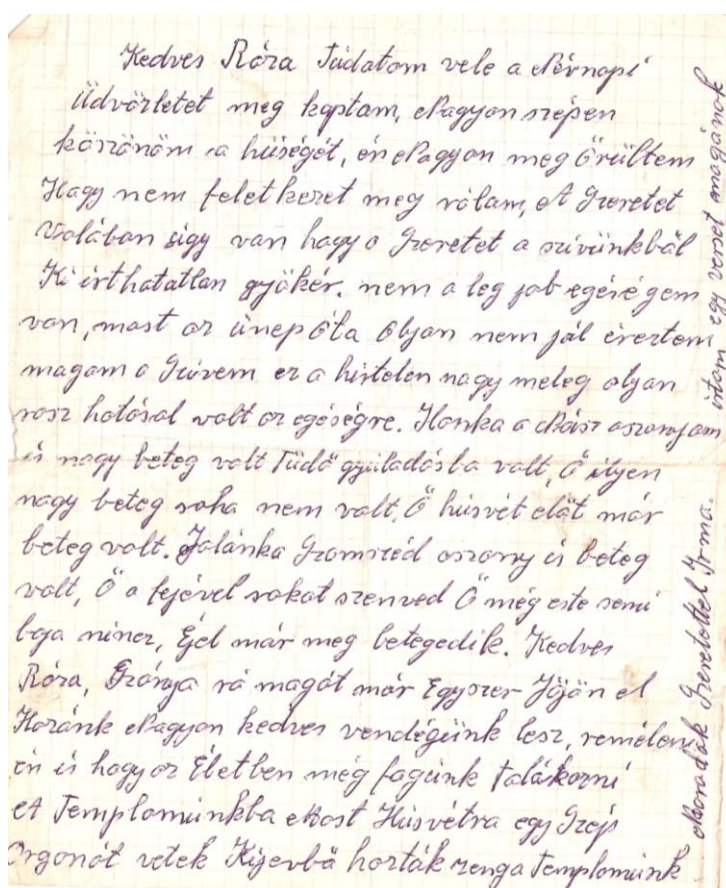
Kielégítőbb, bár némileg hipotetikusabb magyarázathoz jutunk akkor, ha figyelembe vesszük, hogy Molnár Róza imádságos könyvének hátuljában fennmaradt néhány neki küldött levél. Ezek egytől egyik verses levelek: vagy maga a szöveg is versbe szedett, vagy a levél mellett szerepel egy költemény. Az egyik levél szövegéből pedig azt is megtudjuk, hogy Molnár Róza ismerősének küldött névnap-i köszöntőlevelet. Így, bár ilyen levél konkrétan nem maradt fent, a két információt egymás mellé állítva felvethetjük, hogy a névnap-i köszöntőversek írásban, levél formában terjedtek. Ez a felvetés a közösségi színezetet, amellyel ezek a költemények rendelkeztek, két személy viszonyára szűkíti, a valós alkalom kapcsán a közös vallásos alap és át nem élt, de a versek leíró részén keresztül megteremtett esemény mentén egyfajta virtuális közösséget teremtve a levelezőpartnerek között.

A levelezés átvezet minket a személyközi kapcsolatok kérdéséhez: a rózsafüzér társaságokkal kapcsolatban tudjuk, hogy azok teret engedettek „a falu hagyományos kapcsolatrendszeréből hiányzó asszonybarátságnak” (Jávor 2000: 800). A vallásnak, a vallási alapú formális–informális szerveződésnek tehát lehet kapcsolatformáló hatása. A jelenség pontosabb leírásához azonban egy fontos megkülönböztetéssel kell élnünk, amennyiben a barátságot élmények és értékek mentén szerveződő informális személyközi kapcsolatként fogjuk fel. A vallási alap mentén szerveződő barátságokat az különbözteti meg a barátság

„klasszikus” formájától, hogy míg az előbbi elsősorban értékek mentén szerveződik, amelyet később közös élmények is megerősíthetnek, addig az utóbbi élményalapú kapcsolat, melyhez társulhat a közös értékekben való osztozás összetartó ereje, de ez korántsem szükségszerű a kapcsolat működtetéséhez.

A verses levelezés, vallásos tartalmú költemények megosztása ilyen értelemben vett barátságok megszületéséhez vezethet. A korán megözvegyült Molnár Róza élethelyzetében, ha figyelembe vesszük, hogy sokáig „a nők kapcsolataik kialakításában nem rendelkeztek autonómiával, saját kapcsolathálózatuk inkább férjük, apjuk vagy fivéreik hálózata révén azok elsődleges és közvetlen hatására alakult ki” (Piróth 1999: 82), könnyen megérthetjük, hogy miért volt szüksége ilyen jellegű kapcsolatok kialakítására. A férj és az élettárs korai halála, egy fiú kivételével a gyermekei elköltözése beszűkítette kapcsolatait.

A vallási életben való aktivitás így a hagyományos falusi életben elfogadott mintát jelentett az ebből való kilépésre. Ugyanakkor a faluban a hivatalos női szerepvállalás éppen a hagyományosság miatt nem volt elfogadott. „Hát régen az nem is volt mint most, hogy nőket vesznek be az egyházba. Nem így volt mint ma, se nem lehetett pap, se presbiter, sem semmi sem lehetett.” (F 68) Mivel akkoriban a faluban bibliakör sem működhetett, így a kegyességi verselés adta a templomon kívüli vallásos, kapcsolati jellegű informális szerveződés alapját.

3. kép Egy imakönyv lapjai közt fennmaradt levél (L1)

Isten Dicsőségéről (L1)

Óh Úr Isten és föld királya.

Jöjjön már el hamar Jézus királysága.

Nézd a földi népet, mely meggyötörtetett

Áldó védő karod felette kiterjed.

Válaszd ki már hamar a hívő lelkeket
Mit az régi Attyánk néked megengedett.
Oly nehezen várunk hozzád sóhajtunk
Te vagy a mi fejünk, hő szikla várunk.
Óh bocsásd meg kérünk minden büneinket,
Mivel megbántottunk égiatyánk téged
Óh fogadj minket amiként vagyunk.
Másképp szined elé soha nem állhatunk.
Óh hatalmas atyánk bocsás meg nekünk
Az imádság amely az égbe behat
A jó Atya meghallgatja kérésed.
Az Útjézus lesz majd a te kedvesed.
Ámen

Kárpátalján a 20. század vérzivataros korszaka után az etnikai kisebbséget alkotó magyarság számára egy olyan időszak köszöntött be, ahol „*A muszáj nagy úr volt. Mert ha mondtál valamit, olyasmit, mehetsz jobb helyre, fehérmedvékhez. Ez volt a válasz rögtön.*” (F 68) Az egyház akkori helyzetéről pedig egyszerűen úgy beszélnek az általam megismert beregújfalusiak, hogy akkor „tiltva volt” a vallás. „*Hát kiirtották az Istent, bezárták a templomokat. Elvették a parókiákat, aztán onnan mindent elvittek. Most kapták vissza a kilencvenes évek elején. Most kapták vissza. De még most se mindenütt. A papokat elvitték munkára. Beregújfaluról is elvitték a papot.*” (F 68) A vallás tiltottságának állapota pedig még erősebb tónust kap, ha figyelembe vesszük, hogy a kálvinizmus „nemzet és vallás szinte közhelyszerű összekapcsolódását őrzi” (Bartha 2006: 192). Hogy ennek a megállapításnak „beregújfalusi” tartalmat adjak, meg kell említenem, hogy a falura máig jellemző a felekezeti endogámia normája (vö. Molnár 1990: 224-225). Házigazdáim pedig pravoszláv szomszédjukra ukránokként utaltak, bár a szülők egymás között és gyermekükkel is magyarul beszéltek. Tehát máig számolhatunk a vallási alapú etnikai identitás elsőbbségével, a nyelvvel szemben.

A vallásos és etnikai identitás szoros összekapcsolódása magyarázhatja azt a tényt, hogy a mindkettővel szemben ellenséges rendszerhez kapcsolódó folklórelemek abban nem találnak helyet maguknak. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a korszakhoz való viszonyulás egyértelműen és általánosan negatív lenne, az idősektől lehet hallani a kor létbiztonságát méltató megjegyzéseket is. Pusztán arról van szó, hogy a versek tartalmukat tekintve nem vesznek át semmit a korszak légköréből. Romantikus, népies, hazafias versek kerülnek be a gyűjteménybe, és a megformált alkotások is ezek beszédmódját, ideológiáját

viszik tovább. A tágan értelmezett népi költészet tehát nemcsak formailag, de ebben az értelemben tartalmilag is egységesnek tekinthető a gyűjteményben. Arról van tehát szó, hogy a nemzettudat és vallás szoros összekapcsolódásán épülő identitás koherens marad, a versek ennek egyszerre jelzései és okai is lehetnek. Mindez azt is megengedi, hogy ellenzéki hangok is kiütközhessenek a költeményekben, mint ahogy az a lágerversek egy részénél valóban felfedezhető (Küllös 1997: 260). Ebben az összefüggésben érthető meg, hogy az egyébként élmunkás, a helyi lapban egy tanulmányút kapcsán a szocialista vívmányokat méltató cikket is írt Molnár Zoltánról, - Róza néni fiáról van szó - a következőképpen mesél az unokája. „Zoli nagyapám írta a verset és az arról szólt, hogy ő beteg lett és elvitték őt Munkácsra és a munkácsi várról írt benne, hogy azokon a folyósokon jár, ahol régen Zrínyi, mit tudom én, Rákóczi, és hogy ahogy megy a folyósokon és így körbenéz, hogy látja maga körül Zrínyi Ilonát meg azt a szellemet, a szellemiséget, ami ott volt a várban, mittudomén. És néztem, hogy nagymamám, ezt biztos nagyapám írta? Azt mondja, hogy igen, még meg is volt a levél, amivel együtt küldte a koffertába.”¹²(N 23)

Végül számolhatunk a szervezett folklór megjelenésének szerepével. A szervezett folklór „a tudatosult népi kultúra” (Liszka 2011: 16) létrehozásával kimerevíti a hagyományt (Bausinger 1995:109), és ezáltal meglátásom szerint egy másfajta egyéni viszonyulást is létrehoz. Míg a szerves folklór közvetítői sok esetben még szégyelltek is kulturális örökségüket, addig a szervezett folklór már tudatosult értékközpontúságot implikál. Míg az előbbi a maga adottságában létezik, addig az utóbbi magán viseli a tudatos, reflexív konstrukció jegyét. Végül, míg az elsődleges folklór a műfajhoz szervesen kapcsolódó szituációkban jelenik meg, megvannak a maga alkalmai, addig a másodlagos színpadias beállításban, előadászerűen tűnik fel. A vizsgált jelenségkör tekintetében talán nem meglepő, ha ettől a merev, kétpólusú koncepciótól némileg eltávolodva felidézzük Guszev következő fogalmát¹³: „Mindennapi folklorizmus, amely a folklórnak olyan formáiban nyilvánul meg, amelyek átmenetet képeznek a folklórt alkotó, természetes, spontán fejlődését és fennmaradását biztosító közegből a folklórt csupán fogyasztó vagy a rá jellemző körülmények között művelő, szabad időben, szórakozásként alkalmazó közegbe.” (Guszev 1983: 441) Valószínűnek tartom, hogy ezzel a fogalommal közelebb jutunk Molnár Róza folklórhoz való viszonyulásának megértéséhez. Ugyanakkor mindez nem jelenti azt, hogy a részletezett, a

¹² „A haza iránti szeretet összeforrt a nagy nemzeti hősök emlékének ápolásával. Nemcsak a néphagyományban, de a népi verselőink költészetében is élő alakok történelmünk nagy egyéniségei. Legmélyebben Rákóczi, Petőfi, Kossuth emléke él.” (Ujváry 1960: 134)

szervezett folklórhoz köthető jelenségekkel és azok hatásaival ne számolhatnánk. Minderre elsősorban azért volt szükség rávilágítani, mert Róza néni életútjában kiemelt eseménynek tűnnek azok az alkalmak, amikor nagy nyilvánosság, közönség előtt szavalt verseket. Ezekre az alkalmakra a beszélgetőtársak is minden esetben kitértek, ha a versek szóba kerültek. *„Én úgy tudom, hogy mentek falukba, amikor voltak rendezvények és ezeken felléptek. Ez, még ilyen alkalmak, amikor valahol valamit úgymond ünnepeltek.”* (N 55) Ennek jelentőségével annyiban kell számolnunk a verses füzetek esetében, amennyiben úgy tekintünk rá, mint amely hozzájárul a fentebb már hivatkozott, öntudatosabb személyiség kialakulásához. A versmondó alkalmak, az egyénnek, mint alkotónak, előadónak való feltűnését erősítik meg és legitimálja a szervezett folklór.

Népi költészet: a műfaj értelmezése felé

„Tudhatjuk nagyon jól, hogy az eleven tudományok tárgyának definíciós kísérletei többet ártanak, mint használnak. Definálás helyett mi csak magyarázni, interpretálni akarunk...” (Honti 1962: 204–205). Ennek értelmében meg sem kíséreltem a műfajt meghatározni. Ehelyett azt a Hontinak több helyütt propagált, az epikus folklórműfajokra (mese, hősmonda, népmonda, mítosz) alkalmazott módszerét követem, mely arra a kérdésre keresi a választ, hogy az adott műfajnak „mi az alapvető gondolati középpontja és mi a formatömörülés létrehozó nézőpontja és felfogása...” (Honti 1962: 205). Eme megközelítés mögött Hontinak az a meglátása áll, mely szerint „minden mese, minden mítosz, és általában minden mozzanat a költészetnek és a vallásoknak egy-egy valóság felismerése, egy-egy állásfoglalás a világgal és a világ nagy valóságaival szemben” (Honti 1935: 18).

Első látásra több mint kétségesnek tűnhet ennek a gondolati magnak a megtalálása a népi költészet esetében, hiszen a versek témájukat, ihletettségüket tekintve rendkívül eltérőek. Mégis, ha figyelembe vesszük, hogy Honti módszerét éppen a meséknél alkalmazta a legnagyobb sikerrel, amelyek témájuk, hangvételük szerint talán a legszélesebb skálán mozognak az epikus műfajok között, akkor máris több bizodalmunk lehet a módszer alkalmazásának sikerében.

„Az írás rendszeres gyakorlása esztétikai horizontba vonja a mindennapi élet eseményeit, rutincselekvéseit, élményeit (élettörténet, munka, találkozások), a környezet történéseit (átmeneti rítusok, jeles napok, lokális múlt), hagyományait.” (Keszeg 2008: 282). Egyetérthetünk Keszeg Vilmossal, amikor az esztétikai dimenzióra hívja fel figyelmünket a műfajjal kapcsolatban. Ugyanakkor úgy hiszem, hogy az esztétikum fontossága jóval nagyobb, semmint hogy pusztán a vers megírására korlátozhatnánk szerepét értelmezésünk során. Ennek oka, hogy a vers elsősorban esztétikum, az adott esemény, érzés megéneklése, verses formába való öntése. Azon lehet vitatkozni, hogy szókészlete, szóhasználata mennyiben tér el, illetve egyezik meg a hétköznapi közvetlen kommunikációval, az azonban nyilvánvaló, hogy a rímek fonalával szőtt közlésmód eltér attól. Ezzel a formai vonással párhuzamosan a történést, az érzést is kiszakítja az eseménysorból, kiemeli, és a versbe szedett tartalom elválik a mindennapok tapasztalatait továbbadó köznap kiadványoktól.

Meg kell jegyeznünk, hogy gyakorta maga az esemény is olyan, amely természetétől fogva elválik a napi rutincselekvésektől. Ez esetben a forma igazodik az eseményhez, az ünnepélyesség érzése adja a vers megszületésének vagy felidézésének alkalmát. Ugyanakkor

nemcsak az ünnepi alkalmak pillanatszerűsége, de tartós állapotok is lehetnek a versek ihletői (katonai vagy munkaszolgálat, betegség). Ebben az esetben a kollektív élményanyag élesen elválík az egyén és egyben a közösség megszokott valóságától. Túlnyomórészt ehhez a kényszerű térbeli elválasztódás élménye is társul.

Mindemellett megfigyelhetjük, hogy a versek gyakran, az általunk elemzett anyagban pedig szinte mindig vallási tartalmat hordoznak. Ez a vallási tartalom skálán elképzelve a szakrális telítettségű szavak használatán, az isteni személy megnevezésén, valamint a könyörgő, imádságos formulák használatán át az egyes versek totális vallási telítettségéig terjed. A vers ebben az esetben a mindennapok profán valóságától elütő világot teremt és ír le.

A versek teremtett valósága még nyilvánvalóbb abban az esetben, amikor fiktív történés leírását is tartalmazzák. Ebben az esetben nem egy meglévő szituációhoz, ünnephez illeszkedik tartalma, hanem maga teremti meg a vers keretén belül szolgáló eseményeket. Bár ez jelentős különbségnek tűnhet a megtörtént eseményeket megörökítő versekhez képest, azonban nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy az utóbbi esetben is mindig jelen van a leírás mozzanata. A névnapi köszöntők, vőfélyversek és egyéb alkalmi rigmusok röviden kitérnek az eseményre, még ha hosszabb leírásról itt nem is beszélhetünk, a momentum mégis közös, csak eltérő „mértékűnek” tekinthető. Honti nyomán (Honti 1937: 109–110) azt mondhatjuk, hogy a leírás mozzanata az, amely hidat képez a vers felidézésének alkalmá, a valós, és a versben megénekelte és a vers által megteremtett világ között.

Az előző szempontokhoz képest kevésbé kézzelfoghatóan ugyan, de többször jelen van egyfajta közösségi mozzanat is a versekben. A társadalom hierarchikus berendezéséhez képest a versek egalitáriánus világot teremtenek a hallgatásuk során közössé tett érzések, élmények, észleletek és értékek mentén. Ezek által a vers közösséget teremt annak minden szereplője, hallgatója és elmondója között. A közösségiességnek ez az érzése az eltérő kontextusok, a verselő és a befogadó közeg egyéni ihletettsége, történelmi, kulturális, vallási helyzetének függvényében tágul és szűkül, illetve fed le más és más vonalak mentén tömörülő csoportokat. Ennek értelmében a névnapi köszöntő közösségbe vonhatja a családot, szomszédságot, a lágervers a nemzetet, a kegyességi költemény a gyülekezetet, a reformátusságot, a vallásos embereket és így tovább. A körök tágítása, illetve az egyes műfajokhoz való hozzárendelődése azonban korántsem ilyen mechanikus módon működik. Példának okáért vegyünk egy köszöntőt! A vers, amint Isten áldását kéri az ünnepeltre, már magában is rejtő annak a lehetőséget, hogy vallási értelmű közösségiességet teremtsen, illetve idézzon fel azáltal, hogy emlékeztet a közös hit jelentette összetartozásra. Amennyiben az adott vallás jellemzően egy etnikai csoporthoz, kisebbséghez kötődik, akkor egy nemzeti

irányú asszociációhoz is elvezethet. Magam ebben vélem megtalálni annak a jelenségnek a magyarázatát, hogy adott esetben „inadekvát módon lobban meg az anyák napi költészetben a hazafias, nemzetiségi érzés” (Keszeg 2009: 260), nem pedig azzal, hogy a szerzőnek nem áll szándékában vagy módjában a különböző gondolatrétegek elválasztása (Keszeg 2009:260). Tehát arról van szó, hogy azok a kategóriák, amelyek belül a kutató, a külső szereplő gondolkodik, a közösség tagjai számára más módon léteznek, adott esetben kevésbé szorosan válnak el.

Végezetül pedig el kell mondanunk, hogy a költemények tartalmához többnyire rendeződnek bizonyos erkölcsi elemek, valamely általános, vagy legalábbis közösségi értékek kifejeződése. Jelentsen ez akár nyílt felszólítást egy bizonyos magatartásmód követésére, cselekedet végrehajtására, gyakorlására vagy éppen azoktól való tartózkodásra vagy legyen kevésbé direkt, ám első hallásra is kiérezhető normák és értékek megfogalmazása. A cselekmények, események, magatartásmódok erkölcsi dimenziót kapnak, és erkölcsi ítélettel találkoznak.

Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy a versekben az a közös, hogy lírai, esztétikai igénnyel írják le a maguk felépítette, a hétköznapiól eltérő valóságukat. Az eltérést az ünnepek, szokatlan élethelyzetek, vagy a fiktív, de mégis reális események keretében hangsúlyozottá váló szakrális, erkölcsi, közösségi dimenzióban érhetjük tetten. A versek kontextusát adó események liminalitásában fejeződnek ki a magasabb rendű, a hallgatóság által elfogadott értékek, amelyek együttese a *communitas* érzését keltheti a hallgatóságban. A vers elmondása létrehozza ezt a világot. Az események adta átmenetiség kontextus¹⁴, ugyanakkor a vers teremtette világ is egyben. Természetesen a turner-i értelemben vett liminalitás minden mozzanatának, jellemzőjének a versekre való kivetítése csak a kutatói konstrukció jele lenne. Számolnunk kell azzal, hogy egy „bizonytalan jellemzőkkel” (Turner 2002: 135) rendelkező állapotról van szó, így a tételes megfeleltetés helyett az analógiás hasonlóság felfedezésével is megelégedhetünk. A versek témáját adó ünnepek, a térbeli kiszakítottság, a státusvesztést, státusegyenlőséget kiváltó élethelyzetek megörökítése, a mindig jelenlevő erkölcsi nemesítés szándéka ebbe az irányba mutat. Ezentúl szembeötlő, hogy míg más folklórműfaj tudatosan számol a társadalmi különbségekkel, vagy legalábbis röviden utal a társadalmi helyzetre, addig a versek elhallgatják azt. Kizárólag a megszólító és a megszólított létezik, előbbi lehet egyben felszólító is, aki a közösség etikai imperatívuszait idézi fel, adja tudtára a hallgatóságnak. Erre a közösségi szemléletre, a mindenkire vonatkozó

¹⁴ „A liminalitás, a marginalitás, és a strukturális alacsonyabbrendűség olyan feltételek, amelyek között gyakran születnek mítoszok, szimbólumok, filozófiai rendszerek és műalkotások.” (Turner 1997: 61)

normák meghallgatására a liminális jellegű ünnepi események, a státuskülönbségeket elmosó élethelyzetek, azoknak versben való felidézése adhat alkalmat.

Mindennek kiváló példája lehet egy olyan esemény, amelyre minden adatközlő emlékezett, és felidéztek, ha a versek vagy Róza mama szóba kerültek. *„Anyósom nagyon szépen tudott verselni. A templomba is, mikor templomszenteléskor is mondta a szép verset. Más faluba is mentek. Mikor mentek más faluba templomszentelésre ő is ment.”* (N 60) *„Nahát amikor volt ilyen ünnepeken. Templomszenteléskor két alkalomkor is szavalt. Otthon meg még más faluban is mondott verset ő.”* (F68) A vers családtörténeti érdekessége, hogy később Róza néni dédunokája is elmondta azt. *„Amikor templomszentelés volt a faluban és hasonló helyeken akkor ment el a mamám verset mondani. Istinek a mamája [családi ismerős] mondott ilyen dolgokat, hogy emlékszik amikor még Róza mama milyen szépen szavalt amikor én mondtam verset a templomban. Az is az volt, hogy ugyan azt a verset amit én elmondtam a templomban, Templomszenteléskor, az direkt azért volt, mert az előző templomszentelésen is azt mondta az én mamám.”*(N 23) A versnek azon túl, hogy a szöveg megjeleníti mindazokat a jellemzőket, amiket fentebb elmondtunk ebben a kontextuális értelemben többletjelentést kap. A vers nem pusztán az esemény résztvevői, a falu jelenlegi, de mindenkori közösségét is megteremti. *Hát azért vittem csak fel [a lelkészhez] mert valamikor Róza mama elmondta eztet a verset a templomban [nem kivehető] Hogy milyen szép dolog volna* (N 55) ... *ha az unokája is elmondaná* (N 23). Az, hogy az esemény a faluban sokszor csak kis Rózaként emlegették a dédunokát egy közösségi szerep lehetséges kontinuitására enged (ha csak halványan is) következni.

Templomszenteléskori vers. (Ab26)

Imádd az Istent szerezs a templomot

Van egy szent hajlék aki mindenkié
Égé, földé, Istené, emberé
Alapja méjen a földbe van ásva
Hogy álja a vihart ha megpróbálja
Bár zugnak felette nehéz fellegek
Rontja a közöny, bántja a gyűlölet
Tornya égre néz, hogy lássa az Isten
Eljött az óra, hogy rajtunk segítsen.
Mert csak egyedül ő tud segíteni
A halálból minket éltre vezetni,

Életünk egyedül Krisztusban lehet
Aki a keresztfán megváltott minket
Áldja meg az Isten mind a kétkezével
Ki őt szolgálja minden életével
Aki nem fáradt de jön a templomba
Nemcsak aranyát, de szívét is hozza
Ezek meghoznak minden áldozatot
Építik, javítják, védik a templomot
Bár tudják, hogy itt mulandó sok minden
Csak egy örök az ige és Isten
Ezt teszi minden élő gyülekezet
Ékes templomban imádja az Istent.
Téged is vár testvér, és hív az Isten
Mert a tehejed is itt van üressen.
Jöjj közzénk testvér foglald el a helyed
Mi téged várunk, az Úr pedig a szíved.
Ha örömöd van, vagy sok a bánatod
Gyere testvér, itt elmondhatod
Megyek Uram hozzád, fogadj kedvesen
Hálát adok néked édes Istenem
Jövünk ide szomoruan sirva
Haza megyünk megvigasztalódva.
Itt tuggyuk meg hogy jobb egy nap e házban
Mint ezer másik kint a nagy világban
Itt nincs ellenség, itt mindenki jó barát!
Itt adja Isten a szentlélek borát
Drága hely a templom a lélek othona
Örömben, bánatban, csak menyünk oda
Vár a Jó Isten kitarja karjait
Mond el betegséged, és ő meggyógyít.
Vár ő mindenkit, szegényt és gazdagot
Sírót, árvát, özvegyet és boldogot,
Köny és mosoj, itt megfér egymás mellett.
Csak adjad Istennek testvér a szívedet.
A szent keresztségben itt részesültél!
Hitedről egykor itt vallást tettél!
Itt fogtad meg híven hitvesed kezét!
Néked adta kezét, szívét, életét.
Akkor úgy érezted nagyon boldog vagy
Mi történt veled? hogy boldog már nem vagy

Királyként indultál és koldus lettél,
Nemcsak szívet de lelket is cseréltél
E-toronyból sirat el majd a harang
Ha tested meghal és a sírba roskad
Szava kísér el utolsó utadon
Hangja mellet nyugszol síri ágyadon.
Imádd az Istent, szerezd a templomot
Elné hagyj soha a te szép vallásod
S Neveled a hitbe drága gyermekidet
Hogy félje az Istent és szeressen téged.

A műfajnak létezik a maga „csalimeséje”. Ezekben a versekben ugyanúgy jelen van a liminalitásnak valamilyen mozzanata, hiszen a vers apropója lehet például utazás, üdülés, tehát olyan élethelyzet, ahol az egyén kiszakad a szorosabban vett társadalmi közegéből és – a példánál maradva – a kirándulók egyikévé válik. E hasonlóság ellenére az e típusba sorolható költemények mégis önmaguk paródiáját adják. Ennek két lehetséges oka lehet. Az egyik, hogy a forma változatlansága mellett az események köré szerveződő szövegből hiányzik az etikai jelleg, a vers az események megéneklésére szorítkozik, a hiány pedig komikussá teszi a költeményt. A másik, hogy bár hasonlóan liminális helyzetekről van szó, mégis hiányzik a szituációkból az ünnepélyesség vagy drámaiság érzése. A szövegezés a megszokott, emelkedett témák hangvételét követve oda vezet, hogy „a valódi világ és a szöveg teremtette világ diszkrepanciája, összeütközése” (Hoppál 1998: 108) okán a mű megneveztet.

A Kaszonyi fürdőről¹⁵ (Aa8)

Kaszonyi fürdőbe jöttünk el pihenni
Kezünket lábunkat iszap közzé rakni
Itt fáj a néninek ott fáj a bácsinak
Reggelire szépen sorba sántikálnak
Az ebédlőbe már megterítve szépen
Hozzák a reggelit tárcával ügyesen
Onan jöttünk lassan-lassan bandukolva
Megyünk és befekszünk a jó meleg iszapba.
Zsófi alánk tesz, tisztát és meleget

¹⁵ „Róza mama régen járt fürdőbe is. Kaszonyba volt egy fürdő itt nálunk. Itt ilyen gyógyfürdő szerűség lehetett. Idősebb korába lehetett, ezerkilencszáz..., a kilencvenes évekbe volt. Ez már a kilencvenes évek volt amire visszaemlékszem. Szerintem arról is van vers.” (N 55)

Mint régen a bába becsavar bennünket
Innen megyünk mostmár a villanyterembe
Julika mosojog be ültet a székbe
Mindenkinek mit a Doktor írt megkapja.
Sokszor a betegnek égnek áll a haja
Ha ránéz a gépre a hideg is rázza
Julka mosojog és meg magyarázza
Neféljen a néni, neféljen a bácsi
Ha tiz kezelést kap, nemfog többet fájni
Egy kicsit pihenünk, megyünk az ebédre
Ujra megvan szépen az asztal terítve
Már ott vár bennünket a jó meleg leves
Vehetis mindenki amennyit csak szeret
Mindenki megeszi csendben az ebédet
Ki akar beszélget, ki akar pihenhet,
Három órakor már kiáltsák ozsona,
Ott vár már bennünket a keksz és a tea
Utána ha lenne megnéznénk a tévét
De szegény úgy reszket majd ki adja lelkét,
Hatórákor megint kiáltsák vacsora,
Megyünk a sötétbe lassan bandukolva
Megeszi mindenki csendben vacsoráját
Mindenki utána megtöröli száját
Jönnek fel leülnek a nagy társalgóba
Jóhogy benem szorul aba a rossz fotelba
De ez még nem nagy baj, kicsire nem nézünk,
Nem baj csak nefájon se lábunk se kezünk.

A verseknek azonban egy része nem sorolható a korábban már bemutatottak közül egyik csoportba sem. A típust azon alkotások képezik, melyek egyéni érzések, gondolatok kifejezői, hangvételük általában panaszos, de legalábbis rezignáltan elmerengő, alanya pedig minden esetben egyes számú, ellentétben az előzőekkel, melyek inkább többes számban szólalnak meg. Ha mégis egyes számú alannyal találkozunk az első két típus szövegei között (például a különböző köszöntőkben) akkor ahhoz mindig csatlakoznak a külső szereplők, az esemény résztvevőinek, tágabban értelmezve a vers címzettjének vagy címzettjeinek megszólítása. Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy az e csoportba sorolható versek az egyént elválasztják a közösség többi tagjától, a vers pusztán egyéni reflexiók kifejezővé válik, az individuum a közösségtől függetlenül jelenik és szólal meg a műben. Nemcsak az „egyén”

puszta megjelenése jelenti a különbséget. Tudható, hogy a folklórszövegeknek vannak előadói, vannak, akik továbbörökítik a hagyományt, sőt, vannak, akik a közösségi „jóváhagyás”, az ízlés és hagyomány nyújtotta keretek között maguk is formálják – az egyes műfajok eltérő mozgásterében – a szövegeket (Ortutay). Tehát az egyén valamilyen szinten mindig jelen van, illetve volt a klasszikus folklórban is. A lényegi különbség adott esetben az, hogy a szövegek leválnak a közösségről. Egyéni benyomások és érzések kapnak teret a hallgatóság megszólításának, bevonásának igénye nélkül. A szerző önmagáról szól, feltehetőleg önmagának, de mindenképpen írásban. Maguk a szövegek is a szerzőt állítják középpontba. Nem más ez, mint az egyéniség ünneplése és tudatos elválasztása a közösségtől, az összemosó kollektívtól való leválási kísérlet, önmeghatározás.

Kóbor eszméim (C4)

Kóbor eszmék, s gondolatok
Miattatok nem nyughatok,
Hogyha ágyamba lefekszem
Nem pihen meg fáradt testem,
Szemeimre nem jön álom
S át szállok az óceánon
Sűrű sötét csöndes éjjel
Versenyezek sebes széllel
Fut velem verseny paripám
Tul a nagy óperencián,
Áj meg pici lovam ráró
Itt a mese eldorádó
Nincs itt semmiféle hiány
Van amit szív, szem, száj kíván
Füge, narancs, citromerdők
Szinaranyból vannak felhők
Mandulák és cukor hegyek
Azokon is átal megyek,
Ott az édes paradicsom
S málna terem a pázsiton
Fojók, tavak fejjel mézzel
Szellem hordoz égi kézzel
S idején a nagy éfélnek
Születnek a költemények
Az éj minden gondolatát

Hajnal tépi szét fonalát
Reggel mikor vagyok ébren
Hol a való, hol az éden?
Eltűntek mint köd és pára
Jertek vissza éjszakára
Nem volt más csak muló álom
Elmulását számom-bánon
S a felkelő nap reggelén
Meghiusult vágy és remény.

Következtetések

A dolgozat konklúziójához érkezve úgy látom, hogy a beemelt szépirodalmi művek jelentik a műfaj origóját. A szerzői típusú versek öröklik ezeknek egyéni hangvételt, a művészi megformáltság kiemelt igényét. A közösségi versekben a tartalmi elemek jelennek meg, a hazafias, istenes stb. versekben kifejeződő erkölcsi tartalom, a megszólítás igénye. A népi költészetnek ebben a szegmensében már nem válnak el szigorúan egymástól a névtelen alkotások, az ismert népi verselők költeményei, az egyházi, kegyességi szövegek, a népszerű dalok, rigmusok, a szépirodalmi munkák. Ennek az az oka, hogy a szövegeket összekapcsolja a létmódjuk és a tartalmuk. Egyedül talán azok a költők jelentenek ez alól kivételt, akik a nemzeti kultúrában kiemelt, szimbolikus jelentőségük van. Ám ebben az esetben sem a szerző önmagában, hanem a nevéhez kapcsolódó többletjelentéssel együtt válik fontossá, a közös ismereten, a közös értékek vélt vagy valós képviselőjén keresztül az összetartozás szimbolikus megtestesítőjévé.

A népi költészet kettős létmódjához hozzátartozik a szóbeliségben való jelenlét. A szövegek a visszaemlékezések, a lejegyzések és a szakirodalom szerint többnyire vagy ünnepi, vagy a hétköznapiól valamilyen értelemben eltérő, átmenetként is leírható élethelyzetben hangzanak el. Bausinger modernizációs sémájában (Bausinger 1983: 438–440) az ünnep, ünneplés a rítus és a folklórizmus közötti lépcsőfokon helyezkedik el. Ebben az értelmezési keretben meglátásom szerint releváns lehet bizonyos, a rítusokra jellemző funkciókat az ünnepekhez kötni. Ugyanakkor fontosnak tartom megjegyezni, hogy Turner sem választotta el élesen a ciklikus ünnepeket az átmeneti rítusoktól. Ha az ünnepek valóban rokonságot mutatnak a rítusokkal, akkor feltételezhetjük, hogy ez a rítusszövegekről és az ünnepeket kísérő szövegekről is elmondható. A népi költészeti alkotások már részletesen tárgyalt tulajdonságai ebben a kontextusban válhatnak érthetőbbé. Továbbá ennek értelmében a szövegek közös létmódját nem szűkíthetjük a verses füzetekben való terjedésére, hanem a szóbeli elhangzás alkalmi mögött is a közeg egyezését sejthetjük.

A szerző-központú, szerzői típusokat felállító megközelítések meglátásom szerint ellentmondásokhoz vezethetnek. Egyfelől egy olyan szempontot állítanak középpontba, amely a lejegyzők számára csak korlátozott értelemben bírt jelentőséggel, másfelől elválasztják azt, ami a valóságban összetartozik. A népi költőknek valóban létezhet egy olyan, szűk köre, akik tehetségük révén kilépnek a közösségi verselés keretei közül és a szépirodalomhoz közelítő alkotásokat hoznak létre mind a művészi megformáltság, mind a tartalom tekintetében. Utóbbi

alatt elsősorban az *én* előtérbe kerülését, az egyéni érzelem és gondolatvilág kivetülését értem. Önmagában ez a jelenség mégsem kizárólag műfaji specifikum, az egyéni megformáltság minden folklóralkotás sajátja. A fő különbséget itt azonban az jelenheti, hogy az egyén, és az egyéni tehetség megjelenése nem járulékos jelenséggé, hanem központi kérdéssé, a műfajszerveződés fő motivációjává válik. Ezzel összefüggésben úgy tűnik, hogy ezeknek a szövegeknek egyre inkább az írásbeliség az elsődleges közege és az írásos, szépirodalmi költemények, vagyis egy „külső” kulturális hagyomány válik mintaalkotóvá. Ennek értelmében ezeknél a költeményeknél a szerzői megkülönböztetés valóban releváns. Bár az általam vizsgált gyűjteményben csak egy ilyen költő szerepel, mégis megkockáztatom, hogy nem kizárólag ilyen típusú költeményeket hoztak létre az e típusba sorolható versek szerzői. A szerzők részben kívül állnak, de mégis benne élnek saját kulturális hagyományukban és annak közegében. Ez a kettősség magyarázhatja, hogy olyan személyeket találhatunk itt, akik a közösségi normákat ugyan nem szegték meg, de az ideális, normaszzerű életutat nem járták be, bár az ok-okozati kapcsolat fordítottja is igaz lehet.

A dolgozatban kísérletet tettem a szövegek kétféle szempontú értelmezésére. Az elemzés második felében az volt a célom, hogy az versek anyagát ne csak behordjam a „magtárba” (Hofer 2004: 73) hanem valamilyen elv alapján el is rendezzem. Ez a szándék elsősorban terjedelmi okokból talán ahhoz is vezetett, hogy sem a földeken, sem a magtárban nem néztem elég alaposan szét. Egyfelől nem tekintettem ki a többi műfajjal való kapcsolatra, pedig ez mélyebb megértés felé terelhetné az elemzést (vö. Barber 2007: 66). Másfelől úgy érzem, az írásban nagyobb teret kaphatnának a korábbi gyűjtések anyagai és további bevett kutatói kérdésfeltevések. Ez ugyanakkor jelzi további kutatásaim céljait és irányait is.

Ugyanakkor, ezeknek a hiányosságnak a tudatában is úgy érzem, hogy sikerült a népi költészet tag definícióját használó megközelítéssel a szövegek létmódjára fókuszálva egy kis lépéssel közelebb jutnunk a műfaj megértéséhez. Az egyén életútja, szociokulturális beágyazottsága felőli megközelítéssel kiszűrhetőek azok a pontok, motivációk, amelyek egy gyűjtemény anyagát specifikusan befolyásolják. Ezáltal a szövegek felőli elemzés során az egyéni hangsúlyok zárójelbe tételével nagyobb reménnyel juthatunk a műfaj általánosabb érvényű leírásához. A szövegek forrásaikat tekintve rendkívül vegyesek lehetnek, az áthagyományozás, variánsképződés izgalmas útjait járhatják be az írás és szóbeliség csatornáin. Ebben a tanulmányban azonban mégsem ezek kibogozására törekedtem elsősorban. Sokkal inkább azt vizsgáltam, hogy egy parasztasszony hagyatékában mi módon kapcsolódnak egymáshoz a különböző szövegek: a szövegthalmaz milyen értelemben válik általunk is értelmezhető szöveggyűjteménnyé.

Felhasznált irodalom

Barber, Karin: *The Anthropology of Texts, Persons and Publics*. Cambridge, 2007, Cambridge University Press.

Barna Gábor: Van-e magyar református népköltészet? In Küllős Imola (szerk.): *Vallási néprajz* 8. Budapest, 1996, Református Teológiai Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciója 75–88.

Bartha Elek: *Vallási terek szellemi öröksége*. Debrecen, 2006, Bölcsész Konzorcium.

Bausinger, Hermann: A folklorizmus fogalmához. In *Ethnographia* 94. (1983) 434–440.

Bausinger, Hermann: *Népi kultúra a technika korában*. Budapest, 1995, Osiris–Századvég.

Bálint Sándor: Orosz István világa. In *A hagyomány szolgálatában. Összegyűjtött dolgozatok*. Budapest, 1981, Magvető 36–52.

Bodrogi Tibor: »A néprajzi anyaggyűjtés módszere és jelentősége«. (Megjegyzések Vajda László tanulmányához.) In *Ethnographia* 65. (1954) 581–592.

Burke, Peter. A populáris kultúra a történettudomány és az etnológia határmezsgyéjén. In *Ethnographia* 95. (1984) 362–373.

Csörsz Rumen István: *Szöveg szöveg hátán: A magyar közköltészet variációs rendszere (1700–1840)*. Budapest, 2010, Argumentum.

Guszev, V. E.: A folklorizmus tipológiája. In *Ethnographia* 94. (1983) 440–442.

Hofer Tamás: Amerikai antropológusok és hazai néprajzkutatók közép-európai falukban. Összehasonlító jegyzetek két tudományág szakmai személyiségéről. In: Borsos Balázs–Szarvas Zsuzsa–Vargyas Gábor (szerk.): *Fehéren, feketén. Varsánytól Rititiig. Tanulmányok Sárkány Mihály tiszteletére*. Budapest, 2004. 65–79.

Honti János: *A mese világa*. Budapest, 1937, Pantheon.

Honti János: Epikus néphagyomány. In Ortutay Gyula (szerk.): *Válogatott tanulmányok*. Budapest, 1962, Akadémiai Kiadó 191–206.

Honti János: *Mesetudomány és vallástörténet*. Szeged, 1935, A Szegedi Alföldkutató Bizottság Könyvtára. IV. Társadalom- és Néprajzi Szakosztály Közleményei. 27. szám. (klny.)

Hoppál Mihály: Komikum a folklórban. Szöveg–környezet–megértés. In *Folklór és közösség*. Budapest, 1998, Széphalom 99–110.

Jávor Kata: Az egyház és a vallásosság helye és szerepe a paraszti társadalomban. In Paládi–Kovács Attila (főszerk.): *Magyar Néprajz nyolc kötetben. VIII. Társadalomnéprajz*. Budapest, 2000, Akadémiai Kiadó 791–819.

Kamarás István: *Vallásosság, habitus, ízlés*. Budapest, 2009, Loisir.

Keszeg Vilmos: *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség*. Kolozsvár, 2008, Kriza János Néprajzi Társaság–BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék.

Kósa László: Protestáns egyházas szokások és magatartásformák. In Dömötör Tekla (főszerk.): *Magyar Néprajz nyolc kötetben. VII. Népszokás, néphit, népi vallásosság*. Budapest, 1990, Akadémiai Kiadó 443–481.

Küllös Imola: Kísértő múlt. A sztálini légerek költészete egy folklorista szemével. In Küllös Imola–Molnár Ambrus (szerk.): *Vallási néprajz 9*. Budapest, 1997, Református Egyház Teológiai Doktorok Kollégiumának Egyházi Néprajzi Szekciója 235–277.

Liszka József: *Bevezetés a folklorisztikába. Szöveges folklór*. Dunaszerdahely, 2011, Lilium Aurum.

Maquet, Jacques: *Bevezetés az esztétikai antropológiába*. Budapest, 1984, Művelődéskutató Intézet.

Molnár Ambrus: A református vallás szerepe a magyarságtudat őrzésében a szlavóniai Szentlászlón és Korógyon. In Fejős Zoltán–Küllös Imola (szerk.): *Vallási néprajz 4.* Budapest, 1990, Magyarságkutató Intézet 211–226.

Morin, Edgar: Az ember belső megkettőződöttsége. In Dietmar Kamper–Christoph Wulf (szerk.): *Antropológia az ember halála után.* Budapest, 1998, Józsoveg 15–27.

Ortutay Gyula: Hagyomány, változás – népi kultúra. In Bodrogi Tibor–Dömötör Tekla (szerk.): *A nép művészete.* Budapest, 1981, Gondolat 323–330.

Ortutay Gyula: Népmesegyűjtés közben. In Bodrogi Tibor–Dömötör Tekla (szerk.): *A nép művészete.* Budapest, 1981, Gondolat 185–196.

Piróth István: A nők szerepe a helyi társadalom önszerveződő folyamataiban. In Küllös Imola (szerk.): *Hagyományos női szerepek. Nők a populáris kultúrában és a folklórban.* Budapest, 1999, Magyar Néprajzi Társaság 75–83.

P. Punykó Mária: *Tűzoltó nagymadár. Beregújfalusi népmesék és mondák.* Budapest, 1993, Hatodik Síp Kárpátaljai Kulturális Alapítvány.

R. Várkonyi Ágnes: Népi kultúra – elit kultúra. Néhány elméleti kérdés. In *Irodalomtörténeti Közlemények* 96. (1992) 5–6. sz. 525–541.

Szőnyi György: Istentisztelet, kegyesség. In Bartha Tibor–Makkai László (főszerk.): *Tanulmányok a Magyarországi Református Egyház történetéből 1867-1978.* Budapest, 1983, Magyarországi Református Egyház Zsinati Iroda Sajtóosztálya 398–406.

Turner, Victor: *A rituális folyamat.* Budapest, 2002, Osiris.

Turner, Victor: Liminalitás és communitas. In: Zentai Violetta (szerk.): *Politikai antropológia.* Budapest, 1997, Osiris–Láthatatlan Kollégium 51–63.

Ujváry Zoltán: Népi kéziratok verseskönyveink. In Gunda Béla (szerk.): *Műveltség és hagyomány I–II*. Budapest, 1960, Tankönyvkiadó 111–146.

Vajda László: A néprajzi anyaggyűjtés módszere és jelentősége. In *Ethnographia* 65. (1954) 1–19.

Vaderna Gábor: *Csörsz Rumen István, Szöveg szöveg hátán: A magyar közköltészet variációs rendszere (1700-1840)*. 2009 <http://rec.iti.mta.hu/rec.iti> (letöltés időpontja: 2012. szeptember 10.)

Vargyas Lajos: Vajda László cikkének néhány megállapításához. In *Ethnographia* 65. (1954) 240–244.

Mellékletek

Az adatközlők adatai

(Molnár Róza = EGO)

F 68: GY (szül.1944)

N 63: GYf (szül. 1949)

F 68: GYf (szül. 1952)

N 68: GYGYfa (szül. 1944)

N 55: GYGYf (szül. 1967)

F 54: GYGY (szül. 1966)

N 23: GYGYgy (szül. 1989)

Táblázatok

A vers sorszáma a füzetben	Vers szerzője	Vers címe	A vers elsődleges forrása				
			Szerzői vers	Saját vers	Egyházi	Népi	Nem tisztázott
A0		Ha majd idők múltán...				X	
Ab20	<i>Gyóni Géza*</i>	Magyar asszony írja 1944-be	X				
Ab21	Szabolcska Mihály	Édesanyánk	X				
Ab22	Pósa Lajos	Fodormenta	X				
Ab23		Névnakra Apunak					X
Ab24		Anyunak névnapján					X
Ab25		Édes kedves anyuka...		X			
Ab26	<i>Molnár Róza*</i>	Templomszentelési vers (Imádd az Istent szerezd a templomot)		X			
Ab27		Apának névnapra					X
Ab28	Pósa Lajos	Anyám intése	X				
Ab29	Írta 1962 Molnár Róza	Történt a Piava fojónál 1914-15-be		X			X
Ab30		Névnapi köszöntő					X
Ab31		Arany ábéze (Életszabály I.)			X		
Ab32		Arany kalász					X
Ab33		Reggeli imádság			X		
Ab34		Imádság			X		
Ab35		Szülőkért			X		
Ab36	Juhász Gyula	Testámentum	X				
Ab37		Reggeli fohászkodások			X		
Ab38		Istenítélet					X
Ab39	<i>Molnár Róza*</i>	A mi templomunk, ez a Badalai templomról		X			
Ab40	Tóth Kálmán	Szülágyi (<i>Szilágyi</i>)* Erzsébet	X				
Ab41		Keressétek Istennek országát					X
Ab42	<i>Pósa Lajos*</i>	Tudjátok e mi a haza?	X				
Ab43	<i>Szabolcska Mihály</i>	Egy nap meg egy este	X				
Ab44	<i>Szabolcska Mihály*</i>	Ünnepi harangszó	X				
Ab45	Mikes Kelemen (<i>Mikes Kelemen</i>) <i>Rodostó 1758*</i>		X				
Ab46	Lampert (<i>Lamperth</i>)* Géza	Óktóber hatodikán	X				
Ab47		A templomba hív a harang					X
Ab48	Vörösmarty Mihály	A szegény asszony könyve	X				
Ab49	Szabolcska Mihály	Édesanyák	X				

A vers sorszáma a füzetben	Vers szerzője	Vers címe	A vers eredete				
			Szerzői vers	Saját vers	Egyházi	Népi	Nem tisztázott
Ab50	Eötvös József	A megfagyott gyermek	X				
Ab51		Jézus szeret engem			X		
Ab52	Gyulai Pál	Tanács	X				
Ab53	Kárpáti Piroska	Üzenet Erdéjből	X				
Ab54	Tóth Kálmán	Árpád sírja	X				
Ab55		Vedd elő					X
Ab56	Tompá Mihály	A gójához	X				
Ab57	Gyulai Pál	Krisztus és a madarak	X				
Ab58	Tompá Mihály	Aratás után	X				
Ab59		Tóth Ilonka legendája				X	X
Aa1	Somogyi Imre	Új esztendő	X				
Aa2		Karácsonyi történet					X
Aa3	Farkas Imre	Peng a kasza	X				
Aa4	Szabolcska Mihály	Isten szava	X				
Aa5		Imádság			X		
Aa6	Revicki (Reviczky)* Gyula	Aratás	X				
Aa7	Rudnyánszki (Rudnyánszky)* Gy. (Gyula)*	Megnyugvás	X				
Aa8	Molnár Róza*	A kaszonyi fürdőről		X			
Aa9		Karácsonyi vers				X	
Aa10		Édesanyám keze					X
Aa11		Mária menekülj					X
Aa12		A Biblia					X
Aa13	Mihalik Kálmán*	Székely himnusz	X				
Aa14		Betlehemi uton			X	X	
Aa15		A bibliáról					X
Aa16		Húsvéti vers				X	
Aa17		Édesanyámnak születés napjára katona fiától					X
Aa18	Szabó Béla*	Levél Édesanyámnak Szabó Béla írta az anyjának	X				
Aa19		Hoffi (Piroskától Rózának)	X				

*A szerző pontosításai

A verses füzetek szövegei

Az A jelű verses füzet szövegei

(A0)

Ha majd idők multán
Lapozod e könyvet!
És a boldog multér
Ejtesz egy egy könnyet.
Akkor jusson az eszedbe
Az a régi nóta.
Boldog idő szép gyermekkor
Jöjj vissza szóra.

Uj esztendő (Aa1)

Eltűnt egy esztendő az élet ködében
Haladnak az évek, mint vándor az éjben.
Haladnak szaladnak velük megyek én is,
De a határkőnél most megállok mégis,
Megállok csendesen, s fölnézek az égre
Felhők szép fodrosa, esthajnali fényre,
S úgy nyitok utat a rohanó időnek.
Ugy mondok búcsút az öreg esztendőnek.

Eredj vén Szilveszter, Uj év jöttöd várom
Huszedik századot immár veled járom
De ahogy te elmulsz, elmulik majd minden
Állandó és örök itt e földön nincsen,
Mert elszáll az illat, és lehull a virág,
Napok mulásával változik a világ.
Lehull a falevél, elhorgyák a szelek
S én ki porból lettem, ismét porrá leszek!

Csak egy az állandó, csak egy az Ur Isten
Aki van odafenn és aki van itt lenn.
Akinek kegyelme letörli a könyvet
S Elhaló kebelbe életerőt önthet.
Vándor vagyok én is, te is jóbarátom,
A célt itt e földön soha nemtalálom
De tesem találod, hiába keresed,
Hacsak a Megváltót: Jézust negnem leled.

Jézus Krisztus az út, igazság és élet
Benne a halál is uj életre éled,
Ha hisszük, a sátán tőlünk visszaretten
S feltámadunk egykor uj, szellemi testben!
Jöjj hát ujesztendő, szívemet kitárom,

Ünnepi imával Megváltómat várom...
S földi vándorpályám bármikor ér véget
Nazareti Jézus! én követlek téged!

vége
Somogyi Imre

Karácsonyi történet (Aa2)

Nagyvárosi kórház kicsi szobájában
Üröm vigság hejett nagy szomorúság van
Bus özvegy szemei megtelnek könyekkel
S ránéz árváira fájó szeretettel.
Rongyokba didereg, három árva gyermek
Az üres szobában játékra nem lelnek
Mécs lánya világít halovány arcukra.
S aggódó, zokogó, édes jó anyujukra
Hideg a szobájuk rongyos a ruhájuk
Kitudja miben sors várakozik rájuk?
Fekete kenyérnek utolsó darabját
Ünnepi ebédnek már délbe megkapták
Este van, kenyér nincs, nem pattog a kájha
A szegény özvegynek nincs egy darab fája
Mind a két kezével dolgozna, ha tudna
S szorgalma hevétől éjjel sem aludna
De két erős karját megtörte az élet
Nincs már a dologhoz ereje szegénynek
Eladta mindenét mi kedves volt neki,
Rideg szobájukat csak nézi, csak nézi

Két évvel ezelőtt más volt itt az élet
Sugara ragyogott karácsonyi fénynek.
Meleg volt a szoba, volt sok ennivaló
Gyermekeknek cukor aranyalma, faló,
De nem hallik mostan karácsonyi ének
Temető sírnál bus szelek regélnek
Szegény özvegy ajkán, gyötrelmes szó fakad
Uram kezeidbe ajánlom magamat!
Ezzel át ölelte a három kis árvát
Eloltotta lassan a pislogó lámpát
Kiballagtak aztán az éji sötétbe
S a beteg bus özvegy felnézzett az égre
Nem birom Istenem. Leroskadok érzem
Éhezünk és fázunk oly rég mind a négyen
Legyen inkább vége e szörnyű napoknak
Duna hullámai majd enyhülést hoznak
Halad a kis csoport, egy fényes ablakon
Betekint az özvegy, fáj a szive nagyon...
Boldog és mosojgó családott lát ottan
S ők tovább haladnak, busan elhagyottan

Havas zivatarban érnek a dunához
Rálépnek a jégre, csendes a nagy város

Szakad a jégtábla...árvák sirni kezdenek
Északai szelek nyögve ráfelelnek!
Alj meg! dörgül a szó a part felől mostan,
S ott terem mellettük egy férfi gyorsan.
Kiben elvesztetted bizalmad, reményed,
Isten küldött hozzád, mentselek meg téged!
Láttalak a parton, láttam vivódásod
Fekete éjfélnél még feketébb gyászod,
Nem szakadhat lánca igaz szeretettnék
Ne légy a gyilkosa három gyermekednek!
Kinek születését ünnepeljük máma
A Jézus Krisztusnak vagyok tanítványa!
Gyertek velem, van hely ahol megpihentek
És hállát adhattok az igaz Istennek,
Mennek már felfelé vissza az életbe
Veszni indult család ime megvan mentve
Beszél a megmentő jó meleg szobáról
Kenyérről, kalácsról meleg ruhácskáról.
S az özvegy felzokog, szive gyorsan dobog
A kis gyermekek már előre boldogok
Szél sem csapkodja már a bus szenvedőket
Szeretett Istene átkarolja őket.

Peng a kasza (Aa3)

Pengő kasza nyomán
Rendre dől az élet
Áldmeg, Uram áld meg
Ezt a munkás népet!
Szerető jóságod, ragyogjon le rája
Kárba sose vesszen kétkeze munkája,
Mindenik kalászon kévén és kereszten
A te szent Atyai, áldásod lebegjen,
Kötik már horgyák már, kereszte a kévét
O becsüljétek meg a föld munkás népét,
Napsütötte arcán, verejték özönje,
A tisztas munkásnak, legragyogóbb gyöngye
És ha megkondul a nagy messzire hangzó
Imára szólítottó, esteli harangszó
Hozzád foházkodik Ó irgalom Atyja.
Kinek a jósága, az életet adja
Pengő kasza nyoma, rendre dől az élet
Aldmeg Uram, áldmeg ezt a munkás népet.

Farkas Imre

Isten szava (Aa4)

A Jó Isten hozzánk sohasem szóll szebben
Soha meghatóbban mint a szeretetben.
Szívünk dobogássa, az Isten beszéde.
Megérti a földnek minden nemzetsége,
Minden falat amit megfelezel mással
Fölér Isten előtt egy-egy imádsággal,
S míg födeled védőn, hajlik az árvára
S ha szalma fődélis az az Isten háza
Mert az Isten hozzánk soha se szóll szebben,
Mint a könnyörülő-édes szeretetben

Szabolcska Mihály

Imádság (Aa5)

Ágyam párnáiról hozzád esedezem
Te gyógyics meg engem és édes Istenem
Még élni szeretnék, életem nevedd el
Te gyógyíts meg engem, szent segedelmeddel
Ha kimért időmnek véghatárán állok
Nyizsd meg nekem a fényes menyországot
Kezedbe teszemle költöző lelkemet
Akkor sem hagy magamra Istenem engemet
Ámen!

Aratás (Aa6)

Lekonyul a búza feje, aratásnak van ideje.
Gazdaember kaszát penget
Ugy vágja a sűrű rendet
Hangzik a dal munkaközbe,
A kévét így kötik össze
Sárga kalászt egybe hányva
Mind izzad de egyse bánja
Elindulnak nagy szekéren
Koszoru van közepébe
Aratásnak koszorúja
Igy mennek be a faluba
A legvénebb béres asztán
A tornác elé akasztván
Körüle víg arcu lányok
Járnak aratási táncot.
S a gazda pihenni dől le
A gond messze van ma tőle
Ha csurgott is verejtéke
Mégis verejték a vége.

Revicki Gyula

Megnyugvás (Aa7)

Ami az Isten rendelése
Nyugodj meg abban szótlanul.
Anélkül, hogy Ő neakarná,
A földre egy sugár se hull.
Az ő hatalma tartja féken
A tűz forrását a napot
Az óriási tenger árját
És a parányi patakot
Szemének egy kis rebbenése.
És a dühöngő szél megáll
Nagyobb az ő lényének árnya.
A fény összes lángjainál.
E szép világnak csoda rendje, mej él simul törvény szerint,
A csillagos ég végtelenje, az ő dicső nagy műve mind,
Övé az ember lelke teste mit gondolunk és érzünk
Ha véget ér már földi létünk asztán is az övé leszünk,
Nyugodj tehát meg áhitattal, kerezd az ő tekintetét,
Hogy megne lázsd az örök Istent
A földön nincsen olyan setét.

Rudnyánszki Gy.

A Kaszonyi fürdőről (Aa8)

Kaszonyi fürdőbe jöttünk el pihenni
Kezünket lábunkat iszap közzé rakni
Itt fáj a néninek ott fáj a bácsinak
Reggelire szépen sorba sántikálnak
Az ebédlőbe már megterítve szépen
Hozzák a reggelit tárcával ügyesen
Onan jöttünk lassan-lassan bandukolva
Megyünk és befekszünk a jó meleg iszapba.
Zsófi alá tesz, tisztát és meleget
Mint régen a bába becsavar bennünket
Innen megyünk mostmár a villanyterembe
Julika mosojog be ültet a székbe
Mindenkinek mit a Doktor írt megkapja.
Sokszor a betegnek égnek áll a haja
Ha ránéz a gépre a hideg is rázza
Julka mosojog és meg magyarázza
Neféljen a néni, neféljen a bácsi
Ha tiz kezelést kap, nem fog többet fájni
Egy kicsit pihenünk, megyünk az ebédre
Ujra megvan szépen az asztal terítve
Már ott vár bennünket a jó meleg leves
Vehetis mindenki amennyit csak szeret
Mindenki megeszi csendben az ebédet

Ki akar beszélget, ki akar pihenhet,
Három órákor már kiáltsák ozsona,
Ott vár már bennünket a keksz és a tea
Utána ha lenne megnéznénk a tévét
De szegény úgy reszket majd ki adja lelkét,
Hatórákor megint kiáltsák vacsora,
Megyünk a sötétbe lassan bandukolva
Megeszi mindenki csendben vacsoráját
Mindenkori utána megtöröli száját
Jönnek fel leülnek a nagy társalgóba
Jóhogy benem szorul aba a rossz fotelba
De ez még nem nagy baj, kicsire nem nézünk,
Nem baj csak nefájon se lábunk se kezünk.

Vége

Karácsonyi vers (Aa9)

Azt álmodtam az éjszaka, menyországba jártam,
Fehérruhás angyalokat, zöld fenyő közt láttam
Karácsonyfát készítettek, gyönyörűt, ragyogót
Sosesem láttam szebb fát, mint amilyen ott volt.
Egy angyalka hozzám repült, azt sugta fülembé,
Jó gyerekeknek viszik el Karácsony estére.

Vége

Édesanyám keze (Aa10)

I.

Édesanyám kétkezére csókjaimat hintem
Ennél a két boldog kéznél drágább kincsem nincsen
Ez a két kéz megsimogat, ruhámat megvarja.
Mindennapi kenyerünket, asztalunkra rakja.

II.

Ugy érzed majd kézen fog, hű szíve melenget
Ugy érzed majd, bár mi baj ér, örköd s elnem enged.
Amíg Édesanyád van még, imádkozozál érte.
Hogy hosszú és boldog legyen az ő drága élete.

III.

Ez a két kéz tette kezem, először imára,
Kérem Istent, anyám kezét áldja sokszor áldja,
Ugy érzed majd, hogyhű szeme ott viraszt feletted
Ezért Isten majd megáldja, minden lépted, tette

IV.

Akkorisha régen pihen, anyád már a földben
Szíve él még, s melegséggel

Szeretettel főd be.
Hamár pihen, hantok alatt
Akár mijen régen,
Elnem hagy ő téged soha, vigyáz rád az égből

Vége

Mária menekülj. (Aa11)

Betlehem utcáin vad éji szél nyargal.
Heródes kapuján dörömböl haraggal
Besüvit a rácson, és zug egyre jobban
A kápolna lángja rá nagyokat lobban
Ugy fél valamitől Heródes a gyáva
Álmatlan hánykódik bíboros ágyában
Én Heródes mondom vége lesz a pernek
Kard élére kerül minden apró gyermek
Minden apró gyermek meghal Betlehemben
Meglátom hogy ebbe, ki gátol meg engem
Bele zug az éjbe iszonyatos átok
Betlehemi jászol megremeg látjátok
Marconák, poroszlók gyermeket keresnek.
Távolban közelben nagy sirások lesznek
Kéri a pribéket az anya!, hogy ne bántsa!
Nem ismer irgalmat egyetlen egy lándzsa
Ráhhel is siratja két csecsemőjét.
Véres könnyel szorja, párnái redőjét.
Jajj szegény Mária, ha itt éjszakázol
Amire megvirrad véres lessz a jászol
Gyermeked a Jézust keresik halálra
Nézd ittis amottis száz poroszló várja
Tudod hogy mit mondott napkeletnek bölcse
Eljött hogy az ige szavait betöltse
Még a Golgotáig, hosszú az út, messze
Nem fulhat a vérben az ige az eszme.

Vége

A Biblia (Aa12)

Ez a könyv a könyvek könyve
Szegény ember drága gyöngye.
Égi harmat lomkadtaknak
Villágosság lelki vaknak
Bölcsességnek arany útja
Boldog aki rád talál
Szomjas lelkek forrás kutja
Hol pohárral Krisztus áll
Minden fakul, minden romlik
Bíborok is rongyá válnak

Dicsőségek füstbe szálnak
Csak ez a könyv nem hull porba
Mintha élő lelke lenne
Ez a könyv a Mózes könyve
Isten szíve boldog benne.
Vége

Székely himnusz. (Aa13)

Ki tudja merre-mere visz a végzet
Göröngyös útján sötét éjjében
Vezesd mégegyszer győzelemre néped.
Csaba királyfi csillag ösvényen.
Maroknyi székely porlik mint a szikla
Népek harcának zajló tengerén
Fejünk az ár jáj, százszor elborítja
Nehagyd elveszni. Erdélyt Istenem

II.

Ó hargita fenyői közt sir zokog a szél
Ó hargita fenyői közt örökös a tél
Fenyő zöldjét zuzmarával jégvirággal
Hó mohával lepte be a köd
Hely nem lesz itt soha tavasz, amely
Gyöngyvirágot fakaszt a fenyő között.

III.

Sötét felhők elmulnak a hargita fölött
Ha majd egyszer megmozdulnaka székely fenyők
Hadak útja benépesült. Csaba király jár legelől
Fehér paripán. Hely újra székely lesz itt az úr
Ó gyöngyvirág újra virul. Fen a hargitán.

I.

Csikországi fenyvesekben elhervadtak
mind a gyöngyvirágok.
Csikországi fenyvesekben elfelettek kacagni
a lányok!
Ellopták a székely nótát, elopták az
illatozó fehér gyöngyvirágot,
És azóta bánatosan halgatnak
a csikiszékely lányok.

II.

De majd egyszer vissza hozzák
az erdei fehér gyöngyvirágot
Akkor újra magyar nótát
Dalolnak a csiki székely lányok
Horty bakák sapkájukhoz feltűzik az

illatozó fehér gyöngyvirágot
Akkor újra megtanulnak
kacagni a csiki székely lányok.

Vége

Betlehemi uton (Aa14)

Hová hívó fenyves csillag, megyek napkeletre
Istállóba kicsiny gyermek, megállok felette
Hová sietsz fehér felhő, Betlehembe szállok
Nagy ünnep lesz az éjszaka angyal szóra várok
Hová szállasz te szép angyal
Zöld álmodó rétre
Ébresztem pásztorokat, aztán a nagy égbe
Sok angyalkák zengik a dalt, Hozsánna, hozsánna
Megszületett Betlehembe az élet Királya
Hová mentek énekelni? jámbor pásztor népek.
Angyal küldött betlehembe betelt az ígért
Hová mentek hosszú uton ti három Királyok
Betlehembe a gyermekhez, ojan régen várjuk
Viszünk neki tömjént mirrhát, aranyat is bőven
Akit ígért a nagy Isten, eljött az időben.
Ő dicsérje Angyal csillag, felhő pásztor gyermek
Megszületett az Úr Jézus Hozsána Istenek.

Vége

A bibliáról (Aa15)

A teljes szentírás Istennek ígéje.
Hitünknek kútfeje életünk vezére
Szent neve biblia, szent célja üdvösség
Két főrésze pedig Ó- és Új szövetség
Harminc kilenc könyve van benne az Úrnak
Mik a zsidó népről a törvényről szólnak
A mózes öt könyve, Józsué a Bírák
Rut asszony Sámuel Királyok. Krónikák.
Ezsdrás, Nehémiás, Eszter, Jóbb, Zsoltárok.
S a Példabeszédek, következnek rájuk.
Prédikátor könyve Énekek Éneke.
Végül mint Próféták ajjaka hirdette
A nagy Ézsaiás nagy Jerémiással.
Ki siratta népét keserves sirással.
Siralomnak után im jó Ezékiel
Hitét soha megnem tagadó Dániel.
Még tizenkét kisebb próféta mellette,
S mind a Jehovának törvényét hirdette
Az új testamentum Jézus Krisztusról szól
És hű szolgálóiról az Apostolokról
Urunknak életét számunkra megírta

Üdvösségünkről a négy evangélista
Máté, Márk, meg Lukács János a negyedik
Lukács Apostolok cselekedeteit
Pál pedig írta a tizennégy levelet
Mely ezután foglal a szent könyvbe helyett.
S még négy apostola az üdvözítőnek
Jakab Péter János Judás sorra jönnek
Jelenések könyve végzi ezek sorát
Mely megjövendöli Krisztus diadalait

Vége

Húsvéti vers (Aa16)

Dicsősség Istennek békesség e háznak
Örüljünk testvérek a feltámadásnak
Feltámadott Krisztus legyőzte a halált
Megmutatta Isten végetlen hatalmát
Angyalok hirdették majd az apostolok
Nincs sirjába az Úr, hanem feltámadott
Ezt hirdetem én is erről beszél minden
Feltámadott Krisztus, legyen áldott Isten

Vége

Édesanyámnak születés napjára katona fiától (Aa17)

Messze, messze, szárnyal gondolatom
Valahol ott túl a Kárpátokon
Egy távoli kicsiny falu felett
Mejre a távolság most árnyékot vetett.
Árnyék a távolság árnyéka ez
Denincs oj emlék amejet elfedez
Lehet e feledni az othont a tájat.
S forón szerető drága jó anyámat
Lehet e feledni intő szavát
Mikor a rosztól óvja inti fiát
Imára tanítja inti a jóra
Hogy Istent szeresse ki minidig megóvja
Lehet e feledni szeretettét.
Anyai kezének jóságos melegét
Szerető mosolyát, agódó szívét.
Amint elbocsátja hazulról gyermekét
Nem – ezt feledni soha nem lehet!
Válaszának bár el óriási hegyek.
Vagy a nagy távoltság, pusztasság, végtelen
Rá mindig emlékszem, míg tart az életem
És most Édesanyám, csak anyit akarok
Mivel bizony én most semmit sem adhatok
Fogadd a távolból forró üdvözltem

Ha talán késve is érkezik levelem
Adjon a jó Isten erőt egészséget
Hogy nagyon sokkáig szerethessünk téged
Áldott békés legyen itt a földi utad
Sok születés napot ezt kíványa fiad.

Vége

Levél Édesanyámnak Szabó Béla írta az anyjának (Aa18)

Csomagot kaptam – Édesanyám küldte
Szívemhez szorítom vajon mivan benne.
Mit üzen az othon? a levél elmongya
Hiszen minden sorát drága Anyám írta.
Beszélj levél mesélj, mond el sorba nekem
Mi történt azóta, mióta eljöttem?
Megcsókolom százszor, mintha szentség volna
De még mostis látom, fénylő könnycseppeket
Amit nem én írtam, de jó anyám ejtett
Reám gondolt ő a katona fiára
Minden anya érzi, rideg a kaszárnya
Itt nem mongya senki-kedvesfiam lelkem
Drága édesanyám imátkozzék értem
Hiányzik a hangja drága ölelése
Áldjon meg az Isten – legyen béke – béke –
És mi haza megyünk mind akik szolgállunk
Édes szülém akkor egymásra találunk
Megsegít az Isten kedves Édesanyám
Nem lesz több könny – bánat mosojgó szép arcán

Vége

Piál a föld a pijában minden (Aa19)

Pijában gyurjuk az ipart
Alsó felső szinten
Csak az ürge nem iszik
Mert azt meg kiöntik
Olyan ürge nemis kell
Amék nemiszik.

1986. I. 20 kán

Rózának Piroskától.

Zápszony

Bojtos Magda (number) 41
Budai Ilona 18

Borkájuk út

Simon Magda Jánosné Csepe-Szölőszíján
Veres Róza (Izsnyéte)

Kaszinec Irénke.
Szivási Juliska Nagydobrang
Simon Elvira Mályfalva
Paládi Ida Patak
Dókor Borbála (SutPető) Harazgyivka 74.
Peres Gizella Lenin 63
Szatmári Jolánka Nagypalád
Oroszi Irma Nagypalád
Bocskoros Áron Aki, ide írtam minden Áron elne feletsen semi Áron

Vers.

Magyar asszony írja. 1944.be. (Ab20)

I.

Áldja meg az Isten a madara szárnyát
Ki levelét hozta százezer muszkán át,
Százezer muszkán át, halál záporába
Hogy mégis ide száll
Én édes uramnak-szerelmes postájára.

II.

Áldja meg az Isten áldott hírhozóját
Sebbesen vihesse a válaszom hozzád
Szombat este írom a kis asztal mellett
Kicsi csemetéink
Isten báránykái ágyukban pihennek

III.

Mióta elmentél véres hadak útján
Sűrű gond esője záporosan hull rám
Fehér özvegységnek nincsen vasárnapja
De velünk az Isten
És rendbe a jószág, és rendbe a pajta,

IV.

Nagy tüzes csatából vitézek ha jönnek
Hósi seb láttán nem hullatunk könnyet
Sebüket bekötjük fehér patyolattal
Sebesült vitéznek
Minden magyar portán terítve az asztal

V.

Mióta elmentél hosszú ősze tél lett
De minden ugyan itt mintha most jönnél meg
Délben az asztalfán friss itallal vár rád
Este meg, este meg

Fölvetve puhára patyolatos párnád

VI.

Délben meg rózsát hajt a kűszöbünk fája
Én édes vitézem hogyha te lépsz rája
Hogyha sebesülten, hogyha lerongyoltan,
Győsztes szép katonám
Csak tartsalak újra ölelő karomba

VII.

Kiságyban mozdulnak a kicsi fiókák
Kövér kis kezüket imára kulcsolják
Rája az estében nagyfényesség támad
Ahogy elsuttogják
Ahogy suttogják
Jó Istenünk védmeg az édesapánkat!

VIII.

Téli fagyos vártán, tudom hogy megérzed
Kicsi fiókáink fohászkodnak érted!
Féltő érzelemmel most borulok rájok
Én kicsi árváim
Vissza tér győztesen az édesapátok.

Vége

Előtted a küzdés, előtted a pája
Az erőtlen csügged! az erős megálja
És tudod az erő micsoda? Akarat!
Mej előbb, vagy utóbb, de borostyánt arat.
Földi ember kevéssel beéri
Vágyait ha kevesebre méri.

Arany János

Édesanyánk. (Ab21)

Amikor a szívünk
Megtelik jósággal!
A szemünk könnyüvel
Lelkünk imádsággal!
Mikor egy-egy nemes
Tettet viszünk végbe!
Csókoljuk meg Édesanyánk
Lábanyomát érte...!

Szabolcska Mihály

Kinek az égalatt, már senkije sincsen
Neféljen, felfogja ügyét a jó Isten.

MR.

Fodormenta. (Ab22)

Vasárnapi harangszó megkondul
Hivogatón száll ki a toronyból
Édesanyám ballag a kiskertbe
Mosojognak a virágok szerte
 Nemkell neki a liliom rózsza
 Violával ezzel sem ál szóba,
 Tulipánra, jácinra se halgat.
 Édesanyám fodormintát szaggat
Beteszi az imácságos könybe
Egyet sóhajt majd ki csordul a könye
Szól a harang a templomba ballag
Hol a hit él s ragyog mint a csillag
 Kinyitja az imádságos könyvet
 Imádkozik. Fájó szíve könyebb
 Az egekbe szálló imádsággal
 Fodormenta illata is szárnyal.

Pósa Lajos

Névnapi Apunak (Ab23)

Édesapám a neve napjára
Igen sok jót kíván fiacskája!
Amit kíván! váljon valóságra!
Lépteire ezer áldás száljon.
Legyen bőven, bor búza is benne
Nekerülje soha a szerencse
Azt kívánom hogy sokkáig éljen
Hogy sok névnapokat egészségben érjen.

Anyunak névnapján (Ab24)

Piros rózsza kék nefelejcs, Édesanyám elnefelejcs
Hogy ma születés napod van ere készültem titokban
Imádkoztam érted sokat hogy élhessél jobb napokat.
Könyvet szemed sohsé lásson, és a jó Isten meg áldjon.

Édes kedves anyuka (Ab25)

Itt van a kis zsoltika
Azt kívánja tenéked
Legyen hosszú életed.

Vége

Templomszentelési vers. (Ab26)
Imádd az Istent szerezd a templomot

Van egy szent hajlék aki mindenkié
Égé, földé, Istené, emberé
Alapja méjen a földbe van ásva
Hogy álja a vihart ha megpróbálja
 Bár zugnak felette nehéz fellegek
 Rontja a közöny, bántja a gyűlölet
 Tornya égre néz, hogy lássa az Isten
 Eljött az óra, hogy rajtunk segítsen.
Mert csak egyedül ő tud segíteni
A halálból minket éltre vezetni,
Életünk egyedül Krisztusban lehet
Aki a keresztfán megváltott minket
 Áldja meg az Isten mind a kétkezével
 Ki őt szolgálja minden életével
 Aki nem fáradt de jön a templomba
 Nemcsak aranyát, de szívét is hozza
Ezek meghoznak minden áldozatot
Építik, javítják, védik a templomot
Bár tudják, hogy itt mulandó sok minden
Csak egy örök az ige és Isten
 Ezt teszi minden élő gyülekezet
 Ékes templomban imádja az Istent.
 Téged is vár testvér, és hív az Isten
 Mert a tehejed is itt van üressen.
Jöjj közzénk testvér foglald el a helyed
Mi téged várunk, az Úr pedig a szived.
Ha örömöd van, vagy sok a bánatod
Gyere testvér, itt elmondhatod
 Megyek Uram hozzád, fogadj kedvesen
 Hálát adok néked édes Istenem
 Jövünk ide szomoruan sirva
 Haza megyünk megvigasztalódva.
Itt tuggyuk meg hogy jobb egy nap e házban
Mint ezer másik kint a nagy világban
Itt nincs ellenség, itt mindenki jó barát!
Itt adja Isten a szentlélek borát
Drága hely a templom a lélek othona
Örömben, bánatban, csak menyünk oda
Vár a Jó Isten kitárja karjait
Mond el betegséged, és ő meggyógyít.
 Vár ő mindenkit, szegényt és gazdagot
 Sírót, árvát, özvegyet és boldogot,
 Köny és mosoj, itt megfér egymás mellett.
 Csak adjad Istennek testvér a szívedet.
A szent keresztségben itt részesültél!
Hitedről egykor itt vallást tettél!
Itt fogtad meg híven hitvesed kezét!

Néked adta kezét, szívét, életét.
Akkor úgy érezted nagyon boldog vagy
Mi történt veled? hogy boldog már nem vagy
Királyként indultál és koldus lettél,
Nemcsak szívet de lelket is cseréltél
E-toronyból sirat el majd a harang
Ha tested meghal és a sírba roskad
Szava kísér el utolsó utadon
Hangja mellet nyugszol síri ágyadon.
Imádd az Istent, szerezd a templomot
Elné hagyj soha a te szép vallásod
S Neveled a hitbe drága gyermekidet
Hogy félje az Istent és szeressen téged.

Vége

Apának névnapra. (Ab27)

Édesapám dolgos két kezedet,
Megcsókolja ezerszer gyermeked
Lábad elő széprózsákat hintek
Mégsem tudok meghálálni mindent
Tudom azt hogy nem vársz tőlem semmit
Inkább te odasz ami csak kell bőven
Örölsz annak hogyha rád mosojgok
Hogyha neked egykis verset mondok,
Fáradozol napestig miértünk
Megadsz mindent amire csak kérünk
Azért van ma szívemnek nagy gondja
Mit adjak én születés napodra?
Születés napodon én mostis itt állok
És tenéked mindejét kívánok
A lelkedet bánat sosem érje.
Zárj engemet a szíved közepibe.

Vége

Anyám intése. Pósa Lajos, (Ab28)

Elné add az ősiházat
Elné add az ősi telket
Hol a csűrön késő őszig.
Gólyamadár kelepelget.
Ha elfáradsz a világba
Gyerehaza megpihenni!
Az öregfák árnyékában
Szép időkre emlékezni,
Rád nevet, mint hajdanában
A cseresznye pirosalma.
Gyermek lesszel újra fiam.

s Bele fogsz egy régi dalba.
Szántó földed kenyeret ad
Az a föld jó kalászerő!
Friss vizet a csörgő patak.
Tüzelőnek fát az erdő.
Gyümölcsfákat oltogatod
Tisztogatod nyesegeted,
Ablak alatt a kiskertbe
Az utakat rendezgeted
El-el sétálsz a mosogató
Virágok közt andalogva.
Ugye-fiam hozol majd ki
Egy-egy szálát a síromra?
Elné hagyod az ősi házat
Elné add az ősi telket,
Hol a csűrön késő őszig
Gólya madár kelepelget.

Vége

Kettő van aki megbocsát
Az Isten! és Édesanyád.

Történt a Piava fojónál 1914-15be (Ab29)

Az ezredes rákiált a bakára!
Korán reggel kikel álmi vártára!
Jól figyeljen! szigorú a parancsom
Senkitse át ne engedjen a gáton

2

Derék legény áll a vártán csendesen
Merengését nemzavarja senkisének
Gondolata szép honába vissza száll
Édeskedves anyja othol mit csinál

3

De vége lett az álomnak egyszerre
Mintha bokrok zörögnének mellette
Egy szép leány gyászruhába öltözve
Gyors léptekkel közeledik feléje

4

Megálj! hová? ojj gyorsan te szépleány
Nem látod hogy az átmenőn várta áll?
Törvény tiltja tovább innen nem mehet
Vagy bevárja míg eljön az ezredes

Vitéz uram nemálhatok szavára
Sietek a Pia fojó partjára

Pia fojó partján harcol az apám
Tegnap zártam koporsóba jó anyám

5

Forró vágyam hogy apámat meglássam
Hogy megtudja miben árva maradtam
Megmodnom hogy neszámoljon anyámra
Nem várja már, többé kitárt karjába.

6

Hej te szép lány nesies a Piára
Minden lépés, fáradozás hiába
Ugyse látod többé élve apádat
Mert ott maradt, mert elveszett a század

7

Tegnapelőtt volt egy kemény ütközet
A sok derék harcos legény ott veszett.
Tizenkét híd volt készítve hejjenként
Devagytíz elis vitt az ellenség

Az utolsó néhány ezer menekült
De kitudja hány köztük a sebesült
Bár mit mongyon vitéz uram hiába
De én azért elmegyek a Piára

8

Nemnézte ő honnan hová vissz az út
Mindegy neki árkon, bokron, gyorsan fut
Kimerülten ért a fojó partjára
Rákiált a gyorsan futó Piára,

9

Pia fojó nesies oly sebessen
Nemlátod hogy könybe uszik kétszemem
Nemtudod hogy, boldogságom elzártad
Te zártad a koporsóba anyámat

10

Jégkarjaid errabolták apámat
Miért szívem megöli a bubánat
Megáj fojó leszámolunk egymással
Ugysincs nyugtom e bánatos világban.

Hosszan nézett a lány a víztükrébe
Három halot közeledik feléje
Mind a három öltözete egyforma
Mind a három derék harcos katona

11

Az elsőbe megismerte az apját
A másodikba Édesanya nagybátyát.
A harmadik hű testvere a lánynak
Mind a három tagja volt a családnak

12

Gyászos felsőruháját levetette
Szép kezével kötelet font belőle
Mind a hármat a vízpartra terelte
S egy szomorufűz bokorhoz kötötte

13

Fájdalmasan felzokog a szép leány
Se jó anyám se testvérem se apám
Jobb ha énis elhagyom e világot
Ugyse terem nekem már több virágot.

Hideg őssz van hullanak a levelek
Jobb ha énis velek együtt elmegyek
Hogy nelegyen üzött árva belőlem
Ugyisincs aki gondolkozzék felőlem

14

Szépcsendeszen hű imáját végezte
Édes törét a kebléből ki vitte
Egy sóhajtás és egy fohász és aztán
Örök álmát alussza a szép leány

15

Árva népem neigyál a piából
Félek tőle gyenge szíved megfájdul
Sok halottnak testén fojt át a vize
Sok könnyektől, sós lett annak az ízze
Sok özvegy hullat gyászos könnyéket

16

Mert siratja ezt a gyászos életet.
Sok szép leány kimegyen a kertjébe
Ott sír zokog hol nem látja senkisem
Gondoljunk az Olasz fronti csatára

Tekintsünk a Pia fojó partjára
Négyhalottat látunk ottan pihenni
Kik a síron tulis tугyák egymást szeretni.

vége írta 1962
Molnár Róza

Névnapi köszöntő (Ab30)

Ma van neved napja
Ez a legszebb ünnep
Rózsa nyíljon az utadon
Ezt kívánom néked
Ez a kis vers szívbőé jövő
Szívedhez találjon
Egyetlen óhajon
Az Isten megáldjon.
Vége

Arany ábécé. (Ab31)

Életszabály I

Atyádat anyádat tiszteld,
Hogy Isten áldásád megnyerd

II

Becsüld meg az embereket
Ugy nyersz te is becsületet
Nnyájas, szíves: nelégy kevés
Mindenkivel békében élj.
Amit nem kívánsz magadnak
Te se tedd embertársadnak

III.

Célod mindig nemes legyen
Foltot ne tűrj a lelken
A tiszta lelki ismeret
Bizonyosan menybe vezet

IV

Dolgos gondos, szorgalmas légy
Minden munkát jó kedvvel tégy
Amit véghez kell vined ma

Sohse halazd azt holnapra
Minden gonozság kezdete
A henyélés szeretete

V

Erős lélek legyen benned
Nem kell mindent szívre vened
Ne csügedj el ínségedben
Folytazzd tisztod s bízz Istenben

VI

Fogadást csak okosan tégy!
De aztán szódnak ura légy.

Esküvést ritkán végy szádba
Soha ne esküdj hiába
Ha esküdni mersz hamissan
Megver Isten bizonyosan

VII

Ha valaki jót tett veled
Te azt soha elne feledd
A rosszért is jóval fizess
Hogy Istennél kedves lehess.

VIII

Istent féljed, Istent szerezd
Reménységed ő benne vezsd
Ő mindnyájunk édes Atya
Oktalan ki ezt tagadja

IX

Járj el az Isten házába
Oda sohasem jársz hiába
Önzsdki szíved Isten előtt
És nyersz tőle áldást erőt
És míg ott vagy: légy csendesen
Viseld magad figyelmesen
Ne suttojj és ne szunyadozz
Szemeiddel ne kalandozz
Épülj a jó tanításon
Nejárjon az eszed máson
A templomba maragy végig
Az utolsó éneklésig.

X

Kövezsd a szép igazságot
Kerüld a rut hazugságot,
Aki egyszer hazudni mer
Hitelt többet nem igen nyer

XI

Legjobb örökséget vettél
Ha okosan neveltetted
Aki tanulni nemszeret
Felnőtt korában bánya meg

XII

Megbántódon ne álj bosszút
Békességre ez legjobb út
Kész légy jussodból engedni
Mintsem mással perlekedni
Csekejségen felne akadj.

A rossz ember vétkét megvezsd
De magát mint embert szeresd

XIII

Nincs jobb a rendes életnél
Mebánnád ha mást követnél
Oda lenne kedved erőd
Elhervadnál idő előtt,
Mert a mértéktelen élet
Nem ér tisztos öregséget

XIV

Óh félj az első vétektől
Csak úgy lehetsz ment többektől
Akár mej rejtek hején légy
Lát az Isten rosszat netégy

XV

Pénzt csak igaz uton szerez
Lopni, csalni: nagy vétek az!
S magadra csak átkot hoznál
Ha erről elkárhoznál.

XVI

Rendetlennék száz a dolga
Ő a legnagyobb rabszolga
Tarts mindent a maga helyén
Tégy mindent kellő idején.
Dolgod csak úgy mehet rendben
S többre boldogulsz mindenben

XVII

Se nedicsérd se ne gyalázd
Magadat, hanem megalázd
Megdicsérnek erényeid
Ha mások is megismerik

XVIII

Szívből szerezsđ édes hazád
Ez másodík édesanyád
Munkád után ez ad neked
Kenyeret és becsületet

XIX

Tanítód legjobb barátod
Javadra van tudod látod
Légy hát neki szófogadó
Minden tisztességet adó

XX

Ugy szólj mindig hogy megne bánd
Nevelt embert senki sem bánt
A jó Istent nekáromold
És senkire átkot nemongy
ha látnál is rosszat mástól
Őrizkedj az utánzástól
Figyelmezz a kisebbikre
Netanizsd őket vétekre

XXI

Vénemberből csufot netégy
Inkább szolgálatára légy
Gondolj arra, hogy majd egyszer
Te magadis megöregszel.

XXIII

Zabolázd indulatodat
Hagydholnapra haragodat
Őrizkedés a haragtól
Megment a késő bánattól.

Vége.

Imádság a lélek szárnya
Felviszen a menyországba.

Molnár Róza
1978

Arany kalász (Ab32)

Jobb a daróc ruha
Csöndes boldogsággal
Mint a bársony köntös
Teli adóssággal
A szántó vetőnek
Kérges a tenyere
De a Király asztalánis
Ott van a kenyere,
A jóságos Isten
Segedelme nélkül.
E világon minden
Csak homokra épül.
Az Isten nevével
Fogj minden munkába
Ugy lesz rajta áldás
Hogyha ő megáldja
Keltedben fektedben
Imádkozzál szépen

Boldog kinek Isten lakik a szívébe.
Tiszteld az öregnek
Galamb össz haját
Halgazsd meg amit mond
Intő szép szavát
Az a galamb ősz haj
Ezüst korona
Az az intő szép szó
Arany iskola.

Vége

Reggeli Imádság (Ab33)

Harangoznak a szívemben
A jó Isten szeret engem
Adott nekem új napot
Én meg néki hálát adok
Mikor este lefeküdtem sötét volt
Most világos biborpirs az égbolt
A Sötétben te őriztél
Regelre te ébresztél engemet.
Áldott legyen Uram a te szent neved
Ámen.

Imádság (Ab34)

Ágyam párnáiról hozzád esedezem
Te gyógyíts meg engem én édes Istenem
Még élni szeretnék éltetem neveddel
Te gyógyíts meg engem szent segedelmeddel
Ha kimért időmnek véghatárán állok
Nyisd meg nekem és a fényes menyországot
Kezedbe teszem le költöző lelkemet
Akkor se hagy magamra engemet.
Ámen

Szülőkért (Ab35)

Istenem, teremtőm
Hallgasd meg imámat
Áld meg minden jóval
Apámat anyámat
Segítsd őket segítsd
Hogy fölneveljenek
Hogy majd jószágodra
Én is méltó legyek...

Testámentum. (Ab36)

Nektek hagyom, ha innen elmegyek
E búcsúzó, jövőendő emberek!
Ha emlékeztek, mint daloltam én
Nekérdezzétek? majd, ki voltam én!
Nem a pacsirta fontos, csak a dal
Mely a nem múltó, szent összhangba hal.
Én botorkáltam, s botlottam sokat,
De nem szüntem dudolni, dalomat.
Szomorú volt a versem, jól tudom.
Csüggedten álltam, sokszor féluton.
Én vétkem, én nagyvétkem, érzem,
Hogy nem láthatta könnyemtől szemem
Sokáig a fölpirkadó napot.
De ti ezen ne csudálkozzatok!!
Ha én a gyöngyvirágos hant alatt.
Nem álmodom, csak fekszem majd hanyatt
(folyt. 37. oldalon - B.Á)
Kivánom és ez testamentumom.
Akarom én, ez így is lesz tudom
Hogy meg ne értse, többé senkisé,
Miért vérzett el! lassan a szívem
Miért volt nekem? fájó, ami szép.
S a fiatalság tavaszi ízét
Miért? érezte fanyarnak a szám
S az asztal végén vidám lakomán
Miért? sirtam én, mint az elátkozott.
Ne értsétek meg azt, ti boldogok.

Vége (Juhász Gyula)
1919

Reggeli foháskodások. (Ab37)

Én Istenem
Szívemet hozzád emelem
Kinek éjjel is van rám gondod
Én nekem forró hálát mondok
Ó légy velem
Egész napon, én Istenem
Míg ránk leszáll megint az este
És éj borul a fáradt testre
O, addig is Atyam, te óvd
És áldd meg az imádkozást.
Ámen

Istenitélet. (Ab38)

Sötét az éj sikon kün a vészmadár

Csak a hótól, fehérlik a néma táj.
Téliszelek hajtogatják a fákat
Nemhallani a távolba, csak ugató kutyákat
Az utszéli korcsma törött ablaka
Papírlappal szépen bevan ragasztva
De ki látszik egymécsesnek világa
Ki halatszik egy részeges embernek a nótája
Az ivóban öten hatan dőzsölnek.
Kártya mellet nagyot isznak füstölnek.
És egyszer csak ajtó nyilik, szaporán.
Nagykendőbe burkolózva betopan egy kisleány.
A nagy füstbe nemistugya hová megy
Csak hol ének hangott hallot oda megy.
Megál szépen az asztalnál, és szava,
Ugy megered könyivel mint az égnek zápora.
Este óta barangolok egyedül
Hóval befujt árkon bokron keresztül
Othon hagyva öt gyermeket és anyát,
Amíg végre ide értem s meglelém a bűntanyát
Óhat nemlát Édesapám engemet
Ó nemlátja könytől ázott szememet?
Nemismer rám, nemismeri gyermekét
A pálinka és a kártya elvette tán az eszét
Az Ur szent nevére kérem jóapám
Lessz nekünk még boldog napunk is talán,
Szegény anyám halálán van oj beteg
A hidegbe elhagyatva, kenyérér sít öt gyerek.
Ó ha apa visszjöne én velem
Nagyobb öröm nemkellene én nekem
Jó anyánk is meggyógyulna hamarább
Lene nekünk pénzecskénk is venénk kenyeret és fát
És az apa megrázza most a fejét
Felemeli ütésre a jobb kezét.
Pálinka gőz száll ki habzó szájából,
És ezt mongya leányának kivetközve magából
Miért jöttél! adta köjke elide
Erigy haza a kuckóba sebtibe
Nemgondolod hogy itt hagyom kártyámat
Viraszgassad a bibliás, beteg, rongyos anyádat
S kilódítsa leánykáját az apa.
Vigan nevet a kártyázók csapata.
Vissza zeng még – kétnapja hogy nem ettünk!
Sebaj! a ti Istenetek ítéljen hát felettünk.
Tovább fojik a dáridó kin a szél
Havat fujva búsmeséket sir mesél
Bandukol a kisleányka csendesssen
Azt rebegi Édesapámnak ó bocsás meg Istenem
Haza érve az alacsony kisházba,
Uton szedett rözsét rak a kájhára.
Megcsókolja beteg anyát zokogva

Csak nehezen kerítet sort a korcsmai dologra
Beteg anya csak halgatta az ágyba
Bár két hete fekszik már a nagy lázba.
Oda hívta hat gyermekét az ágyhoz
S hön szeretet bibliáját oda kérte magához.
Imádkozott.
Ó jó Atyám Istenem, én ki bolygok elhagyatva idelen.
Hű leányod könyörgését nevezsd meg
Hogy kenyeret kereshessek ez ágyból ő segíts meg.
Ó jó Atyám kitől sokat szenvedek,
Vezesd jóra a tévejgő férjemet.
S míg e mécses világánál imáznak
Balsorsban is oj boldogok buslakói e háznak

Hajnalfelé az országut havában
Részeg ember megy, kóborog magában
És egyszer csak tántorogva elesik
Hóval befújt méjárokba, fejtetőre esik

Zúg a szélvész hajnalodik az égbolt
Vándorunk a családijánál de régvolt.
Ó már nemis jöhet többé sohasem
Mefagyott az egész teste, és lezárult már a szeme.
Arra megy két kártyás ember megálnak.
A hallotnál józanodva, szót váltnak
Eszükbe jut az éjszaka a kislány.
Egyik mongya, sápadtarcál
Itt az Isten ítelt már.

Öt év mult el, tiszta tágas lakásban
Egy szorgalmas Istenfélő-család van
Hat szép gyermek üli körül az asztalt
Anyukkal, kit a legnagyobb óbe sokat vigasztal.

A szomoru téli éjnek emléke
Könyet csal még az anyának szemébe
Most öt éve érték meg a hajnalát
Mikor halva össze fagyva haza hozták az apát

Nagy nagy nyomor köszöntöt be az napon
Régi bunál még retentőbb fájdalom
De aztán a beteg anya lábra kelt
S hét ajjak a Jó Istenek hálát adva énekelt.

És egy napon kaptak aztán levelet
Örömuiket elmondani nemlehet
Egy rokon ki idegenybe kin lakot
Meghalt, és a jó özvegyre nagyobb összeget
pénzt hagyott
S az anya most bibliával kezében

Meg nyugvásnak könnyével a szemében
Fohászt reged, oltalmunkra légy nekünk
Legyen a te akaratod ő jó Atyánk
gondviselő Istenünk.

Vége.

A mi templomunk, ez a Badalai templomról (Ab39)

Itt a tiszta partján terül el kis falunk.
Benne emelkedik egyetlen templomunk.
Égbe nyúló tornya magyarázza
Hogy a templom a Jó Isten háza.
Örökségül hagyták ezt ránk ősapáink.
Hogy nyugodalmat találjon, benne unokáink
Áldozatok árán felis építették.
Amikor felépült Istennek szentelték.
Imádkozni jártak reggel este bele
Mikor csak tehették, hogy a lelkük üdvét
Istennél keressék.
Istennek áldását, kérjük a porukra
Legyenek boldogok, fent a menyországba
Azért most mi is ijen boldogok vagyunk
Hogy van nekünk ijen szép templomunk.
Büszkék is vagyunk szép sugár tornyára
Élesen csendülő harangok szavára
Az élőket hívogatja-a holtakat siratgatja
Örömünk-bánatunk, egyaránt van nekünk.
Azért előtted Istenünk, porba hajtjuk fejünk
Szívünk szerelméből fonjuk a koszorút
Két emlék táblánkra mejet itt láthatunk
Templomunk falába, külső falába épített
Emlék táblánkra.
Petőfi Sándornak lábai nyomába
Belső falába vésett fekete táblára
Mej az első világháboruba elsett hősök név sorát
Foglalja magába.
Drága jó hőseink békén pihenjetek,
Szívünkbe nincs elfeledve-soha-soha a nevetek
Azért hoztunk mi is áldozatot
Hogy felujítsuk drága templomunkat.
Szívünkbe most öröm ragyogás surgárzik
Nyugton pihenhetnek ami ősapáink
Mert talán megis fordulnának sirjokban
Ha nem találnának-méltó utódokra
Mint ahogy egy az Istenünk
Templomunk az Úr Jézusba
Mi is egyek vagyunk
Arról tudják meghogy az övéi vagyunk
Ha egymást szeretjük jó uton haladunk

Építsük szívünkbe mi is a templomot
Istenhez vezető jó magas tornyokat.
Jézus Krisztus költözzék bele úgy lesz nyugalom
Béke az éltünkbe.
Fűtse be szívünket a szeretet melege.
Oltalmat találjon mi nálunk a gyenge
Hogy ne sirjanak a sok özvegy édesanyák
Mert drága gyermekük nemviselik gongyát,
Az árva ne érezzen soha semibe hiányt.
A szerető szívnek viseljék a gondját,
Figyeljünk mindenkor, lelkipásztorunkra
Hogy a szent ige hirdetése ne huljon a porba
Fogadjuk mi azt szívünkbe hogy a mi templomunk
Meglegyen Ittennél szentelve,

Vége

Badaló templon szentelésen, volt elmondva 978

Szülágyi Erzsébet. (Ab40)

Óh mi szépen leng a zászló!
Óh, mi szépen fénylik a kard!
Eressz anyám engem is el
Szép vitézek seregivel!

Nem lehet az édes fiam,
Mond az anya lassu hangon
S férje után, ki már távol,
Kendővel int ablakból.

Óh mij szépen szól most a kürt,
Hallod anyám? Oh eressz el!
Megláزد, majd mit hozok néked,
Napkeletről gyöngyöt, éket,

Van én nekem elég gyöngyöm,
Mond az anya szomoruan
És valóban sötét szeme
Fényes gyönggyel, könnyel tele.

Hányszor montad, édesanyám.
Hogy megtennél mindent értem.
Oh bocsáss a vészbe, harcba!
S kipirul a gyermek arca.

Kicsiny vagy még én magzatom
Kicsike még katonának
El nem bírná gyenge karod
Elnem bírná még a kardot.

Oh dehogy nem! mond a fiu
És elvesz a szegről egyet:
Nagy Hunyadi sujos kardja
Vérrózsákkal van kirakva.

Aztán vágni próbál vele,
Először is kelet felé.
Hanem nehéz, izmos a kard.
Le a földre húzza a kart.

Öröm köny a nő szemében.
Mátyáséban pedig szégyen:
Rivall a kürt távolról még
Istenem! csak nagyobb volnék.

II. rész

Megnőttél már, édesfiam!
Akiaddig vissza tartott,
Maga anyád mongya már most
Hogy kösd fel a harci kardot.

Vitéz apád, hős testvéred
Mind a kettő a föld alatt:

Feledtesd el mind a kettőt
Mind a kettő légy te magad

Fényes neved van már mostis
Fényes név a magyar neve!
De te tedd még fényesebbé
Hogy a nap sápadjon bele.

S boruljon le előtte mind
Aki csak él a világon
Mint a csengetyű szavára
Mit beszéljen és ész megáljon

Ne legyek én többé anyád,
Neis szeress engem soha!
Édes hazád most az anyád.
Én pedig csak egy mostoha...

Csak azt imádd – csak azt szerezd,
Annak neve, annak képe
Áljon mindég szent oltárként
Szived, lelked közepébe...

És hogyha kell halj meg érte,
Halj meg érte én nembánom –

Ha a szivem megszakad is...
No most az Isten megáldjon!

Vége, írta Tóth Kálmán 78,

Keressétek Istennek országát (Ab41)

Elindult egy fiu szebb jövőt keresni
Messze idegenbe kincseket szerezni
Hívja az új világ, megy remélve, bízva
Hogy meggazdagodva tér majd onnan vissza

Bár otthon jó anyja lelkére kötötte
Mikor kezét áldóan kitérte fölötte.
Mikor búcsúzóra csókolta orcáját!
Fiam keresd előbb Istennek országát!

Nem öntötte szóba szíve gondolatját
Nem akarta vele szomorítani anyját.
Mert úgy vélte, hogy ezt csak ezután teszi
Ha majd az óhajtott kicseket megszerzi
Első a pénz! jó élet, nyugodalmas jó lét!
Majd azután hogyha ez már az övé lett
Boldogan élvezve, gyűjtötte gazdagságát
Ráér keresni Istennek országát!

Ám mikor a munkahejere érkezett
Amit úgy óhajtott, csak nem ígérkezett
Ha akadt néha egy kevés munkája
Keresete épp hogy elég volt számára
Az egyik vasárnap betért a templomba
Ime mivel kellett találkozni nyomban
Igy halotta szólni Istennek szolgáját
Keressétek először Isten országát.

Felriadt a lelke hallgatva az ígét
De nem nyitotta meg kincsre szomjas szívét
Előbb pénz kell nekem! gondolta azután
Törödhetem Isten dolgaival csupán
Másik városba ment, dolgozott mint tudott
Ám de a céljához közelebb nem jutott
Hogy juthatna pénzhez, bár fojton azt leste
De Isten országát, óh az nem kereste,

Vasárnap délelőtt a városba járva
Egy templomra talált ajtai kitárva
Belépett és ime, mit kellett hallani?
A beszélő szónak legelső szavait
Azok amit jó anyja úgy lelkére kötött
De mit elfelejtett küzdelmei között.

Most hallani kellett újból a mondásat,
Keressétek először Istennek országát!

Ki akart menni majd mégis vissza maradt
Ám nem tört meg benne a dacos akarat
Pénz, gazdagság, jólét szíve legfőbb vágya
Az után jöhet, majd Istennek országa
Innét máshová ment, ám Isten vezette
Oda ahol újból figyelmeztette
Hallattatta vele örök imádságát
Keressétek előbb előbb Istennek országát!

Megdöbbszent, de nem tört szíve most se össze
Ám hogy ez az ige többé ne üldözze
Elhatározta, hogy a templomba se jár
De folyton érezte, mehet bármerre jár
Mindenütt kíséri édesanyja szava
Fülébe cseng nappal, éppugy mint éjszaka
Okozva lelkének nagy nyugtalanságát
Fiam keresd előbb Istennek országát.

Évek teltek-multak és egyszer csak halja
A lesújtó hírt, hogy meghalt édesanyja
Sok csalódáshoz még fájdalom járult
Nagy tévedve, most szeme elé tárult
Elhatározta hogy másképpen fog élni,
Megalázza magát, Istenhez fog térni
Nem hajhássza tovább világ gazdagságát
De keresni fogja Istennek országát,
Kereste, kereste, de seholsem lelte
Hideg volt a szíve, elfásult a lelke
Járt a templomba az igéket halgatta
De többé azt ő már benem fogadhatta

Megvetette soká Istennek kegyelmét
Okozva lelkének örök veszedelmét
Nem gyűjthetett kincset mej úgy vonta vágyát
De elvesztette Istennek országát!

Nem hatolt fénysugár többé zord szívébe
Nem volt már számára sem öröm sem béke
Elméje megbomlott, ott a tébolydába
Az élő halottak gyászos othonába
Végezte életét, egyébről nemtudott
Csak arról, mielőlt oly sokáig futott
Kiáltva töltötte, napját éjszakáját.
Keressétek előbb Istennek országát!

Szomorú történet, döbben a szív tőle
Ám azért adatott, okuljunk belőle

Ne szeressük a föld javait oly nagyon
Ha lelkünk elvesz, mit használ a vagyon
Keressük először Istennek országát!
Ismerjük meg s éljük annak igazságát

A földieket így mire van szükségünk
Gondviselő Atyánk megadja majd nekünk
Ám nemjelenti ez hogy neis dolgozzunk
Térdet fejet hajtva folyton imádkozzunk
Imádság és munka ahol együtt járhat.
Istentől az ember áldást csak ott várhat
Csakha az Úr Jézus hitünknek alapja
A testünk a lelkünk nem bűnnek a rabja
Valjuk s cselekszük szava igazságát
Akkor nyerhetük el Istennek országát.

Vége, 78,

1. (Ab42)

Tudjátok e mi a haza?
Az a hajlék hol születtünk
Hol a dajka altatóan
Dudolgotot dalt felettünk
Hol az akác lombja borul
Ablak alatt az ereszre
Eresz alatt csicsereg a
Vilásfarku vidám fecske
Bárhova visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek

2.

Tudjátok e mi a haza?
Az az udvar hol tipegtünk gyöngye kézzel a homokból
Arany várat építettünk
Az a kiskert hol virágot
Kötözgettünk bokrétába
Bokrétásan szenderegünk
Edesanyám árnyékába
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek

3.

Tudjátok e mi a haza?
A templom az Isten háza
Hol az ének szárnyain szál
Lelkünk föl a menyországba
Ahol együtt imádkoztunk
Szüle gyermek testvér rokon
Halgatuk a pap beszédét

S hit ragyogott az arcokon
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

4.

Tudjátok e mi a haza?
Az a játszóhely a dombon
Hol labdáztunk kergetőztünk
A haza az édes otthon
Az a falu az a város
Ahol vesszőn lovagoltunk
Az a határ hol kalappal
Tarka szárnyu lepkét fogtunk
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

5.

Tudjátok e mi a haza?
Kéklő hegyek koszoruja
Hol a pásztor furujáját
Édes busan fujja-fujja
Hol a tölgyek mohos alján
Kék ibolyák illatoznak
S gyöngyöket szór kristályvize
A zuhogó patakoknak
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

6.

Tudjátok e mi a haza?
Délibábos aranyróna
Hol a szellő messze sikon
Sárgakalász ringatója
Hol a népek veritékét
Issza be a föld göröngye
Kenyeret ad áldást terem
Munkájának hulló gyöngye
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

7.

Tudjátok e mi a haza?
Erdő mező berek liget
 habok közül
 bigó tündérsziget
Kárpátoknak büszke bérce
A tiszta a duna tája
 kis rögcseke
 hullott rája
Bárhová visz szerencsétek

Ezt a házat szeresétek.

8.

Tudjátok e mi a haza?
Mindnyájunknak szent bölcsője
Délibábos pihentető
Szépvirágos temetője
Mindnyájunknak édesanyja
Híven ölel kebelére
Érte élünk, ha kell haljunk
Áldás minden porszemére
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a hazát szeresétek.

Vége
1978

Egy nap meg egy este. (Ab43)

Egy nap meg egy este
Minden esztendőbe
Szeretném ha király
Lehetne belőlem
Hanem is hanem is
Valami sokáig:
Karácsony szombattól
Karácsony napjáig

Karácsony szombatján
Hogyha a csilag támad
Kinyitnám aranyos
Gyöngyös palotámat
Minden elhagyatott
Oda gyűjtögetnék
Sápadozó árvát
Szárnyam alá vennék

Ha koldus, ha bűnös
Nagy birodalmamba
Szerető szó nélkül
Senki se maradna

Karácsony estéjén
Minden esztendőbe
Szeretném ha király
Lehetne belőlem.

Vége
1978

Ünnepi harangszó (Ab44)

Ünnepi harangszó
Vagy a szívem vágya
Ha bevon ha bevisz
Az Isten házába
Imádságomat én
Sohse szedem szóra
Hosszu olvasóra

Egy-egy oszlop mellett
Hol az Isten lát csak
Behunyom szemem, hogy
Annál többet lásak
S ott három halk sóhaj
Az én buzgóságom
Minden imádságom

Az első sóhajom
Szárnyra kelő zsoltár
Angyalokkal zengő
A te trónusodnál
Kihez csak szemem is
Felemeli félek én parányi féreg

A másodikkal meg a földet bejárom
S ami könny gyász csak van
Ezen a világon oda vinni hozzád
Gyűjtöm egy csomóba szívek gyógyítója
Hogy a harmadikkal tőled mit kívánok
Mindeneket látó te tudod te látod
S két öreg szülémet megáldod ezerszer
Mind a két kezeddél.

Vége
1978

Akinek nem kell a dolog
Szükséget lát és nyomorog.
Tompá Mihály

A jól végzett munka minden!
Minden gyarapodás talpköve.

A tett az első, a szó a második.

Mikes Kelemen (Ab45)

Egyedül halgatom tenger mormolását
Tenger habja felett futószél zugását...

Egyedül-Egyedül, a bujdosók közül
Nagy Törökországba
Hacsak itt nem lebeg sírjában nyugovó
Rákóczinak lelke az eget csapkodó
Tenger haragjában!

II

Peregnek a fákról az őszi levelek,
Kit erre, kit arra kergetnek a szelek,
S más vidékre száll a
Csevegő madárka
Nagy Törökországból...
Hát én merre menjek? hát én merre szálljak?
Mejlik szögletébe e széles világnak
Idegen hazámból!?!?

III

Zágony felé mutat egy halovány csillag,
Hol a bércek fején hókorona csillog
S a bércek aljában-tavaszi pompában
Virágok feslenek---
Erdély felé mutat, hol minden virágon
Torka pillangóként első ifjújágom
Emléki repkednek!

IV

Ah! miért nem szállhatok hozzád, szülőföldem
Mikor minden bokrod régi ősmérősöm.
Miért vagy szolgaságban,
Gyászos rabigában
Oly hosszú időkik?!
Ha feléd indolok, lelkem visszatartja
Az édes szabadság bűvös bájos karja,
Vissza, mind a sirig

V

Itt eszem kenyerét a török császárnak,
Ablakomra titkos poroszlók nem járnak
Éjjeli sötétben
hallgatni beszédem,
Beárulás végett...
Magános fa vagyok, mejre villám szakad,
Melyet vihar tördel, de legalább szabad,
Levegővel élhet

VI

Egyedül halgatom tenger mormolását
Tenger habja fölött futó szél zugását
Egyedül-egyedül, a bujdosó közül
Nagy Törökországban,

Körülöttem lebeg sírjában nyugovó
Rákóczinak lelke az eget csapkodó,
Tenger haragjában

Vége,

Óktóber hatodikán (Ab46)

Arad felé szomoruan
Zug-bug az ősz fuvalma,
Erdő-mező viágait
Leveleit hullatja...
Hervat virág, hulló levél
Arról suttog, arról beszél
Síró gyásszal e napon.
Hős vezérek tizenhárom
Hogy ment vértanuhalálra
Bitófára Aradra

Győzelemről-győzelemre
Lobogónkat ragadták,
Szent zárlódat, ezeréves
Drága magyar szabadság!
Érted hullott hősi vérünk
S martirhalál lett a bérük
Az aradi Golgotán
De sze llemük megnem halt ott,
Szabadság virága hajtott
Kihullott vérük nyomán!

Magyar népem, e virágot
Ápolgassad, öntözzed.
Az aradi vesztőhelyre
Hullasd-hullazsd – a könnyed.
Fájó könyed, minden gyöngye
Harmatként hull a göröngyre,
A sírhantra, mely alatt
Hős vértanuid pihennek,
A porából hős szíveknek
Mindig új virág fakad!

írta
Lampert Geza
MAR
79.

A templomba hív a harang (Ab47)

I
Ha templomba hív a harang

Muljék szívünkben a harag.
Éljünk együtt mint testvérek
Ápoljuk a békességet.

II

Mert a szent falakon kívül
Reánk kevés öröm derül
Az emberek, nem testvérek
Hanem irigy ellenségek.

III

Bár Istentől kapunk mindnet
Mégsem szeretjük az Istent
Ki tudná azt elmondani
Amit Isten képes adni.

IV

Életet, békét, családot,
Gyümölcsöt, nyíló virágot
Áldott időt, bő aratást.
Mongyam tovább a sok áldást,

Bárcsak el tudnám mondani
De nyelv elnem beszélheti
Te adsz erőt, minden jóra
Hívol, várol szent házádba
Ha szívünket bánat járja
Nincs orvosság a világba
Ide jövünk imádkozunk
Itt sebünkre gyógyírt kapunk
Hogyne jönnénk a templomba!
Mikor te hívsz édes Atya.
Vár a szolgád a mipapunk
Vele együtt magasztalunk,
Ha vessződet felemeled
Nem tör össze erőskezed
Mint Atya a gyermekére
Ugy vigyázol mindenkire
Jó az Isten, nagy az Isten!
Hozzá hasonló Ur nincsen
Nála van az örök élet
Ő adja az üdvösséget

Vége,

Édes hazám, Magyarország.
De szomorú a te orcád,
Könnyel sózod a kenyered,
Nehéz átok lakik veled.

Móra Ferenc

Nem az boldogít, amit bírunk, hanem az
a meggyőződés, hogy amit bírunk, azt
megérdemlettük:

Eötvös József

Nem az boldogít

Közelebb áll Istenéhez, ki a természettel,
mint az ki az emberekkel jó mindennapi
érintkezésbe.

A szegény asszony könyve. (Ab48)

Egy szegény nő, Isten látja.
Nincs a földön egy barátja
Agg szegény és gyámoltalan
Ül magán a csendes lakban.
Gyasa nincsen, gyása régvolt
Még midőn jó férje meghalt:
De ruhája mégis gyászol,
Szíve fél a tarkaságtól
Dolga nincs, hogy volna dolga?
Kis ebédhez nemkell szolga
S az ebédnél nincs vendége,
Csak a mult idők emléke.
Aki maga néz a tálba,
Azt az étel nemtáplálja:
Több annak a gondolatja,
Mint amenyi jó falatja.
Gondol vissza és előre
A sok jó – és balidőre.

S félig étel, félig bánat
Mind kettőbe belefárad.
Hejh, nem így volt hajdanában,
Míg nem járt özvegyruhában:
Tele kamra, tele pince.
S mindig kézben a kilincse
És szegénynek és boldognak
Udvar és ház nyitva voltak.
Vendéget nem kelle kérni:
Önként szoktak ők betérni,
Víz – dicsérni bor – fecsegni,
És a gazdát nem kímélni
A szegény, kit Isten küldött.
Ide gyakran beköszöntött.
És azon mit innen elvitt

Lelkében nem tört meg a hit,
Nem hideg pénz, hideg arcok
Eleség volt az ajándék

És ha néha ugytörténék,
Bár nagy ritkán, nem jött vendég
Akkor sem lön üres a ház,
Bőven volt az Istenáldás:
Jobbra – balra a sok gyermek
Játszottak és verekedtek.
S gondjaiért az anyának
Sok bajt, örömet adának
Hajh, azóta csak but látott.
Hogy a gazda sirba szállott.
Gyermekei szétfutottak
Napkeletnek, napnyugatnak
S a szegénynő elhagyatva
Ugy maradt mint a szedetfa,
Az idő jár, s ő csak megvan
Hol reményben, hol bánatban
Szűken teng kis vagyonából
És ha néha sorsa fordul,

Gazdálkodni még mostsem tud
Ha neki van másnak is jut:
Jobb időkből rossz szokása
Hogy a könyeket nelássa,
Megfelezeni kis kamráját
S maga gyakran szűkséget lát.
Most ott ül az asztal mellett.
Ima könyvébe keresget.
Könyvét hívják rózsáskertnek
Mejben szent rózsák teremnek
Régi, jó, de kopott jószág,
Mejet már csak a barátság
S egypár ernyedt szál tört össze,
Oly igen megvan viselve
S im kopognak, és köhentve
Az öreg jó Sára lép be:
Isten áldja meg, nagyasszony!
Most ugyan csak legjobb itthon,
Jó, hogy ijenkor ki nem jár.

Majd elvesztem, oly nagy a sár,
Hát mi jót hoz Sára néni?
Istenem bár tudnék hozni.
Egy kéréssél jöttem volna,
Ha miatta, megnem szólna
Oj nehéz most a szegénynek
Tán jobb volna, ha nem élnek,

Imádságos könyvet kérnék,
Higgye meg, most oly jól esnék.
Mert hiszen, ha már az ember
Szép szerint, jólakni sem mer,
Már ha szűken él kenyérrel,
Éljen Isten igéjével.
Igy legalább árva lelkünk
Az imádság tartsa bennünk.
Itt, tudom van heverőben:
Adjon az Isten nevében,

Jó asszony – felelt az özvegy –
Könyvem nincs több, csak ez az egy.
De ha már úgy meg kívánta
És ettől függ boldogsága.
Vegye egy felét jó névvel.
Én beérem másfelével,
S fele ide, fele oda
Könyvét kétfelé osztotta,
Most a két jó öregasszony,
Hogy semmi jót ne mulasszon,
Fél könyvből, de nem fél szívvel,
Imádkozik, este, reggel,
S ha van Isten menyországban
Nem imádkoznak hiába.

írta.
Vörösmarty Mihály.
MR1979

Édesanyák. (Ab49)

I
Mikor egy-egy romlott.
Semmi embert látok:
Aki magának is, másnak is csak átok.
Akinek soh'sincs egy, tiszta indulatja:
Sirassátok meg szegényt, mert nemvolt Édesanyja.

II
Ha a sors egy ojan, nagy úrral hoz össze.
Akitől akár egy, világ dőlhet össze,
De jaj fölnem éri, de köny megnem hatja:
Sirassátok meg szegényt, mert nemvolt Édesanyja.

III
S ha mikor a szívünk, megtelik jóssággal
A szemünk könnyűvel, lelkünk imádsággal,
Mikor egy-egy nemes, tettét viszünk véghez
Csókoljuk meg édesanyánk, lábanyomát érte.

írta
Szabolcska Mihály
MR.

A megfagyott gyermek. (Ab50)

Íj késő éjszaka ki jár ott kün a temetőn?
Az óra már éjfél ütött, a föld már néma lön
Egy árva gyermek andalog, szívét bu töltiel
Hisz az, ki őt szerette még, többé már fel nem kel
Anyja sírjára ül, zokog az árva kis fiu.
Anyám, Óh kedves jó anyám! szívem be szomorú!
Mióta eltemettek itt, azota busfíad,
Nincs e faluban senki most, ki neki csókot ad:
Nincs senki, aki mondaná, szeretlek gyermekem.
Pusztá a ház, hideg szobám, nem fűtenek nekem
Melléd temetve énis itt, miért nem nyughatom?
Szegény és elhagyott vagyok, hideg a tél nagyon!
Az árva busan zengi így, kínos panaszait.
Telelve rá a téli szél, üvöltve felsivit.
A gyermek fázik könnyei elállnak arcain:
Borzadva néz körül, de itt a holtak hantjain.
Mély nyugalom uralkodik, a csend irtóztató.
Csak szél sóhajt a fákon át, sziszegve hull a hó.
Fölkelne, jaj. de nincs erő: lankadva vissza dől.
A kedves dombra-felsóhajt! s méj álomba merül
És im az árva boldogul, jól érzi most magát.
Elmultak minden gondjai: azá álom hív barát.
Szíve még egyszer feldobog, mosolygnak ajkai,
Csöndes nyugodva alszik ott, meghaltak kínjai

Vége

Br. Eötvös József MR1979

Minden megelégedés munkásságunknak
eredménye, s a legboldogabb az, akinek legtöbb
dolga van.

Aki egészséges, akinek mindennapi kenyeréről
aggódnia nem kell, s akit csak egy lény is szeret
igazán e világon: az áldja a kegyes Istenséget
e jótéteményekért, s elégedjék meg hejzetével.

MR

Jézus szeret engem (Ab51)

Mijen dicső történet, halgatni óh be szép,

Hogy a menyő nagy Királya, a földre jött közzénk
Bűnös vagyok s erőtlen, mégis boldog gyerek
Hisz értem jött a Jézus, mert oly nagyon szeret,
Ő is csak úgy kicsiny volt, mint én kicsiny vagyok
De tiszta életével, nekem példát adott
S ha én híven törekszem, hogy én is jó legyek
Segíteni fog biztonnyal, mert oly nagyon szeret,
Kegyelmét, énekelni, dicső öröm nekem
S ha bár az égbe vár fönn, jól halja énekem
S megígéri hogy egykor majd együtt zenghetek
Az égi angyalokkal, mert ő nagyon szeret.

Vége

Tanács. Irta Gyulai Pál.(Ab52)

Kiket szeretsz s akik szeretnek,
Ha bántanak, megsebeznek:
Neharagudj, rájuk sokáig!
De önzsd ki szíved, s ha letörléd
A fájdalom kicsordult könnyét:
Bocsáss meg, hidd enyhedre válik.

II

Ó egymást hányszor félre értjük:
Szeretteinket hányszor sértjük,
Bár szívünk éppen nem akarja
Mi is talán vérzünk a sebben
Nekünk is fáj még élesebben
De büszkeségünk be nem valja

III

Nelég te büszke, légy őszinte,
Híved legott azzá lesz szinte
Oszlik gyanú, megenyhül bánat:
Oj váratlanul jöhet halálunk.
S egymástól haraggal válunk.
A sírnál késő a bocsánat.

Vége

19(???)

Üzenet Erdéjből. írta Kárpáti Piroska. (Ab53)

Üzent az Olt, Maros Szamos,
Minden hullámunk vértől zavaros.
Halljátok ott túl a Tiszán,
Mit zeng a szél a Hargitán?
Mit viszhangoznak a csiki hegyek?
Erdéj hegyein sűrű fellegek.

Ez itt magyar föld és azis marad,!
Tiporják bár most idegen hadak.
Csaba mondája uj erőre kel,
Segít a víz, a tűz, a csillagok...
És nem leszünk mások, csak Magyarok.
Ha szól a kürt, egy szálig felkelünk,
Halott vitézek lelke jár velünk!
Előttünk száll az ős turulmadár:
Nemis lesz gát és nem lesz akadály,
Ember lakol, ha ellenünk szegül!
A székel állja rendületlenül.
Üzenik a gyergyói havasok.
Megvannak még a régi fokosok.
Elő velők, gyertek, segítsetek!
Hollók, keselyűk, tépik a szívünket,
Rabló hordák szívják a vérünket,
Ha nemharcoltok vélünk...elveszünk!
A honszerető hősöknek hantja vár.
Ha oda vész az ős magyar határ,
S ha rablónak kedvez a világ,
Mutassunk újabb nagycsodát!
Megmozdulnak mind a csikihegyek!
S székel föld nemterem kenyeret.
Elhervad minden illatos virág
Mérget terem mind a gyümölcsfaág.
Vizet háta nemringat csónakot,
Székely anya nem szül több magzatott.
Vadon. pusztá lesz az egész vidék
S ha végezetül még ez sem lesz elég.
A föld megindul, menybolt megszakad
De Erdély földje, csak magyar marad

Vége, MR1982.

Árpád sirja -. Irta Tóth Kálmán (Ab54)

A Kárpátok oldalában
Egy nagy fehér omladány vna,
Azt beszéli a nép róla,
Hogy az nagy temető volna.
Nyugosznak ott régi hősök
Keresztjük a törpe törzsök
A leomlott négyszög-sziklák
Évezredes, titkos kripták.
És a nyugvó hősök között,
Árpád is az elköltözött.
Ottan fekszik, de nem halva
Meg nem halva, csupán alva
Ha a lelkek órája ver,
Eljön paripája, a pej

S mint a szellem, ojan halkan
Árpáddal a hegyre nyargal.
S Árpád vezér oda szállván
Szét néz az ő nyert országán
Nézi, hogy van az ő népe
Boldogan és itten él e?

Vedd elő. (Ab55)

Hogyha sujt az élet, rád a gond ha támad
Vedd elő nevezsd meg, öreg bibliádat!
Ha felsír a lelked, néma éjszakában
S úgy érzed nincs senkid, ezen a világon
A mikor a sátán, tört vetett utánad
Vedd elő sietve öreg bibliádat,
Ki a sajtó tengert, lágyan elsimítja
Egyetlen szavával, s arról van ez írva,
Hivo szózatából, rád is béke árad
Vedd elő, óh gyakran, öreg bibliádat
Édesanyád keblén, nem nyugszol oly békén
Mint az enyhetadó, Betlehem vidékén
Hol az örök élet, bő forása támadt
Vedd elő ó gyakran öreg bibliádat
Teremtő szeretett, nagy végtelen árja
A te utadatis meglátod, megáldja
Légy akármij boldog, vagy gyötörjön bánát.
Vedd elő mindennap öreg bibliádat.

Vége 1982

A gójahoz. írta Tompa Mihály (Ab56)

Megenyhült a lég, vidul a határ
S te újra itvagy, jó gólya madár

Krisztus és a madarak. (Ab57)

Krisztus Urunk futot, bujkalt.
Hideg földön az erdőn hált,
Üldözői ott sem hagyták
Ott is megmegriasztották
Kis pacsirta pártját fogta
Merre bujkál megnem monta
Sőt hitta az üldözőket
Hogy vezesse félre őket
De a fürj ahogy meglátja:
Itt szalad mind azt kiáltja
A bibic meg, mindjárt kezdi
Buvik, buvik! reá kezdi
A galamb is bugja sorba:

A bukorba, a bukorba!

II

Megfogták a bokrok alján
Szegény-Krisztus arca halvány
Elis vitték kinhalálra
Mégfeszíteni keresztfára
Kis pacsirta elkíséri
Galamb bibic fürj csak nézi
S nem busul, hogy ezt okozta
Krisztus őket megátkozta
A fürjet, hogy fenn ne száljon
Csak vetésközt szaladgáljon
A bibicet, megne álljon
Réten káka közt bujkáljon
A galambot buba éljen
Bokrok alatt keresgéljen
A pacsirtát szívvél szóval
Megáldotta ezer jóval,
Tudjon békén fészken ülni
Legmagasban felrepülni
Földre szállni, égbe kelni
S reptében is énekelnek.
Gyulai Pál.

Aratás után. Tompa Mihály. (Ab58)

Sokat vártunk ettől az évtől.
Az időjósoknak híven.
Mondták tavaly, hogy aki éri
Dus aratást ér az idén.
Midőn a hó elment tavasszal,
A szántó föld reményt adott.
Hogy a múlt évben nem hiában
Szórtuk belé a jó magot,
Sarlót, kaszát, előkerestünk
Hogy a sűrű kalászfek
Élesre fent csengő vasától,
Előttünk rendre düljenek.
A csépet is mind sorra néztük,
Amejiknek hibája volt,
Reá kötöttük jó erősen
A gyengén álló hadarót
Hogy amidőn a tág szérüre
Kerül bele majd a kepe,
Szemét az éret búza főnek
Vigan keverhessük vele
Mejet alkalmas szélben asztán
Felhányon a szórólapát-
Kitisztítván a garmadából

Minden pojtát – és gazt és lazát
Ijen készület – és reménnyel
Vártuk a gazdag aratást.
De rossz idő járt, és vetesünk
Fonyadt, vesszet szemlátomást,
De száz mérges fű sarjadozott föl,
Gaz, dudva a vetés között.
Indáival a vad fojondár
Mindent befolyt, benyügzött
Ködös volt a meny és borongós
Nem szült ujító harmatot
Sem a földet termékenyítő
Menydörgésben nemcsattogott,
Utána a szűk aratásnak
Szívünk ha bátor nyugtalan,
Mégis sokat várunk az évtől
Mert a szüret még hátra van.
Megjönnek még a gazdag ősznek
Derült mosojgó napjai,
Midőn érett gyümölcs alatt fog
A fáknak ága hajlani
Midőn a víg szüret zajától
A völgy, halom csak úgy kacag
Száz röppentyű szikrázva röpked
S meg dördülnek a mozsarak
Sajtolva jó a sárga furmint
S az érett fekete gohér,
Gerézdiből szűrünk vörös bort
Olyan vöröset mint a vér.
S midőn az év majd lehanyatlik
S borunk magát kiforja már
Vígan leszünk, nagy áldomásra
Csendül kezünkbe a pohár.

Vége.

Toth Ilonka legendája (Ab59)

Kejfel tőlem én szavakban
Mond el eszt a szép regét
Zengjen lantod zengő hurja
Tóth Ilonka életét.
A mult nyár utóján történt,
Amit most el beszélek.
A bényei nagy erődben
Vezet e kis történet
Egy özvegy Édesanyának
Egyetlen egy leánya
Életének boldogsága
Viruló szép rózsája

E-viruló szép rózsának
Tóth Ilonka a neve
Körzi Endre segéderdész
Volt a lánynak jegyese
Három heti gyegybe jártak
Hamar eljár az idő
Szeptember hó tizedikén
Megis lessz az esküvő
Szeptember hó elsőnapján
Korán kél a szép leány
Az erődbe sétát tenni
Kosárka van a karján
Édesanya szépen kéri
Hogy nekeljen oj korán
A sétára van még idő
Az egész nap fojamán
De az erdő kissé messze
Azért megyek jó Anyám
Feljő a nap míg elérek
És távozik a leány
Gyors léptekkel megy előre
Elis éri az erdőt
Egy vadrózsa bokor alján
Tartot egy kis pihenőt
Kél az erdész korán reggel
A viruló hajnalon
Hogy az erdőt körül járja
A reggeli harmaton.
Fegyverét válára vette
És jó kedvvel utra kél
Az erdő még jó messze van
Megyen, megyen mendegél,
Itt az erdő néma csöndes
Nem dalol madár sereg
Párja vesztett árva gerle
Egy fa ágon kesereg.
És a gerlét célba veszi
Ámde észre nemvesszi
Ilonkája közelébe
A vadrózszakát szedi
Fegyver dörren és a gerle
Tova repül messze száll
Sikoltástól zeng az erdő
Felesik a szép leány
Tóth Ilonka Édesanya
Nnyizsd ki rácsos kapudat
Kocsi zördül udvarodra
Halva hozzák lányodat
Oda minden boldogságom
Ó egyetlen gyermekem

Eltemetve reménységem
Vele minden örömöm
Temetőbe nyitva egy sír
Három óra délután
Körzi Endre bánatába
A nyitot sír szélén áll
Előttem a sötét börtön
Oltár hejett a bitó
Számomra nincs vigasztalás
Itt piheni volna jó
Elő vette éles törét
És az égre feltekint
A felhőkből egy fénysugár
Felé biztatóan int
Mintha élne és nemhalna
Fékelé a napsugár
Eregy haza árva ifjú
Mennyasszonyod téged vár,
Nyitva áll a szoba ajtó
És belép a buslegény
Halvány arcal – metört szívvel áll a szoba közpén
Hol az anya hű imával, kezébe a szent kereszt
Leányának nyugalmaért, buskönyek közt esedez
Közeleg a bus vőlegény, jegyessére ráborul.
Még sóhajtás gyöngé sóhaj, a halvány arc kipirul
Hó borult már az erdőre, megjött a tél kezdete
Eljött már a szép karácsony a tél legszebb ünnepe
Hű szerelme zálogául, csókjait rá hintette
Érezvén ezt a holt leány, és feléledt a szíve
Elfáradva a két szeme, vőlegényére pillant
Boldogságban feküvé ott, vőlegénye karjába
Áll az oltár zsámojánál
Koszoru van a fején,
Tóth Ilonka a menyasszony.
Körzi Endre vőlegény.

Vége. Hatalmas orvos az idő.

A B jelű verses füzet szövegei

Fogoj szilveszter (B1)

Szilveszter este van temetjük az évet
De a miszánkon most nemjön semi ének
Azasok rossz idő 'ami itt lepergett',
Nemtudjuk feledni nyomor-éség mellett.
A fogoj táborba nemis lehet ünnep
Mert a kalitkába a madáris szenved,
Hiába van tavasz – a virág a fákon

Neki csak azért van hogy a szíve fájjon,
Gondolhat e másra mint a szülei házra
Benne hitvesedre, drága jó anyádra,
Juthat e eszedbe más mint kiscsaládod
Ki talán e percben is érted imádkoz
Szilveszter este van temetjük az évet
Ez a sok rossz idő, ami itt lepergett
Ami szánkon nincsen vidám ének
Csak imádkozunk halvány gyertya mellett
Képzeletbe látod össz apád s anyádat
Tisztos fehér fejőket, de nyomja a bánat
Kapott bibliából pislogó mécs mellett,
Szíve fájdalmán ez enyhít!
Ő is érted szenved,
Látod e bajtárs, hogy menyien voltak
Kik veled szenvedtek, sokan már meghaltak
Soknak fakesztjét messze-messze távol
Idegen országba, verdesi a zápor
Havas téli zápor,
Szilveszter este van, temetjük az évet
Kilencszáz negyvennégy nemsajnálunk téged
Gyászos idő voltál szegény magyaroknak
Ad át hejzetedet minél előbb másnak
Mejtől szegény rabok anyi szépet vártok
Szabadulást vártok.
Kilencszáz negyvenöt válsd valóra álmunk
Hozd vissza mielőbb veszített szabadságunk
Bor, búza, békesség, legyen minden bőven
Isten kegyelméből az ujesztetőben

Kaszonba
1989

Egy Édesanyának (B2)

Élted felett valamikor
Nemis olyan régen
Egy ragyogó csillag fénylett
Oda fenn az égen
Reménységed, boldogságod
Ő csak, ő volt neked
Élted egén fényes csillag
Volt a te gyermeked.
De elvitte őt a halál
Oj gyorsan távozott
Ki szívedbe öromsugárt
Derült reményt hozott
Eltemették méjen, méjen,
Sírhand borult rája
Csillag eltűnt, megmaradta

Bánat éjszakája
Édesanyám! tudom hogy fáj
Tudom hogy bánt téged
Hulló könnyel megsirattad
Sokszor veszteséged
De ettől csak bánatodnak
Éje lesz sötétebb
És szívednek vérző sebbe
Lesz még fájóbb méjebb
A Jó Isten ki lesújtott
Ő emel fel téged
Isten fia Jézus adhat
Vigasztalást néked
Ő mondotta, ti fáradtak
Megterheltek jertek
Lelketeknek nálam békét
Nyugodalmat nyertek,
Édesanya jöjj Jézushoz
bizalommal hittél
Meggyőitja ő szívednek
Vérző szívét hidd el
Gyermekedben elvesztetted
Tényes csillagodat
De Jézusban meglelheted
Tündöklő napodat
Hálás szíveddel áldod te meg
A bölcs égi kezet
Mely a földi élet útján
Oj csodásan vezet.
Bár tövises az út néha
Fájó könyved csordul,
Végre mégis azt látod hogy
Minden jóra fordul.
Tűz tisztítja az aranyat
Szenvedés a lelket,
Boldog az ki megérti ezt
És Istennek enged,
Ő azért tör azért sujt le
Hogy újjá tehessen
A boldogság hazájába
Magához vezessen.

Vége

Barkaszó
1984 VII 15én

Az élet rövid béké is hosszú harc
És a halál rövid harc és hosszú béke.

Deák Ferenc

Karácsonyi beszélgetés (B3)

Örvendezzen ~~Üdvözítő született~~ minden szív e hír felett
Betlehembe Üdvözítő született
Isten Fia menyből

(töredék – B.Á.)

Ujpár köszöntő (B4)

Tisztelt vendég sereg
Kérek egykis csendet
Mert így lesz értelme
Rövid beszédemnek
Most nemcsak a nyelvem
A szívem is beszél
Amej én bennem él

II

Szívem kívánságát
Szép szavakba öntöm
Mindnyájunk nevében
Az ujpárt köszöntöm
Ők most lépnek rá egy
Új élet útjára
Ragyogjon reájuk a
Boldogság sugara

Szívemből kívánom
A fiatal párnak
Szerezenek ők sok
Örömet egymásnak
Legyen az életük
Hosszu, boldog, áldott
Soha megne bánják
Ezt a házasságot

IV

Órájuk ürítsük
Poharunk mindnyájan
Akik vigadozunk
Ebben a szobában
Bennem jó szándékvan
A kezem sem reszket
Kövesse példámat
E szép vendég sereg.

Vége

Vallomás (B5)

Vallani akarok, vallani most
E vallomástól senki meg nem foszt
A világ szemébe, oda kiáltam
Jézus Krisztus az én kirájom

II

Jézus az enyém, én övé vagyok
Haljátok meg ezt, kicsiny és nagyok
Bár merre jár, csak Őtet követem
Őneki adtam egész életem

III

Akkor vagyok a legboldogabb
Hogyha láthatom Jézusomat
Oj kedvesen tud hozzám beszélni
Ő nagyon szeret szívem ezt érzi

IV

S én kicsi gyermek, óh mit tehetek
Ajándékol óh én mit vihetek
Hozom már! hozom! drága ajándékom
Hozom a szívem tenéked Jézusom

Aranynál, ezüstnél ez nem kevesebb
Tudom hogy számodra ez legértékesebb
Szívem neked adtam, a tiéd maradtam
Míg egyett lehelek és mozog az ajkam

V

Oh drága Jézusom szívem Kriálya
Vigy be egykor majd a dics honába
Hol látunk téged – színről – színre
Valj meg Atyám, előtt ott fen az égbe.

VI

Kedves testvérem te megvallod e ott,
Vagy tán szégyeled a világ előtt
Ó vigyázz! mert Jézus egykor odafent
Megjtagad téged is mondván – Nem ismerlek

VII

Nyiljon hát ajkad hő vallomásra
Tedd az életed Jézus oltárára
Igy boldog lesszel – míg a földön jársz
S a menyekben elnyered, dicső koronád.

Vége.

Névnapi Köszöntő (B6) **a neved napja**

Ma vagyon Róza a születésed napja
Napja felköszöntlek téged a jó
Isten tudja, hogy sokáig éljél a
Család körében, baj bu ne legyen
Az életében, virágozon hát életed
a neved napjára, mint a kinyílt
Rózsa tündöklő virága a bánat
Kerülje mindig a
Szivedet, örömbe boldogságban
Töltsd el életedet Istentől kívánok
Sok jó egészséget, a te Róza nénéd
Igy üdvözlöd téged, sok név napot
Erjél megte el esztetis tölcsükel
Erővel egésségel

Hitetlen Tamás (B7)

Jézus meghalt meg ölte a gonoszhad
A tizenkét tanítvány össze borzad
A külvárosba egy méjen lebujban
Kétségben esve titkon össze bujnak,
Péter beszéli temetőbe jártam
Tegnap a Krisztust sírba nem találtam
Szent asszonyok zokogva áltak ott
Valamki monta hogy feltámadott
Harmadnapon halottad ezt te is
És a szavába ime egyse hisz!
De én tudom! mongyák bár dőre álom
Feltámadott és egykor megtalálom
Akkor felált dacosan vén Tamás
Feltámadott? örült bus látomás
Nekemis monták, hogy feltámadott!
De hogy szegezték énis áltam ott
Láttam a tövis koronát fején
És Máriával együtt sirtam én
Mikor szívét egy dárda át szegezte
Mikor sötét lett minden csak keresztje
Ragyogott ott a véres Golgotán
Nagy nép tömeg báméskodik bután
Halám szavát hogy el végeztetett,
Bizony megváltam láttam vesztedet
Feltámadt aszt mogyák látta más!
Híu beszéd én mondom ezt Tamás
Én mondom ezt hogy az írás (k?)ételt
Ott áltam énis láttam a halált
Én mondom mesterünkre rá talált
Mikor József levette akkor este

Az én karomba volt egy percre teste
Hogy a keresztről lassan leemeltük
Benne az életnek szikráját se leltük
Hideg volt az csukot szemű halott
Azt mongyák mégis hogy feltámadott?
És láttam sírját kin a kőmezőn
Ott néztem én is busan könyezőn
Mikor rá tették a fedő lapot
Azt mongyák mégis hogy feltámadott?
Ott őrzi hat poroszló hét pecsét
Az éjek éje volt az bus sötét
Ott volt az ige, ott volt az esszme
Egy sirba zárva és örökre veszve
Egy sirba zárva és örökre veszve,
Vérét és könyét a föld röge issza
Ki egyszer elment nem jön többet vissza
Mit is keresne itt? mert én Tamás
Tudom a földön nincs feltámadás
Bár egyikünk se gyáva hitvány
Mind össze borzad a tanítvány
Hirdese bárki de én Tamás
Azt mondom mégis nincs feltámadás,
Erőt vesz rajtuk roppant rémület
Mit is csináljunk mester nélkülöd
Láttuk mi is véres keresztedet
Hát nincs tovább? hát elvégeztetett?
Amit Tamás mond szomoru igazság
Mit ér az ember gyöngé játéka báb
Egy pár esztendő meghalt, nincs tovább
A kis szobába sóhajok lapulnak
Szívek dobognak forró könyök hülnek
Tamás is mongya, ő nem ostoba
Egyszere fényes lessz a kis szoba
Sugár özön sziporkál a falon
Mint a hegy ormán szép est hajnalán
Benne feltűnik Krisztus ragyogva
Mint egykoron a boldog szép napokban
Arcán amejnek párja nincs sehol
Tenség és jószág és szomoru mosoj
Szava mint hárfá, zengj te is Tamás
Elhitted azt hogy nincs feltámadás?
Vércsatakos a tagadás nyoma
De a feltámadás nem babona
Mert a halál hatalma megtörött
Nem az ember de lelke az örök
Úr volt a tagadásnak szelleme
Nem mert harcolni senki ellene
A földi sár sok eszmét eltakart
Az ember immár élni sem akart
Ugyis minden küzdés hiába veszve

Elmult az ige meghalt az eszme
Olzsd el halál az ember mécsességét
Azontul ugyis minden oj sötét
De én hirdetem neked is Tamás
Örök az eszme lessz feltámadás
Jöttem a sírból mint váratlan álom
Jöttem hirdetni győztem a halálon
Nezd lábam és kezem habár merő sebb
Nem a halál én voltam az erősebb
Tamás ránéz arca ugy ragyog
Uram bocsás meg oj boldog vagyok
Vergődő lelkem vissza kaptam ujra
Leszek ha kell igédnek vértanuja
Én a hitetlen egy ügyü Tamás
Fogom hirdetni lessz feltámadás
Ha a harang az ítéletre kondul
Mozdul az élet ott a sírokon tull
Akit keresztre hurcolt és megölt
Dicsőségtől hangos lessz a föld

Vége
Barkaszóba írtam
84 VII 15én

Gutiak
Komáromi Zsuzsána
Barkaszi Gizella

Ének (B8)

Köszönöm néked Istenem
Köszönöm szereteted
Köszönöm mit adtál nékem
Köszönöm az életet
Köszönöm rövid időm itt
Amely oj gyorsan szalad,
Köszönöm a hervadó őszt
Köszönöm a szép tavaszt
Köszönöm a nyilló rózsát
És a szurós tövisseket
Rajta a göröngyöket
Köszönöm a bánat felhőt
Ha befedi egemet
Köszönöm a titkon hulló
Sok-Sok fájó könyeket
Köszönöm a szent igédet
Köszönöm a bibliát
Köszönöm nagy kegyelmedet
Köszönöm a Golgotát
Köszönöm a kint keresztet

Köszönöm a drága vért
Köszönöm hogy szent fiadat
Áldoztad az üdvömért
Köszönöm hogy gondod van rám
Köszönöm jóságodat
Köszönöm a kedves othont
Köszönöm hajlékodat
Köszönöm hogy imádhatlak
Köszönöm az éneket
Köszönöm az örök éltet
Köszönök mindent neked.

Vége

Találkozunk (B9)

Nagyvárosba sötét éjszakán
Tény ragyog be egyház ablakán
Azt bizonyítják bent a jelek
Egy Edesanya vége közeleg.
II
Bevégződik egy rögzös élet út
Egy fārat hajós boldogrēvbe jut
Teste a hajó habár szétszakad
Devan segēj, mit lelke megragad

III
Jēzus ígerte szava szent vala
Boldog a benne bizó meghala
Ha át evez a földi életten
Lelke ki köt a bánat szigeten

IV
Az Anya érzi végső perceit
De tudja hiszi, hogy Jēzus megsegít
Lánya ott ál ágyánál beszél
Csak nefélj Anyám nem érhet veszēj

Itt a biblia benne írva áll
Megmenekülsz bárha tested sirba száll.
A Jēzus vérén megváltva lettél
Ha az élettől majd bucsut vettél;

VI
Alkotódhoz mégy, felede a bajt
Boldog szigeten találkozunk majd,
Aztán hū imád küldve az égbe,
Álom borul kedvesem szemére.

VII

Üdítő álom csendes nyugalom
De föl rázta a gyötrő fájdalom
Nem tud pihenni beteg az ágyon
Szól gyermekéhez, imádkozz lányom!

VIII

tépnek a kinok tagjaim fájnak.
Mintha csontjaim elhullanának
Később ismét szóll hangja elhaló
Zátonyra futott zuzik a hajó

9

De az utast ugye bajnem éri
Mert az Úr monta, mert ő igéri
Bizalmam szavába vetem!
Találkozunk majd egy szigeten

10

Majd arcán égi mosojok kelnek
Szólt hallod e lányom hogy énekelnek
Lánya kérdi ó hogyan hallanám
Mit énekelnek drága jó anyám!

11

Azt! közelebb hozzád Uram közelebb,
Igen jó anyám az neked legszebb,
Temár közel vagy véget ér az út
Föltárják neked a szép gyöngykaput.

12

Átt küzdöd majd a bűn éjelén
Lelked kiköt a boldogság szigetén
Lánya szól! énis menni szeretnék
Vigyél anyám Ó bár mehetnék

13

De felel az anya rád még munka vár
Én az enyémet bevégeztem már.
Itt van az idő menni kell nekem
Az Urjézus vár! megyek gyermekem

14

Belép a halál még nemis kopog.
Az anya szive utolsót dobog.
Örök álomra csukódik szeme.
Haza költözött fírat szelleme.

15

Nemfáj már neki semi semisem.
Megváltójánál lelke megpihen.

Arcát a könyek már nemöntözik
Arra most égi béke költözik.

16

Nem csabdossa már kinok árja
Lelkét a boldogság szigete várja
A temetőbe új sír domborul
Egy koporsó zára egy szögbe borul,

17

Pihen az anya a hideg hant alatt
Az élet tengerén ő már át haladt
Hajója szét tört zátonyra futott
Lelke az utas rébébe jutott.

18

Hol nincs elmulás, nincsen fájdalom
Csak öröm-béke-édes nyugalom.
Hol nincs elmulás minden örök
Ott várják üdvös égi gyönyörök

19

Nem ki(???) köny, zokogó sirás –
Emlékkövén áll egy néhány sor írás
Nem sirunk mert nem örök a vállás

20

Hitünk erős hogy lesz viszont látás

20

Tul a földi harcon túl az életen
Az üdv honába boldog szigeten
Jézusnak zengve hála éneket
Egy Édesanya várja gyermekét

Végé

A C jelű verses füzet szövegei

Darcsi Antal írta. Petőfi Sándornak az emlékére, 1938 Augusztus 11én.
Hódolat, Az elmúlt időkre. (C1)

Vissza emlékezem!
Petőfi költőnknek
Teszem tiszteletem.
Lélekben elszállok
Messze Segesvárra,
Babér csokrot viszek
Költőnk sírhalmára,
hol a szabadság hős
Jeltelenül pihen

S az utókor őrzi
Szép emlékét híven.
Segesvár pusztáin
Közös sír domborult,
Hősök napja letűnt
Az éj bealkonyult
A test por és hamu
S Tetőfi emléke
Világol előttünk
Mint derült nap fénye,
Ő kisok legendát
Irt szőtt a nemzetnek
Idők ij nagy nevét
Soha nemfelednek.
Világban járt kelt ő
Irt sok regényeket
S ahgyott a nemzetnek
Szép költeményeket.
Bár e por hazában
Rövid földi élte
S mégis örökké tart
Az ő dicsősége.
Csekéj huszonhat év
Volt zarándok útja.
S nagy költőnk pájáját
A harcban megfutja.
Bem tábornok urnak
Ő volt hadsegéde
Mint hős úgy esett el
A csaták hevébe.
Az ifju őrnagy úr
Mit költő elvérzett
De az örök emlék
Soha sem ér véget,
Petőfi hir neve
Terjed szájról, szájra
S marad fíró, fira
Sok szép legendája.
Évek hanyatlanak
Ujabb napok jönnek
S hajnala felderüll
Koszorus kötlőnek.
Ami elnem mulott
Soha sincs elkésve
Nagy név aranyal van
Márvány lapra vésve
S bevágva Badaló
Ős templom falába
A késő nemzedék
Hogy örökké lássa

Légy áldott badaló
S minden egyes néped
Hiven meg őrzéd a
Petőfi emléket
Valamikor régen
Ott járt az ó korban
S nem hagyjátok némán
Nyugodni a porban
Hogy addjon s költsön
Sok szép regényeket
S ébressze szívekben
A szent érzelmeket.
Isten, vallás, haza,
Hármas szövetsége
Ezekben rejlett a
Nagy költő erénye.
Emlékszünk, multakra
E jelen időre
De példa még nem volt
Ij nemes költőre.
Több Petőfi Sándort
Az anya föld se szül
Kinek verseiért
Egész világ hevült,
Hódolattal néked
Énis fejet hajtok,
Tull világba hozzád
Szóllani óhajtok
Nagy tiszteleteddel
Egész világ telve
S legyen áldott lelked
Istennek szentelve.
Igérem, s meg őrzöm
Gyönyörű emléked
S szentül átal adom
Késő nemzedéknek
Drága tetemed
Nyugodjon békében
S lelked örvendezzen oda fent az egben örök dicsőségben.

Vége

Hazánk bukása 1944be (C2)

Köszöntlek titeket
Kedves hív barátok
Talán közületek
Már egyetsem látok
Napjaim lejárnak
Kivénültem immár

Szegény bus fejemre
Kitudja mi sors vár?
Meghalt Magyarország
Talán felsem támad
Letünt dicsősége
A magyar hazának
E hant megszerezték
Bendegúz fiai
S elprédálta Hitler
Veress és Szálasi
Ne hagyuk háttérbe
A jó betűszedőt
Ők alapozták meg
Ezt a boldog jövőt
Mussolini ő volt
A szerkeztők hőse
A nagy dicsősséget
Egyedül nem győzte,
Hitler mázolóval
Össze házasodot.
A világ égésre szörnyű okot adott.
Asztán, össze omlott, a tenger hatalom
Mint fővényen épült rozoga gőzmalom.
Dicső győzedelmet nyert felettünk Sztálin
Kesereghetünk már hazánknak romjain
Ha megtudná Árpád, mit történt itt újra
Sirjában hét vezér röktön megfordulna
Hazánk ma nem egyéb csupán csak törmelék
S hová lett a magyar, a szittya nemzedék?

vége Darcsi Antal,

fejfájára írva Antalbátyának (C3)

Elnémult a költői lant
Békén nyugszom én itt alatt
Beárnyalnak akáclombok
Nem terhelnek földi gondok
Nem peng a lant a költészet
Hús siromnál véget értek
Én már többé nem verselem
Darcsi Antal volt a nevem.

Kóbor eszméim 51be írta (C4)

Kóbor eszmék, s gondolatok
Miattatok nem nyughatok,
Hogyha ágyamba lefekszem
Nem pihen meg fáradt testem,
Szemeimre nem jön álom

S át szálllok az óceánon
Sűrű sötét csöndes éjjel
Versenyezek sebes széllel
Fut velem verseny paripám
Tul a nagy óperencián,
Áj meg pici lovam ráró
Itt a mese eldorádó
Nincs itt semmiféle hiány
Van amit szív, szem, száj kíván
Füge, narancs, citromerdők
Szinaranyból vannak felhők
Mandulák és cukor hegyek
Azokon is átal megyek,
Ott az édes paradicsom
S málna terem a pázsiton
Fojók, tavak fejjel mézzel
Szellem hordoz égi kézzel
S idején a nagy éfélnek
Születnek a költemények
Az éj minden gondolatát
Hajnal tépi szét fonalát
Reggel mikor vagyok ébren
Hol a való, hol az éden?
Eltűntek mint köd és pára
Jertek vissza éjszakára
Nem volt más csak muló álom
Elmulását számom-bánon
S a felkelő nap reggelén
Meghiusult vágy és remény.

D. Antal.

1938 ősszén mikor a magyarok bejöttek
ezzel a versel fogadta Darcsi Antal a magyar katonákat (C5)

Isten hozott nálunk
Szép magyar vitézek
Öröm telt szememmel
Szebb jövőbe nézek
Legyen áldott Isten
Oda fen az égben
Hogy magyar nemzetünk
E szent célt elérte
Mejet epekedve
Már régóta várunk
Istenünkben bisztunk
Már régóta várunk
Istenünkben bisztunk
Ő az erős várunk

Az igazság, győzött
S nem a gyilkos fegyver
Isten oltalmazza(t?)
Menyei sereggel
Kárpátalján ismét
Felderült a hajnal
Az ősi rög fölött
Magyar huszár nyargal
Hálisten hogy magyar
Daliákat látunk
Cselák zsarnokoktól
Ó de sokat fáztunk
Árpád hagyatékán
Rákóczinak földét
Idegen zsarnokok
Husz éven betölték
Nehéz idők voltak
Ránk borult az égis
Hála az Istennek
Megviradt már mégis
Elment a zsarnok had
Az ország bitorló
Hazánk határa lessz
Sáross megye, Orló
Édes jó Istenünk
Viselt reánk gondot
Letéphettük egyszer
Már a cselák rongyot
S örömmel kiáltom
Légy áldott szép hazám
Magyar zászló lobog
Munkács várnak ormán
Éljen Horti Miklós
Hazánk kormányzója
Isten az életét
Minden bajtól óvja
Imrédy Elnökünk
S miniszter úr Kánya
Vessen a zsarnok cseh
Egy magyar se bánya
Éljen Muszolini
És a többi nagyok
Hú vezetőségünk
S minden jó magyarok
A nemzet és béke
A szép magyar haza

Vége

A földosztás 1929be ígértk a népnek a szavazás előtt, de meg nem adták eről ír Darcsi Antal

Karácsonykor ígérték (C6)

Betelt vágyaink reménye
Megvolt a földosztás végre
Turt a vakond eleget.
Tapasztani lehetett,
Mindenki bőven kaphatott
S kedve szerint, tapaszthatott!
Sima a házak fala
Eljött az úr Angyala
Hozzánk jó akarat béke!
Régen várta a föld népe,
Legyen hát jó akarat
Aki mint vet úgy arat
Fehérek a kicsi házak
A szegények már nemfáznak
Nem jukassak a falak
S úgy élünk mint a halak
Ha a tó vize leapad
A száraz föld vissza marad
Ez az élet hej de jó
Csakhogy magas az adó
A falusi házacskákba
Sok földet behoztak zsákba
Padlónk sima mint a jég
Akinak kell kaphat még
Van elég a kerti réten
Bőséggel lessz egész télen
De ha megfogja a fagy
Benne a szükség lessz nagy
Elmult már a szép Karácsony
Földosztás volt a tóháton
Hat évre szól a bérlet
S így vált be az ígéret
Hála érte se bu se kár
Bérbe miénk szernye mocsár
Az árviztől se félünk
Valahogy csak megélünk
A sok hejje huja mit ér
A vizet elszívja a dér
S mire szöll a pitymalaty
A föld szárazon maradt
Hogyha megérjük a tavaszt
A virág gyömolcsöt fakaszt
Nessze semmi fogd meg jól.
A közmondás ekép szól, vége, Darcsi Antal

A kóbor poéta (C7)

Csendes nyári éjen, ha leszáll a harmat

A kóbor poéta nemtalál nyugalmat,
Bojong a világban, sorsa üzi egyre
Pokoli méjségbe s égis éő hegyre
Virágos réten át, Erdőkön berkekben
Kéblének sóhaja a magasba rebben
Kéri a jó Istent, hogy segélje óvja
Élete utjait, vezérelje jóra.
Nyáron madár zene, kíséri lépteit
S téli rut időben, vad orkán szél sivít
Kopott a ruhája fázik és didereg
Bánatos arcára, bus könnyei pereg.
Azért csak előre, mint rohanó ár vágat
UTjában nemismer akadájt vagy gátot
Sarkantyuba kapja szellem paripáját
Hogy elérje célját a kitüzött páját.
Hasonló élete, egy meg vadult lóhoz
Vajon hová siet? a balaton tóhoz
Majd leveti magát, fűzfa árnyékába
Hogy keserűségét, senki megne lássa.
Családt(?)ban, szegény, szerencsétlen árva
Össz vagyona papír, és a ceruzája
Papírt ceruzát vesz, végrendeletet ír
A sziv és a lélek, benne zokogva sír
Most megvan elkészült a végső rendelet
Híu árnyék világ, mostmár Isten veled
S bele veti magát, balaton tavába
Elkopja a testét egy éhező cápa,
A hullámok között, leli nyugvó sírját.
Többé már nem bolyong, nem ír verset lírát
Bus élte pajája, küzdés volt s nem tréfa.
Meggzűnt nemlétezik a kóbor poéta.

1948 N. D. A.

Ének Ágteleken írta. (C8)
Dallamhang Perelj Uram perlőimmel

I
Nagy Isten hozzád kiáltunk
Ved füledbe sóhajtásunk
Áld meg a gyülekezetünket
S Vezes a jó utra bennünket
Vegyük be az ige magot
Legyünk lelkiileg, gazdagok
S ne a gyarló testnek éljünk
Ur Jézus légy híu vezérünk,

II
Ki itt egybe sereglettünk
Uram ítélkez felettünk

S Add hogy legyünk méltó vendégek
Részesei az idvességnek
Adj belénk arra készséget
Zengjen ajkunkról csicséret
S száljon fel a magasságba
Áldott a meny, s föld királya

III

Fel dicséretre seregek
Buzgó éneket zengjete
Annak ki minket egybe hívot
S szent kegyelmével méltóztatot
Megtartotta életünket
Adjuk ezért Istenünket
Zendüljön fel a dicséret
A meny s föld teremőjének

Vége 1938 VIII hó

Ima (C9)

Menyből a próféta üzenetet kapott
Hogy vesse e földön, a szent íge magot
Az íge mag köztünk. jó talajba essen
Menyei szent Atyánk minket megne vessen
Sőt inkább szeressen.

II

Teremjen a jó mag. harminc, hatvan, százat,
Bűn fertőben élni, kárhozat gyalázat
Igyekezzünk tehát mi elébb megtenni
Meg halni a testnek a léleknek élni,
Jobb hazát remélni.

Az íge hozzánk szóll, ifjak agok, s vének
Közeleg az idő, S. jö a nagy ítélet.
Mejben Isten elé. kell álani nekünk
Örökre elvsszünk, hogyha megnem térünk
S örökké nem élünk.

Igérjük megörzük, prófétánk erényét,
S ezután követjük, Istennek törvényit
Ébredjen fel bennünk, a szent igyekezet
Járjunk az ösvényen mej a menybe vezet
ámmen

Irta Molnár Róza 1975

Napsugár (C10)

Süss be tiszta napfény
Azén kiesszobámba
Hadd fürödjön minden sarka
Fényes napsugárba
Süssbe lelki napfény
Szívem közepébe
Hadd ragyogjon lelkem méjén
Jézusomnak képpe
Hadd legyek e napnak
Énis egy sugára
Tudjak énis fényet deríteni
Sötét éjszakába
Bus szívet enyhíteni
Könyeket törölni
Isten többi gyermekével
Boldogan örülni

Vége

A D jelű emlékverses füzet szövegei (részlet)

(D1)

1.

Tudjátok e mi a haza?
Az a hajlek hol születtünk
Hol a dajka altatóan
Dudolgot dalt felettünk
Hol az akác lombja borul
Ablak alatt az eresze
Eresz alatt csicsereg a
Vilásfarku vidám fecske
Bárhova visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek

2.

Tudjátok e mi a haza?
Az az udvar hol tiptegünk gyöngye kézzel a homokból
Arany várat építettünk
Az a kiskert hol virágot
Kötöztünk bokréta
Bokrétaán szenderegünk
Edesanyám árnyékába
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek

3.

Tudjátok e mi a haza?
A templom az Isten háza
Hol az ének szárnyai szál

Lelkünk föl a menyországba
Ahol együtt imádkoztunk
Szüle gyermek testvér rokon
Halgatuk a pap beszédét
S hit ragyogott az arcokon
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

4.

Tudjátok e mi a haza?
Az a játszóhely a dombon
Hol labdáztunk kergetőztünk
A haza az édes otthon
Az a falu az a város
Ahol vesszőn lovagoltunk
Az a határ hol kalappal
Tarka szárnyu lepkét fogtunk
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

5.

Tudjátok e mi a haza?
Kéklő hegyek koszoruja
Hol a pásztor furujáját
Édes busan fujja-fujja
Hol a tölgyek mohos alján
Kék ibolyák illatoznak
S gyöngyöket szór kristályvize
A zuhogó patakoknak
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

6.

Tudjátok e mi a haza?
Délibábos aranyróna
Hol a szellő messze sikon
Sárgakalász ringatója
Hol a népek veritékét
Issza be a föld göröngye
Kenyeret ad áldást terem
Munkájának hulló gyöngye
Bárhová visz szerencsétek
Ezt a házat szeresétek.

7.

Tudjátok e mi a haza?
Erdő mező berek liget
 habok közül
 bigó tündérsziget
Kárpátoknak büszke bérce

A tiszta a duna tája
kis rögcse
hullott rája
Bárhová visz szerencséték
Ezt a házat szeresétek.

8.
Tudjátok e mi a haza?
Mindnyájunknak szent bölcsője
Délibábos pihentető
Szépvirágos temetője
Mindnyájunknak édesanyja
Híven ölel kebelére
Érte éljünk, ha kell haljunk
Áldás minden porszemére
Bárhová visz szerencséték
Ezt a házat szeresétek.

Vers. Anyám intése. Pósa Lajos, (D2)

Elné add az ősi házat
Elné add az ősi telket
Hol a csűrön késő őszig.
Gólyamadár kelepelget.
Ha elfáradsz a világba
Gyereháza megpihenni!
Az öregfák árnyékában
Szép időkre emlékezni,
Rád nevet, mint hajdanában
A cseresznye pirosalma.
Gyermek lesszel újra fiam.
s Bele fogsz egy régi dalba.
Szántó földed kenyeret ad
Az a föld jó kalásstermő!
Friss vizet a csörgő patak.
Tüzelőnek fát az erdő.
Gyümölcsfákat oltogatod
Tisztogatod nyesegeted,
Ablak alatt a kiskertbe
Az utakat rendezgeted
El-el sétálsz a mosogató
Virágok közt andalogva.
Ugye-fiam hozol majd ki
Egy-egy szálat a síromra?
Elné hagyd az ősi házat
Elné add az ősi telket,
Hol a csűrön késő őszig
Gólya madár kelepelget.

Vége

Kettő van aki megbocsát
Az Isten! és az édesanyád.

Magyar asszony írja. 1944.be. (D3)

I.
Áldja meg az Isten a madara szárnyát
Ki levelét hozta százezer muszkán át,
Százezer muszkán át, halál záporába
Hogy mégis ide száll
Én édes uramnak-szerelmes postájára.

II.
Áldja meg az Isten áldott hírhozóját
Sebbesen vihesse a válaszom hozzád
Szombat este írom a kis asztal mellett
Kicsi csemetéink
Isten báránykái ágyukban pihennek

III.
Mióta elmentél véres hadak útján
Sűrű gond esője záporosan hull rám
Fehér özvegységnek nincsen vasárnapja
De velünk az Isten
És rendbe a jószág, és rendbe a pajta,

IV.
Nagy tüzes csatából vitézek ha jönnek
Hősi seb láttán nem hullatunk könnyet
Sebüket bekötjük fehér patyolattal
Sebesült vitéznek
Minden magyar portán terítve az asztal

V.
Mióta elmentél hosszú őszre tél lett
De minden ugyan itt mintha most jönnél meg
Délben az asztalfán friss itallal vár rád
Este meg, este meg
Fölvetve puhára patyolatos párnád

VI.
Délben meg rózsát hajt a küszöbünk fája
Én édes vitézem hogyha te lépsz rája
Hogyha sebesülten, hogyha lerongyoltan,
Győztes szép katonám
Csak tartsalak újra ölelő karomba

VII.
Kiságyban mozdulnak a kicsi fiókák

Kövér kis kezüket imára kulcsolják
Rája az estében nagyfényesség támad
Ahogy elsuttogják
Ahogy suttogják
Jó Istenünk védmeg az édesapánkat!

VIII.

Téli fagyos vártán, tudom hogy megérzed
Kicsi fiókáink fohászkodnak érted!
Féltő érzelemmel most borulok rájok
Én kicsi árváim
Vissza tér győztesen az édesapátok.

Vége

Előtted a küzdés, előtted a pája
Az erőtlen csügged! az erős megálja
És tudod az erő micsoda? Akarat!
Mej előbb, vagy utóbb, de borostyánt arat.
Földi ember kevéssel beéri
Vágyait ha kevesebre méri.

Arany János

Az élet rövid béke és hosszú harc
És a halál rövid harc és hosszú béke.
Deák Ferenc

Édesanyánk. (D4)

Amikor a szívünk
Megtelik jósággal!
A szemünk könnyüvel
Lelkünk imádsággal!
Mikor egy-egy nemes
Tettet viszünk végbe!
Csókoljuk meg Édesanyánk
Lábanyomát érte...!

Szabolcska Mihály

Kinek az égalatt, már senkije sincsen
Neféljen, felfgja ügyét a jó Isten.

Édesanyád 62be írta

Fodormenta. (D5)

Vasárnapi harangszó megkondul
Hivogatón száll ki a toronyból

Édesanyám ballag a kiskertbe
Mosojognak a virágok szerte
Nemkell neki a lilium rózsza
Violával ezzel sem ál szóba,
Tulipánra, jácinra se halgat.
Édesanyám fodormintát szaggat
Beteszi az imácságos könybe
Egyet sóhajt majd ki csordul a könye
Szól a harang a templomba ballag
Hol a hit él s ragyog mint a csillag
Kinyitja az imádságos könyvet
Imádkozik. Fájó szíve könyebb
Az egekbe szálló imádsággal
Fodormenta illata is szárnyal.

Pósa Lajos

Emléköl írta Édes anyád Bálint fiának 1967

Különálló versek

A szenvedő Ur Jézushoz (a1)

Jézusom szenvedtél,
Most én is szenvedek
Szenvedéskor tűrtél,
Ad hogy én is tűrjek
Keresztem csak szilánk
Sullyos keresztedből
Tisztíts meg általa
Bűneim szennyjétől.
S ha lelkem megtisztult
Szenvedés tűzében.
Szeres mindig jobban
Nőjek kegyelmedben.
Fájdalmas Szűz Anya
Tengernyit szenvedtél
S így a szenvedőknek
Édes Anyja lettél
Könyörögj hát értem
Enyhítsd szenvedésem
Hálás leszek érte itt len és az égben,
Míg azonban Isten keze tisztít s próbál,
Legyek nyugodt én is, mint Te nyugodt voltál
Amen

Édes Jézusom, azon kínjaidért
Amelyeket a kereszten függve
Érettünk szenvedtél, kérlek különösen.

Midőn lelked szen testedből elvált,
Könyörülj az én szegény bűnös lelkemen.
Midőn az testemből elválni készül amen
Máriának részt vevő szíve légy segítségere
a megtérő bűnösöknek amen.

Áldozás utáni ima (a2)

Krisztus teste szentelj meg engem
Krisztus vére (?????) meg engem
Krisztus oldalából kifolyó vér, mos meg engem
A Te szent sebeidbe rets el engem
Ne enged hogy Tőled elszakadjak
A gonos ellenségtől oltalmaz meg engem
Halálom óráján végy magadhoz engem
Prancsold, hogy hozzád jöjjek
Szenjeiddel együt dicsérjelek Téged örökké amen.

Reggeli imádság (a3)

Szívem első gondolata
Hozzád száll föl Istenem
Te őriztél meg az éjjel
Maradj ma is énvelem
Téged áldlak és imádlak
Mert szerető gyermeked.
Szívem csak is azt akarja,
Ami kedves Te Neked.
Édes Jézus, adj kegyelmet,
S őriz engem szüntelen
Hogy egész nap Neked éljek
Tiszta szívvel, büntelen
Szűz Mária, Jézus Anyja, Te mindnyájunk anyja vagy
Oltalmaz meg minden bajtól, kísértésben el ne hagyj
Amen

Esti ima (a4)

Oh édes Istenem, hálát rebeg lelkem
Hogy egész napon át úgy (?????) engem
Bánom sok vétkeket, sz. fiadnak vére
Mossa le kegyesen szívemet fehérre.

Ima! (b1)

Háborog a lelkem a kínok gyötörnek
Szememből arcomra peregnek a könnyek
Ha fájdalom dulja, a sebzett lelkemet
Ó szenvedő Krisztus ne hagy el engemet

II

Ha sorsom üldöz, ha végzetem sujt és bánt
Ha az élet számomra, csak fájdalmat könyet át,
Ha bűnök törték meg, bánatos szívemet
Ó szenvedő, Krisztus segíts meg engemet
Ha ellankadt az erőm kinok terhe alatt,
És nem érti meg senki fájó szívem panaszimat,
Én gyermek deden sugom, sóhajtom nevedet
Ó szenvedő Krisztus halgass meg engemet.

Pererj Uram perlőimel hang (c1)

Óh de mijen váratlanul.
A halál keze reám zudul.
Kezemetis megfagylalta
Oj hamar szememis lezárta
Meghültek a munkás kezek.
Halva fekszem közöttetek.
Mind hijába panasz, sírás
Elkell menni nincs maradás
Mind hiába örök végzés
Halálból nincs menekülés,
De ha itten hitben élünk
Boldog lessz a fölkelésünk
Mostmár Isten hát veletek
Mindnyájan kik szerettetek
Végső szóm ez tihozzátok
Jó emlékem megtarcsátok
Lejárt a kirendelt idő
Mennem kell, hív a temető
Kisérjete ki siromhoz
Az örökös nyugalomhoz.

Székely himnusz. (d1)

I

Ki tudja merre-merre visz a végzet
Göröngyös útján, sötét éjjében
Vezeszd mégegyszer győzelemre néped
Csaba királyfi csillag ösvényen
Maroknyi székely, porlik mint a szikla
Népek harcának zajló tengerén
Fejünk az ár, jaj, százszor elborítja
Nehagyd elveszni Erdélyt Istenem.

II

Ó hargita fenyői közt, sír zokog a szél
Ó hargita fenyői közt, örökös a tél,
Fenyő zöldjét, zuzmoránval jégvirággal
hó mohával lepte be a tél.

Hely nemlesz itt soha tavasz, amely
Gyöngyvirágot fakaszt a fenyők között

III

Sötét felhők elmúlnak a hargita felett
Ha majd egyszer megmozdulnak a székei hegyek
Hadak útja benépesült, Csaba királyfijár legelől, fehér paripán,
Hely újra székei lesz itt az úr, gyöngyvirágunk újra virul, fenn a hargitán

Ezer fogj imája 1944 ben (e1)

Ezer fogj küldi imáját az égbe
Hallgasd meg hát Uram, kérésünket végre
Könyörögve kérünk, segíts haza minket,
Bűneidben szenvedő fojod népeidet.
Mi Atyánk, Ur Isten ki fenn vagy az égbe
Hallgasd meg hát sok-sok kérésünket végre

II

Uram, jöjj! segíts, ha tudsz segíteni.
Hogy ne kelljen már tovább így sokat szenvedni
Lelkünk már összetört a sok bánat alatt.
Könny lett az italunk, kenyerünk a bánat
Így szállnak a napok el a fejünk felett,
Mi Atyánk, Ur Isten segíts haza minket

III

Sok hosszú, álmatlan, hideg éjszakákon,
Nem feketünk otthon, puha fehér ágyon
Ha leszáll az este, otthon lámpát gyujtnak
Kedves szüleink, csak értünk imádkoznak.
Mert hiányzik közülök a kedves család tagja
Mi Atyánk, Ur Isten segíts minket haza

Verses levelek, versek levélben

L1

Kedves Róza tudatom vele a Névnapi
Üdvözlöt meg kaptam, nagyon szépen
köszönöm a hűségét, én Nagyonmeg örültem
Hogy nem felekezett meg rólam, A szeretet
Valóban úgy van hogy a szeretet a szívünkben
Kiirthatatlan gyökér. nem a legjobb egészségem
van, most az ünnep óta olyan nem jól érztem
magam a szívem ez a hirtelen nagy meleg olyan
rossz hatással volt az egészségre. Ilonka a Nász aszonyom
nagy beteg volt tüdőgyulladásba volt, Ő ilyen
nagy beteg soha nem volt. Ő húsvét előtt már

beteg volt. Jolánka szomszéd aszony is beteg
volt, Ő a fejével sokat szenved Ő még este semi
baja nincs, Éjel már meg betegedik. Kedves
Róza, szánja rá magát már egyszer jöjön el
Hozánk Nagyon kedves vendégünk lesz, remélem
és is hogy az Életben még fogunk találkozni
A Templomunkba most Húsvétra egy szép
Orgonát vetek Kijevből hozták zeng a Templomunk
Maradok szeretettel Irma
irtam egy verset magának

[A levél másik oldala]

Isten Dicsőségéről

Óh Úr Isten és föld királya.
Jöjjön már el hamar Jézus királysága.
Nézd a földi népet, mely meggyötörtetett
Áldó védő karod felette kiterjed.
Válaszd ki már hamar a hívő lelkeket
Mit az régi Attyánk néked megengedett.
Oly nehezen várunk hozzád sóhajtottunk
Te vagy a mi fejünk, hő szikla várunk.
Óh bocsásd meg kérünk minden bűneinket,
Mivel megbántottunk égiatyánk téged
Óh fogadj minket amiként vagyunk.
Másképp színed elé soha nem állhatunk.
Óh hatalmas atyánk bocsás meg nekünk
Az imádság amely az égbe behat
A jó Atya meghallgatja kérésed.
Az Útjézus lesz majd a te kedvesed.
Ámen

L2

Kedves Róza Hála Istenek Egésében

Töltöttem a telet, beteg nem voltam
Ha Egéség van akkor minden jól van
Kívánok Magának is Istentől jó
Egéséget, Jolánka is jól van nem beteg
Most nagy szüvésben van a lányának
Pokróczot szütt annak segítgetem
Ő is segít ha nekem valamit kelesz csinálni
egymást ki segítsük.
Magamról, hogy magának valamit irjak
Jó vagy Istenem hozzám nagyon
Érzzem ezt de ki nem mondhatom
S mit naponként mivelsz velem

Jobban nem teheti senkisésem
Aki mindenre van hatalma
Eszközben nincs hiánya.

Irma
Irjon hogy van

[A levél másik oldala]

5) Üdvözöllek újj küzdő társ
Ama kis seregben
Mej jézussal haladni kész,
Minden fergetegben.

2)
Sok veszély vár még az uton,
Melyen járok végre,
Elérkezel szép hazádnak,
Örök üdvösségre.

3)
Ó testvérem vigyázz vigyázz,
Ezután még jobban,
Most a Sátán támadni fog,
Míg csak szived dobban.

4)
Bármit rémit bár mit ígér,
Ne halgass te rája,
Mert Jézus lett a szívedned,
Ura és Kirája.

5)
Ezután csak Jézusra néz,
Ö legyen vezéred,
Ere kér egy küzdő társad,
Egy lelki testvéred.

L3

Molnár Róza hidasi

Netesék haragudni Róza
hogy egy kicsit sokáig
iten volt a könyv tecik
tudni hogy öt fijam van
és mind el olvasta küllöb
séget nem tehetek mert
édes annya vagyok.
Nagyon szépen megköszönöm
jó egészséget kívánok a számára,

Istentől és egészséget békeséget és
Istentől kívánt sok boldog éveket.

Özveggy Misák Józsefné
Badó Zsuzsi.
Nagy Dobrony
Lenni út, 59, szám

Hameg tecik kapni
tesék meg irni
Isten velünk,

[A levél másik oldala] Az Úr Jézus szeretete

Óh Úr Jézus ki élsz a nap sugarában,
Biztató szó vagy a ködös élyszakában.
Termékenyítő csepp sötét fellegekben
Miér nem található szeretet az emberi szivekben.

Új megváltást ígér, mint mindenki kapott.
Akit az Úr Jézus maga tanítgatott.
Legszentebb sóhajod, hogy is feledhetet,
Mikor a szeretetnek hire nincs köztetek.

Szeretném a szeretetet szívetekbe lopni
Szeretnék én a hálából egy koszorút fonni.
Belefonnám az illatos virágkoszorúba
Ég felé visz a szeretett Jézus karjaiba.

Szeretném ha a szeretet sosem érne véget.
Nem volna az embersorsa, nem volna ilyen tépett.
Nem hullana anyi könny sem kiderülne végre,
A Boldogság beragyogna az ember szívébe.

Emlékül küldöm kedves Róza nehéz feledni
akit a szeretet össze hozot
Oroszi Irma